

društvene obavijesti

Glasilo
HRVATSKE KULTURNE ZAJEDNICE u Švicarskoj Br. 106, prosinac 2010.
www.hkz-kkv.ch

Piše Osvin Gaupp

FIZIKA I RELIGIJA,
ODNOSNO

MATERIJA I DUH

Der erste Schluck aus dem Becher der Wissenschaft macht uns zu Atheisten, am Boden des Bechers erwartet uns aber Gott.

(Prvi gutljaj iz čaše znanosti vodi nas u ateizam, ali pri dnu čaše nalazimo Boga.) Werner Heisenberg, njemački atomski fizičar, poznat po otkriću zakona o netočnosti 1927. god. (Heisenbergsche Unschärferelation).

Koji puta čujem prigovor da bi se jedna kulturna udruga trebala suzdržati od političkih komentara. Međutim, kultura je dio politike, a politika dio kulture. Tu isprepletenost pokazuje primjerice film "Oluja nad Krajinom", kojeg je finansirala interesna grupa HDZ-ovih i srpskih političara novcem hrvatskih građana. Zašto Hrvatska kulturna zajednica ne bi smjela komentirati ovakve i druge "kulturne" događaje? (vidi članak 'Kultura i politika', str. 16)

U ovoj kolumni odustajem od komentara na tu temu, kako ne bih pokvario božićni blagdanski ugodaj. No, Božić je vrijeme kad se može postaviti pitanje: postoji li nešto izvan materijalnog svijeta i s tim u svezi kakav je odnos znanosti i religije?

Diljem zapadnog svijeta slavi se kršćanski Božić, uglavnom iz tradicije, a manje iz vjerovanja. Posebice intelektualci, ili oni koji se smatraju takvima, misle da se sve pojave mogu objasniti modernim naukama, a obzirom da se one bave samo materijalističkim svijetom, nema potrebe za metafizičkim razjašnjenjima. Temelj takvom shvaćanju postavio je Karl Marx svojom filozofijom dijalektičkog materijalizma, smatrajući da je religija 'opijum za narod', koji služi vladajućoj klasi za lakše izrabljivanje naroda. Kao što je K. Marx samo površno poznavao prirodne nauke, tako i danas većina intekstualaca nije upoznata s dostignućima, ali i problemima moderne fizike. A upravo je fizika, sa svojom granom astronomijom, ona nauka koja je prva došla u sukob sa crkvom i na kojoj mnogi osnivaju materijalističko objašnjenje svijeta.

Praotac prirodnih znanosti je Galileo Galilei. Prije njega, u ranom srednjem vijeku učenjaci su se, kao dokaz za svoje zaključke, pozivali na antičke autoritete, prije svega na Aristotela. Za razliku od njegovih predhodnika, Galileo je uveo, s današnjeg stajališta gledano, znanstvene metode istraživanja, t.j. mjerjenje i eksperiment. To je revolucioni-

ralo nauku, a Europu za slijedećih stotinak godina katapultiralo od kontinenta koji je znanstveno i tehnički kaskao iza Kine i arapskog svijeta, u gospodara svijeta. Galileo je, na osnovu promatrana neba, prihvatio tezu Kopernika da se zemlja vrati oko sunca, a ne obrnuto. Ta činjenica nema utjecaja na religiju, ali je crkva, koja je tezu Kopernika najprije primila na znanje bez komentara, od Galilea tražila da tu tvrdnju opovrge, dok je Giordano Bruno završio na lomači. Od tada je fizika kročila velikim koracima, da bi krajem 19. st. izgledalo da čovječanstvo stoji neposredno pred znanstvenim objašnjenjem svih fenomena. Bio je to vrhunac klasične fizike, ali i njezin kraj. To je onaj dio čaše znanosti u kojem po Heisenbergu nema mjesta za Boga.

Prodiranjem sve dublje u mikro i makro svijet, dakle s jedne strane u najsitnije dijelove materije, a s druge strane u najudaljenije kutke svemira, fizika se sredinom 20. st., a to još traje, našla pred nekim nerazjašnjivim pitanjima. U principu bi ista teorija trebala vrijediti bez obzira na veličinu fizikalnog prostora koji se promatra, dakle bez obzira radiло se o subatomarnim ili kozmičkim veličinama. Ali, još nitko nije uspio uskladiti kvantnu teoriju kojom se objašnjava subatomarni svijet, sa teorijom relativnosti, koja vrijedi u kozmičkim dimenzijama. Značajno je također što se neke pojave u atomarnom svijetu mogu objasniti materijalnim česticama, a druge samo valnom teorijom, t.j. nečim nematerijalnim.

Pojam materije podrazumijeva da svako tijelo zauzima određen prostor i ima određenu masu. Valna teorija objašnjava djelovanje na daljinu jednog tijela na drugo bez međusobnog dodira. Tako uživamo blagodati sunca, koje nas toplinskim zrakama grije, iako je između nas i sunca bezmaterijalni prostor. Valovi, odnosno zračenje, nemaju masu. Kako je onda moguće, da su elektron i proton, kao sastavni dio atoma, a time i svekolikog materijalnog svijeta, jednom čestica (kako i očekujemo), a drugi puta elektromagnetsko zračenje? Pojmovi materijalno i nematerijalno u atomarnom se svijetu isprepleću.

Teorijom t.z. *velikog praska* (big bang) o postanku svemira, otvorila su se i nova, značajna pitanja. Ponajprije je važno napomenuti, da je prema toj teoriji na početku postojalo samo elektromagnetsko zračenje. A znamo da je svjetlo dio spektra iz elektromagnetskog zračenja. Prema tome možemo reći da je prema fizici prvi akt stvaranja svemira bio: *fiat lux* (i neka bude svjetlo). Je li vam to poznato?

Druga značajnost: fizičari su utvrdili da su prirodne konstante, kao što je primjerice gravitaciona konstanta (sila kojom jedno tijelo privlači drugo), tako uskladene da bi odstupanje za milionti dio

samo jedne od njih spriječio stvaranje materijalnog svijeta kakvog mi poznamo. Ili, drugim riječima: da fizičke konstante nisu tako perfektno uskladene, ne bi bilo ni zvijezda, ni planeta, niti bezbroj kemijskih kombinacija mrtve materije, a kao posljedica toga, ne bi postojala mogućnost za život i njegove neizmjerne raznolikosti i ljepote. Upravo na to je mislio W. Heisenberg, kada je u gore citiranoj rečenici spomenuo da pri dnu čaše znanosti nailazimo na Boga.

Međutim i u malim detaljima postoje pitanja na koje ni u jednoj knjizi fizike nisam našao odgovor. To su na primjer osebine vode, toga tako jednostavno sastavljenog spoja kisika i vodika, a tako značajnog za život. Voda u malom temperaturnom opsegu zauzima sva tri agregatna stanja: plinsko, tekuće i krušto. Zahvaljujući tome, voda se iz oceana prenosi na kontinent i tamo omogućava život. Voda ima još jednu specifičnu osebinu: njoj, kao i drugim tekućinama, sa smanjenjem temperature raste gustoća, t.j. lažišči rečeno postaje teža. Ali, od +4°C na niže kod vode se događa čudo: postaje lakša i u krutom stanju je najlakša. Led pliva! Kad tako ne bi bilo, led bi padao na dno i voda bi se u jezerima i morima i dalje ledila dok se sva ne bi pretvorila u led. Ali, zahvaljujući toj svojoj posebnoj osebini led pliva na površini i od daljnog zaledivanja štiti doljne slojeve vode. Time je život u vodi moguć i u hladnjim krajevima, odnosno u periodima ledenog doba. Je li to slučajno?

I na kraju, pitanje svih pitanja o kojem materijalisti nikad ne diskutiraju. Pitanje, na koje znanost nema odgovor i prema mom dubokom uvjerenju nikad ga ne će ni dati. To pitanje glasi: odakle nam svijest o nama samima, znači *samosvijest* na hrvatskom, *Selbstbewusstsein* na njemačkom, *self-awareness* na engleskom? Odakle nam sposobnost saznanja da postojimo? U materiji, fizika ne nalazi takvih naznaka. Računalo, koliko god bilo komplikirano, nikada neće reći: *ja sam računalo i tražim svoja računarska prava*. Teorija evolucije čak ni ne vidi neku prednost u posjedovanju sposobnosti refleksije o samom sebi, pa nema razloga za njeno razvijanje. Kako bi se razumjeli, ne radi se o svršishodnom reagiranju na vanjske utjecaje, to je moguće i bez samosvijesti; na kraju krajeva skoro svi životinjski organizmi, uključujući i visoko razvijene kao na pr. psa, nemaju samosvijest. Radi se o onome, što je srednjevjekovni mislilac, Aurelije Augustinus, a 1200 g. poslije njega i Rene Descartes, smatrao polaznom točkom svake filozofije, a izrazio je rečenicom: *Cogito, ergo sum - razmišjam, dakle jesam*.

Svima, koji razmišljaju i vjeruju, želimo Blagoslovjen Božić i sretnu Novu 2011. ■

UMRLA VELIKA ŽENA

HRVATSKOG PJESENITVA

VESNA PARUN

Poriv za pisanjem - ne znaš mu ni izvira, ni uvira - jači je gdjekad i od poriva za samodržanjem, Vesna Parun

Javnost ju je doživljavala prije svega kao poetesu dječijih i ljubavnih pjesama, no njezin umjetnički opus obuhvaća, uz poeziju, i aforizme, basne, eseje, epigrame, kritike, prijevode i autobiografsku prozu, pa je stoga možemo nazvati klasikom hrvatske književnosti.

Vesna Parun rođena je 10. travnja 1922. g. na otoku Zlarinu. Gimnaziju je pohađala u Šibeniku i Splitu, a romanistiku i filozofiju studirala u Zagrebu. Prevodila je sa slovenskog, francuskog, njemačkog i bugarskog jezika (u Bugarskoj je živjela pet godina i nakratko bila udata, djece nije imala).

Bila je posebna i jedinstvena, kreativna i otvorena, s puno naivnog povjerenja prilazila je ljudima u kojima je tražila "suradnike, sugovornike, znance", a nalazila "doslužnike, klevetnike, Marsjance". Zbog takvih njenih osobina mnogi su je smatrali za *enfant terrible* ("zločesto dijete" ili odrasli koji nehotice izrekne stvari neugodne za nekoga).

Otvoreno je govorila i pisala, nekada o ljudima i događajima u bivšoj državi, poslije o zbivanjima i ljudima iz hrvatskog javnog i kulturnog života.

U autobiografskoj knjizi "Noć za pakost, moj život u 40 vreća" svojim čitateljima ostavlja specifičan testament. Pregled je to njezinih radova, obogaćen nepoznatim detaljima intimnog života, fotografijama iz najranije mladosti i crtežima koje je sama naslikala. Veliki dio njenih radova, zapise o važnim događajima i ljudima, fotografije, uspomene..., sakupljala je i čuvala u vrećama za semeće. Cijeli život u 40 vreća!

Poezija Vesne Parun poznata je i izvan granica Hrvatske. Manje je poznato da se na njoj jedinstveni način suprostavljala "vrijednostima" nekadašnje države.

Od velike dame hrvatskog pjesništva opraštamo se dvjema pjesmama i ulomcima iz jednog njenog govora.

Priredila Dunja Gaupp ■

JA TJERAM KRDO RIJEČI
(ulomak)

Ja ljubim jezik moj,
koljevku sunčanu smilja.
U travi nemirnoj
grgolji rijeka od milja.

A zvježđe rasuto, sjajno
na odsjev vode čeka.
Jezik je disanje tajno
i draga duboka jeka.

ZAHVALNOST

Da sam umrla u djetinjstvu
ne bih znala kuda vode
bijele stramputice
oko srca rasprostre.

Da sam umrla
na tvojim rascvjetalim grudima
o ružo ljubavi
ružo putenosti

ne bih znala
kako prostor ohrabruje,
kako je beskraino
privržena samoća.

NE GLAVE, SAMO FOTELJE

Zašto bi onda, pitam vas, ovi današnji kritičari vremena i režima bili manje grlati u svojim zahtjevima za tek parcijalnim promjenama bez krvi, i manje drski u proklamiranju tih zahtjeva, u kojima se umjesto skidanja glava traži samo skidanje s fotelja i mandata. Zašto bi jednom vremenu bilo dopušteno sve, a drugom ništa? Kako to da se oni koji su sebi nekad, sjećam se toga dobro, bili utvili u program stvaranje nekog sutrašnjeg veličanstvenog nadčovjeka Komune, u ime kojeg su lakovjerni i nezrelu djetinju dušu izvukli na ulice mitinge i barikade - kako to, dakle, da ti slavni mušketiri revolucija kroz sva ova desetljeća mira, blagostanja i kulture ne samo nisu uspjeli sebe doizgraditi i usavršiti da tog zacrtanog idealu, nego su se čak na očigled srozavali sve to niže - kako smo eto i ovdje imali priliku u izobilju čuti - a ti isti odustali dekadenti i mješanci usuđuju se zahtijevati od svojih podanika andeosko čistunstvo, a od protivnika uljudnost i bonton.

Napredna omladina moje generacije započela je svoj mukotrpni put riječju: *moram*. Onda je to *moram* postepeno evoluiralo, da se napokon prometne u *moramo*, da se izrodi u *moraš*. Riječ najapsurdnija i najneljudskija od svih postojećih. I to je bio kraj utopije, kraj mišljenja, kraj jezika kao mosta sporazumijevanja.

Pisac i današnja civilizacija jedna je od zadanih tema ovog kongresa. Čudno. U Dantevom paklu posljednji krug je Deveti. Ovaj kongres je Deveti. Da nije i on nedajbože, posljednji krug onog bačenog kamenčića u vodu koji se zove jugoslavenska književnost?

Vesna Parun, 9. kongres književnika, 19. travnja 1985., Novi Sad

SADRŽAJ

STRANA	STRANA		
Uvodnik	2	Još malo o slučaju "Thompson"	18
Prigodne pjesme	3	Posavski dragulji, zabavna večer	19
Uspomene na jednog bana	4	Hrvati čitaju i pišu	19
Udbina - Crkva hrvatskih mučenika	5	"Biće enigmae", M. Vučković	20
Bilo kakav, samo da nije Hrvat	5	"Šta sam - tko sam", Ilija Ico Blažević	22
MKRH protiv hrvatskog jezika	6	"Pjesme su dio mene", Ivica Ivanković	24
Dobitnici nagrade INA-e	7	Susret tri nacije u Glisu	25
O istini i lažima, ponovno	7	Balegovačka zabava	26
Hrvatski rast (HRAST), novi pokret	8	Bilo kuda, Posavci svuda	27
Muzej krapinskih neandertalaca	9	Poezija čitatelja	27
120 g. Zagrebačke uspinjače	10	Obrana hrvatskog jezika	28
Materina priča, etno baština	11	Što se događa na autoputu u Sloveniji	28
Hrvatska - mafijaška država	12	Zablude nepostojećeg poluotoka	29
Vjera u sjeni politike	13	Mirogoj	30
Gvozdansko, zaboravljeno junashtvo	14	Tko je kome posljednja prilika?	32
Kultura i politika	16	Zaboravljene Zagrepčanke	34
37. Sabor HKZ	17	Obavijesti	35

Naslovica i poledina:

Advent u Vukovaru

**POVIJESNA IZLOŽBA POVODOM
150. OBLJETNICE SMRTI BANA
JOSIPA JELAČIĆA
USPOMENE NA JEDNOG
BANA**

Priredila D. Gaupp

U studenom 2009. g. u Hrvatskom povijesnom muzeju otvorena je izložba "Uspomene na jednog bana - ostavština Jelačić". Trebala je trajati do rujna 2010., no, zbog velikog zanimanja trajati će do ožujka 2011. Ako vam je moguće, pogledajte izložbu, ne ćete požaliti.

Ostavština plemičke, barunske i grofovske grane loze Jelačić obuhvaća oko 700 raznovrsnih predmeta, a izloženo ih je oko 350. Jezgru ostavštine čine pred-

meti koje su članovi obitelji za života darovali ili kao cjelinu namijenili Arheološko-povijesnom narodnom muzeju u Zagrebu. Najveći je dio tih predmeta u Muzej pristigao otkupom ostavine Anke Jelačić (kćerka banovog brata Jure), posljednje nasljednice Novih Dvora, 1937. godine.

Raznovrsni predmeti prikazani su u originalu, reprodukcijama i multimedijalnim putem. Prema vremenu nastanka obuhvačaju razdoblje od kraja 18. do početka 20. st. te predstavljaju vrijedan izvor podataka u istraživanjima hrvatske povijesti i kulture.

Predmeti iz ostavštine Jelačić predstavljeni su na dva načina. S jedne strane kao obiteljske uspomene čuvane u Novim Dvorima, a s druge kao povijesni izvor, odnosno materijalna svjedočanstva o životu i ulozi bana Jelačića.

U prvoj i najvećoj cjelini predstavljen je banov javni i privatni život. U toj su cjelini izdvojene podteme koje biografski naznačuju važne trenutke iz banova životopisa:

1. Ban Josip Jelačić: čovjek, vojnik i političar (Banovo djetinjstvo i mladost, 'Što Bog dade i sreća junaka', Obiteljski život, Banove posljednje godine života i Pogreb bana Jelačića).
2. Baštinici Novih Dvora i Ostavština Jelačić
3. Ban nakon bana - reminiscencije na Bana

Geslom 'Što bog dade i sreća junaka', kojeg je Jelačić odabrao za devizu svog grofovskog grba, posjetitelja se uvodi u razdoblje banova života koje predstavlja vrhunac njegova javnog djelovanja, ali najavljuje i njegov brzi silazak s političke pozornice. ■

JOSIP JELAČIĆ

(Petrovaradin, 16.10.1801. – Zagreb, 20.05.1859.), podrijetlom je iz stare hrvatske plemičke obitelji koja je svoje podrijetlo vezivala uz područje tzv. Turske Hrvatske (zapadna Bosna između Une i Vrbasa). Obitelj je držala da potječe iz bosanskog grada Bužima u Bosni, čime se pogrešno uvriježilo tumačenje obiteljskog pridjevka 'od Bužima' ili 'Bužimski', a koji se zapravo odnosi na obiteljski posjed Buzin kraj Velike Gorice u Turopolju.

Josip Jelačić rođen je u Petrovaradinu, vojnoj utvrdi Hrvatsko-slavenske vojne krajine, kao najstarije od četvero djece (Josip, Juro, Antun i Cecilija), austrijskog podmaršala Franje Jelačića i Ane rođ. Portner. Djed, s očeve strane, bio je kapetan, otac mu je bio podmaršal koji je za zasluge u ratovima s Francuzima odlikovan križem Marije Terezije, najvišim vojnim odlikovanjem Austrijskog Carstva na temelju kojega je obitelj stekla barunski naslov. Poslije je Josip svojim zaslugama u obrani Monarhije, obitelj uzdigao na grofovski naslov čime je postao nositeljem plemičke barunske i grofovske grane loze Jelačić, a svojim je vojnim podvizima i slavom nadmašio i vlastitog oca (koji je umro kada je Josipu bilo 9 godina).

Ni s majčine strane nije nedostajalo vojne tradicije. Djed i ujak Vinko Knežević bili su istaknuti generali. U garnizonu ujaka, generala konjaništva i pukovnika koji je također bio odlikovan vojnim ordenom Marije Terezije, mladi je Josip započeo stjecati vojno iskustvo.

Jelačić se kao visoki carski i kraljevski časnik aktivno uključio u Ilirski pokret. Prilikom čestih posjeta majci i prijateljima u Zagrebu, povezao se s vođama pokreta, Ljudevitom Gajem i Jankom Draškovićem.

"Ponosio sam se uvijek što me je hrvatska majka u hrvatskoj domovini rodila... Evo sam, narode mili, dušom i

tijelom tvoj ban, primi me u bratimski naručaj tvoj i budi uvjeren da ću jedino za domovinu i kralja živiti i umrijeti – ban Josip Jelačić iz pozdravnog govora prigodom svečanog čina banske instalacije 5. lipnja 1848.

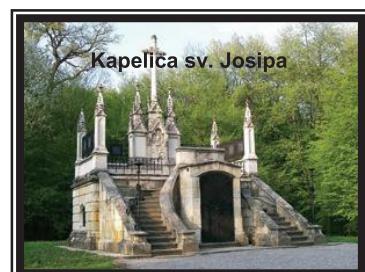
Jelačićovo imenovanje za bana jednoglasno je izglasano na Narodnoj skupštini u Zagrebu 25.03.1848. Bio je to izraz volje naroda, pa je Jelačić postao prvim banom i voljom naroda i legitimnim carskim dekretom. U svijesti naroda Jelačić je ostao zapamćen po ukinuću kmetstva i uvođenju prijekog suda protiv mađarske propagande u Slavoniji.

1850. godine oženio je 33 godine mlađu Sofiju Stockau (imala je samo 16 godina), koja potječe iz moravske grofovske obitelji. Sofijin otac, Georg Adolf Stockau, borio se pod zapovjedništvom bana Jelačića. Jednom ga je pozvao na svoje imanje u lov i tom su se prigodom Sofija i Josip upoznali. Njihovo jedino dijete, devetomjesečna kćerkica Ana, umrla je od kolere. Sofija je uz bana

ostala do kraja njegovog života. Nakon banove smrti 1859. Sofija je neko vrijeme živjela u Novim Dvorima. 1863. udala se za grofa Adolfa Dubskog iz Moravske, carskog komornika i dragunskog pukovnika, s kojim je imala troje djece. U skladu s oporukom bana Jelačića, odrekla se posjeda Novi Dvori, koji je pripao bratu Juri Jelačiću.

Pogreb bana Jelačića održan je u četvrtak, 26. svibnja 1859. g. u Zagrebu, nakon što je njegovo balzamirano tijelo, sa svim počastima, četiri dana bilo izloženo na odru u Banskim dvorima. Banu, koji je spasio Austriju, tek formalnu počast odalo je službeno izašlanstvo carskog Dvora, dok je vojnu delegaciju predvodio podban barun Josip Šokčević uz prisutnost crkvenih i civilnih dostoјansvenika i deputacija. Zagreb je taj dan bio obavijen u crno, a mnoštvo naroda iz cijele Hrvatske došlo mu je na pogreb. Nakon obreda u katedrali koji je vodio kardinal Juraj Haulik, svečana povorka uputila se prema posljednjem počivalištu bana Jelačića na njegovom obiteljskom imanju Novi Dvori gdje je pokopan u kapelici sv. Josipa.

Josip Jelačić, ban Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, civilni upravitelj Dalmacije i Rijeke, zapovjednik krajiskih pukovnija nakratko je formalno ujedinio sve hrvatske zemlje unutar Habsburške Monarhije. Bilo je to vrijeme nacionalnih pokreta i revolucionarnih previranja, te početka oblikovanja modernoga građanskog društva. ■

BLAGOSLOVLJENA CRKVA HRVATSKIH MUČENIKA U UDBINI

U Udbini je u subotu 11. rujna godine Gospodnje 2010. blagoslovljena Crkva hrvatskih mučenika, čija je gradnja godinama intrigirala hrvatsku javnost. U još praznom muzeju u sastavu crkve priređena je improvizirana izložba muka kroz koje je prolazio gospičko-senjski biskup Mile Bogović, koji je u subotu otvorio vrata svoga životnog djela, uz nazočnost brojnih hrvatskih biskupa. Propovijed je održao vrhbosanski nadbiskup, kardinal Vinko Puljić. Okupilo se više od dvanaest tisuća Hrvata, otprilike onoliko koliko ih je poginulo i masakrirano u Krbavskoj bitki i poslije nje 1493. nakon katastrofalne "strategije" bana Emerika Derenčina.

Na to polje puca pogled s kruništa podno zdanja crkve, s toga polja i maleme kapele kreće križni put do izvana već potpuno dovršene crkve hrvatskih mučenika, skladne bijele ljepotice na visu koja ima daleki uzor u starohrvatskoj crkvi sv. Križa u Ninu u kojoj se nalazila krstionica kneza Višeslava postavljena 800. godine poslije Kristova rođenja. Replika te krstionice stavljena je u središte hrama u Udbini, na stamenu staklenu ploču kroz koju se vidi prostrana kripta. Na hrvatskim je kiparima i slikarima zadaća da oni najbolji ukrase crkvu najboljim djelima, kako bi postala i umjetnički rezor, uz rezor sjećanja na sve oni koji su se žrtvovali za slobodu Hrvatske.

Nakon mise pjevana je hrvatska himna, kao uvod u nekoliko političkih govora. Poslije ličkoga župana Milana Jurkovića, govorio je predsjednik Hrvat-

skoga sabora Luka Bebić. Ama baš svi su izvjestitelji i urednici, posebno novinski, prešutjeli njegov govor. Zašto? Zato jer je bio ne samo dobar, nego i vrlo indikativan. Shvatio sam ga kao najavu promjene državne politike prema komunističkim zločinima. Pisac govora prošetao se kroz hrvatsku povijest prepunu žrtava, ali se zadržao ponajviše na rezolucijama Vijeća Europe o osudi komunističkih žrtava i najnovijoj o savjesti - na dokumentima koje bi prevladavajuća političko-medijijska korporacija rado zaboravila i sakrila pod crvena sjedala stolica u državnim tijelima i institucijama. Radi li se samo o prigodnom govoru pred crkvom hrvatskih mučenika, ili o svijesti da se ne može u budućnost ignoriranjem prošlosti, da se ne može naprijed s ovim podjelama u hrvatskom društvu koje imaju stožernu točku u Bleiburgu, da je pomirba nemoguća na lažima i prešućivanju zločina jednoga

totalitarnog režima i da se ne može osvariti samo na osudi zločina drugoga.

Novi smjer znači i vađenje iz ladicione kamilice od rezolucije (ili što je već bila Hrvatskoga sabora, koji je više-manje prepisao europsku i smatrao da je time ispunio svoju zadaću, te više nitko ne će pitati što je s tim dokumentom u praksi, posebno jer se u jednoj rečenici stidljivo spominje i sudska odgovornost, čega se "antifašisti" užasavaju). Samo jedan proces doveo bi do stotina i tisuća drugih, a to vladajući establishment ne može dopustiti jer onda puca remen sedla na kojemu jaše i sve što je na koju pada u vodu. Jedan jedini proces za stotine tisuća ubijenih Hrvata.

Hrvoje Hitrec
Portal Hrvatskog kulturnog vijeća ■

MEIO UN ZOTO, MEIO UN GOBO,
MEIO UN STORTO, UNO QUALSIASI -
BASTA CHE SIA ITALIAN

ILI NA HRVATSKI:

**BOLJE ŠEPAV, GRBAV, KRIV,
BILO KAKAV - SAMO DA JE
TALIJAN**

Tim je riječima zamjenica Istarskog župana Ivana Jakovića, Viviana Benussi (na slici), obrazložila zašto jedna Hrvatica ne može biti ravnateljica osnovne škole u Novigradu.

Iako već dvadeset godina predaje Talijanski, Mariza Labinjan ne može postati ravnateljica škole. Podršku joj je dao Školski odbor, a imala je i suglasnost Ministarstva, ali izborom nije bila zadovoljna Zajednica Talijana i dožupanica Viviana Benussi.

Natječaj za novog ravnatelja Osnovne školi u Novigradu raspisan je još u studenome 2009. i prilikom prvog glasanja Mariza Labinjan uvjerljivo je osvo-

jila glasove školskog odbora, no to glasovanje bilo je izbrisano. U drugom pokusu glasanja Labinjan je dobila četiri glasa koja nisu bila dovoljna za izbor nego samo za produljenje mandata stare ravnateljice.

Zajednici Talijana Novigrad ni takav ishod nije bio po volji, pa je uslijedilo grubo vrijeđanje i mobing gospođe Labinjan. Ona je o svemu pismeno obavijestila ministra obrazovanja Radovana Fuchsa, no reakcije nije bilo, zbog čega je odlučila izaći u medije.

'Prolazim vrlo teške trenutke u mojoj životu, koje ne bih poželjela ni smrtnom

neprijatelju', kratko je za iPress.hr rekla Labinjan.

Gospodin Ninoslav Mogorović već dugo upozorava Vladu i premijerku Kosor kako se rješavaju kadrovske križaljke u Istri.

A i ovo se dogodilo (Večernji list, 13.09.2009.): "Na kamenom stupu na Trgu Riječke rezolucije u središtu grada u nedjelju oko 11 h zavijorila se talijanska zastava, a uokolo su po trgu bili pobacani leci na kojima je na talijanskom jeziku pisalo:

"Živjela talijanska Rijeka - živjeli bunтовници" (arditi) te "1919 - 2009".

Imamo Hrvatsku?

MINISTARSTVO KULTURE RH PROTIV HRVATSKOG JEZIKA

Piše: Hrvoje Hitrec, Hrvatsko kulturno vijeće

Cinjenice su poznate: Ministarstvo kulture svojim je sufinanciranjem knjige Snježane Kordić "Jezik i nacionalizam" pokazalo da se stavlja na stranu protivnika zasebnosti hrvatskoga jezika. Na taj je način zaokružilo svoje ovoljetno protuhrvatsko i protuustavno djelovanje, koje je bilo započelo financiranjem spomenika četničkom pokolju hrvatskoga pučanstva.

Hrvatsko kulturno vijeće će podići sudsku tužbu protiv Ministarstva kulture Republike Hrvatske (u nastavku MKRH) i odgovornih osoba. Vrlo je indikativno da MKRH u svim ovim godinama nije poklanjalo pozornost jeziku i jezikoslovju, prebacujući užarenu loptu Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, kao da hrvatski jezik nije bitna sastavnica hrvatske kulture. No za knjigu primitivne krivotvoriteljice povijesti hrvatskoga jezika, MK je odjednom pokazalo veliko zanimanje i potpomoglo njezinu objavljivanje.

Snježana Kordić nije nepoznata hrvatskoj publici. Dok se u samoj Hrvatskoj ne mogu više naći ozbiljniji jezikoslovci koji bi zastupali nepostojeći srpskohrvatski jezik, Snježana Kordić djeli je iz Njemačke i godinama provokira, predstavljajući se kao "lingvistica" koja se, eto, iz daljina bori protiv hrvatskoga nacionalizma koji se očituje posebno u jezičnom "purizmu". Takva osoba nalazi prizeljne i za sada uglavnom prikrivene simpatizere u Hrvatskoj, a nalazi ih i u književnim časopisima, te sada u zagrebačkom nakladničkom poduzeću "Dureux" (N. Popović).

Bez obzira što se radi o očitoj velikosrpskoj provokaciji, hrvatska kultura je dovoljno snažna da podnese i takvu provalu nebulozne mržnje, pa da je obavljanje ostalo u okvirima privatnoga poduzeća ili privatnoga izdanja nitko ne bi postavljao suvišna pitanja, jer nema te djelatnosti koja ne proizvodi i smeće. No, kada protuhrvatsku knjigu financira MKRH, onda treba i te kako reagirati, tražiti smjene i ostavke, ali i podizati sudske tužbe, jer se čaša prelila.

Vjerojatno će pozvaniji od mene, hrvatski jezikoslovci, stručnom analizom srušiti u prah i pepeo sve Kordičine teze, no i oni će to učiniti preko volje, jer im samo oduzima energiju, a sve što "lingvistica" zastupa ionako je odavno završilo na otpadu. Ali, ako je potrebno još jednom udariti glogovim kolcem u srce vampira koji se pojavljuje iz prošlosti - zašto ne. I to može biti zabavno i poučno, za sve osim za one koji će se naći na sudu, kao što sam najavio.

Nasilno nametanje srpskohrvatsko-

ga nije počelo s prvom Jugoslavijom niti uvođenjem diktature u Kraljevini Jugoslaviji. Počelo je u Hrvatskoj u vrijeme Khuena Hedervaryja, u prvoj Jugoslaviji i njezinom drugom, komunističkom nastavku nasilje je legalizirano. Radilo se, znači, o stotinu godina terora nad hrvatskim jezikom (djelomice i pismom), pa ipak je hrvatski jezik, svjestan svoje posebnosti i jedinstvenosti, ne samo preživio, nego se i razvijao u najtežim mogućim uvjetima, jer ako je hrvatski narod ičega potpuno svjestan, to je njegov hrvatski jezik koji nema drugoga imena do hrvatskoga narodnog. Hrvatski književni jezik ima potpuno drukčiju povijest od srpskoga, hrvatski se jezični standard razvijao samostalno i originalno, te je danas čvrst kao hrast i ništa ga na ovome svijetu ne može pomaknuti, a kamoli provokacije jedne nedoučene glupače, to više što cijela priča i ne spada u područje jezikoslovija ili jezikoslovne provokacije, nego u područje politike koja je odnjihana u krilu militantnoga jugoslavenstva i velikosrpsstva.

Ukratko: za S. Kordić hrvatska je država neonacistička tvorevina u kojoj je, kao i u Njemačkoj u doba nacizma, materinski jezik uzdignut na prijestolje kao božanstvo. U Hrvatskoj, veli ona u biti, Hrvatima država nameće hrvatski jezik, čak ijadnoj djeci i studentima (kroatistika). Ti kroatisti onda "naredjuju" ljudima kako da govore (!). U nizanju posve mašnijih nonsensa o "etničkom čišćenju" koje počinje u glavama", S. Kordić potentira na tisuću puta u hrvatskoj povijesti odbačenoj i ismijanoj tezi o zajedničkom standardnom jeziku Hrvata, Srba, Bošnjaka i Crnogoraca. "Lingvistica" se okomljuje i na hrvatski Ustav, tvrdeći da je ustavno proglašavanje službenoga jezika suvišno.

Iz ovih teza sada je i onima koji nisu pratili cijeli slučaj posve jasno o čemu i o komu se radi. Jedna nesretnica bolesna od mržnje doista ne bi trebala zaslživati pozornost, kako rekoh, da nije umiješano MKRH u kojemu već odavno sjede velikosrpski šovinisti i da nije širega konteksta koji svjedoči da je riječ samo o jednom potpornom jezikoslovnom balvanu u temeljima zgrade koja se rekonstruira, upravo kao spomenik u Srbu. Naime, u istom pravcu idu mnogi europski lingvisti koji su odgojeni na falsifikatima i zabludama svojih prethodnika, u istom pravcu idu pokušaji da se nepostojeći "zajednički" jezik nametne Hrvatskoj u EU, u istom pravcu idu (uglavnom lijevi) mediji u Hrvatskoj koji se drže ne samo novosadskoga trupla

nego i "interpretacija" hrvatskoga jezika koji više nalikuje srpskom, u istom pravcu ide i moćni inozemni lobi koji vlada, primjerice, i Haškim sudom, a koji je sud zaključio i presudio da ne postoje različiti jezici hrvatski, srpski, itd. Hrvatska pak službena politika, bijedna kakva jest, umjesto da udari šakom po stolu kada je u pitanju samostalnost, suverenost i posebnost hrvatskoga jezika, i na tom području ide na idiotske kompromise i šutnju. Potez Ministarstva kulture u svezi s knjigom S. Kordić, posve je dovoljan razlog za izvanrednu sjednicu Vlade, jer se radi ne samo o protuustavnom činu jednoga ministarstva, nego i o suprotstavljanju Ministarstva kulture drugom ministarstvu, onom znanosti i obrazovanja, budući da S. Kordić ovo drugo proziva što "financira projekte hrvatskih purista".

KATIĆ ILI O BITNOME

Akademik Katić doista je fenomen, ne samo jedan od divova hrvatskoga jezikoslovija, nego i čovjek iznimne strasti, inteligencije i lucidnosti, što ga nutka da ne spava na lovorkama, nego uvijek ponovno iznenađuje i one kojima je "sve jasno" i koji "sve znaju". Pa je tako i mene iznenadio tvrdnjom da srpski jezik nije štokavski, budući da sam i ja ne razmišljam, kao i mnogi drugi, desetljećima nasjedao na floskulu koja je toliko integrirana u svijest našega naraštaja da nismo imali potrebe o njoj razmišljati.

Evo što kaže Katić: "Srpski se ne može govoriti čakavski ni kajkavski, pa se onda ne može govoriti ni štokavski. Štokavski je štokavski u odnosu na čakavski i kajkavski. Ako čakavskog i kajkavskog nema, a Srbima jest tako, onda i ono što oni govore nije štokavski. Ako pitaju što ne znači da su štokavci. I Makedonci pitaju što, i Bugari i Rusi, pa nisu štokavci."

Eto, kako jednostavno i kako točno. I važno, jer nakon što je pokazano, do kazano i znanstveno neprijeporno da se hrvatski i srpski jezik (hrvatski književni ili standardni i srpski književni ili standardni) razlikuju ama baš u svemu, od fonetike, morfologije do sintakse, patuljcima je bila ostala kao jedina nada ta vajna štokavština, kao "dokaz" da se radi o zajedničkom jeziku. Ne ufajući se, kao daleka S. Kordić, usred Hrvatske nazivati jezik srpskohrvatskim, smislili su doskočicu o "štokavskim jezicima", pa su pod tom firmom dijelili i književne nagrade.

Na tom tragu jugoslavenski provokator koji djeli u Zagrebu (Miljenko Jergović) govorи o "našim jezicima", a sve hrvatsko oko sebe proglašava ustašama, što "prolazi", a ne "nacistima" kao udaljena S. Kordić koja djeli u Njemačkoj, a Njemačka je kao što je poznato bila na strani saveznika. ►

No, ni ondje baš nema previše pristaša, a jedan od njegovih protivnika upravo iz germanskoga područja napisao je sjajnu knjigu u obranu hrvatskoga jezika. Za prijevod te knjige trebalo je muku mučiti, jer hrvatska državna vlast (alias ministarstvo) nije nikako mogla naći novaca kako bi ju se objelodnilo.

Još o Katičićevu intervjuu "Vijencu", o tome razgovoru koji bi trebalo tiskati u stotinama tisuća primjeraka i dijeliti ljudima na ulici: na pitanje o Bartulu Kašiću odgovara: "Nevolja je s Kašićem u tome da ako postoji srpskohrvatski jezik, onda je gramatika Bartula Kašića, isusovca, prva gramatika toga jezika. Točka. To ni jedan Srbin ne može podnijeti."

I na kraju, o isto tako bitnome: "Mislim da se hrvatski jezik, to mi je nedav-

no postalo jasno, može definirati i na razini narječja, a to znači da je skup svih onih govora koji su pod utjecajem hrvatskoga književnog jezika, makar samo nedjeljom s oltara i propovjedaonice. To u velikoj mjeri oblikuje jezičnu osjetljivost naroda."

SRBI SVUDA ILI U TREĆOJ JUGOSLAVIJI

Jedan je jedini pothvat koji doista može nositi naziv zajedničkoga zločinačkog pothvata, a to je uporni i neumrli pothvat u nastojanju oko zajedničkog jezika koji bi nosio srpskohrvatsko ime. Zato svaki Hrvat mora odmah i munjevitno reagirati na bilo kakav znak da pojedinac ili organizirana skupina rade na tom planu, jer je jezična agresija uvijek prethodnica zbiljske, vojne agresije na Hrvatsku, jer vodi ne približavanju nego

sukobu naroda i rađa trajnim nevoljama. Hrvatska jezična osjetljivost o kojoj govorci Katičić, lavlji je dio hrvatske narodne osjetljivosti i onaj tko to zaboravlja čini zlo prirodnom stanju stvari ali i sebi samome, kako nas uči povijest.

Nova podmetanja oko jezika dio su, naravno, geostrateškoga plana koji žudi za povratkom jedinstva kompaktнog južnoslavenskog državnog teritorija, kojim se može lakše vladati ako postoji istost jezika.

Opet Katičić, i s tim ču završiti: "Ako pogledate na kartu i vidite da Beograd leži tamo gdje se spajaju Dunav, Sava, Tisa i Morava, odmah ćete uočiti koji je to geostrateški položaj. Tko je onda lud da između Beograda i Zagreba odabere Zagreb. A lakše je imati i Beograd i Zagreb ako se tamo govoriti isti jezik." ■

NAGRADA INA-E ZA PROMICANJE HRVATSKE KULTURE U SVIJETU

OVOGODIŠNJI DOBITNICI

25.10.2010. u prostorijama Upravne zgrade INA – Industrija nafte d.d. svečano je dodijeljena 16. po redu *Nagrada za promicanje hrvatske kulture u svijetu*. Svrsna nagrada je dodijeliti priznanja autora, kulturnim djelatnicima i ustanovama koje u inozemstvu promiču hrvatsku kulturu i svojim djelom svjedoče o duhovnom i kulturnom razvitku našeg naroda ili svojim djelovanjem potiču kulturne saveze Hrvatske sa svijetom. Nagrada se sastoji od priznanja, monografije, skulpture akademskog kipara Petra Barišića i novčanog iznosa od 50 tisuća kuna. Nagrade dobitnicima uručio je Zoltán Áldott, predsjednik INA Uprave koji je tom prilikom istaknuo:

Ovogodišnji dobitnici nagrade su dva istaknuta lingvista, slavista i kroatista, Artur Rafaelovič Bagdasarov i dr. Leopold Auburger, koji godinama uporno i sustavno proučavaju hrvatski jezik i njegovu povijest.

Dr. Leopold Auburger (1941.)

je njemački kroatist i jedan od najvećih zagovaratelja posebnosti hrvatskoga jezika unutar slavenske jezične obitelji. Napisao je knjigu „Hrvatski jezik i serbokroatizam“ kojom znanstveno dokazuje posebnosti hrvatskog jezika i ustvrdio kako konkretni srpskohrvatski jezik nikada ni nije postojao. Postoje, naravno, mnoge sličnosti između hrvatskog i srpskog jezika, mnogo toga se razumije na objema stranama. No, hrvatski jezik je star više od tisuću godina, a izgrađeni hrvatski književni jezik postoji najmanje petsto godina. Srpski književni jezik nastao je tek u 19. stoljeću, a prije toga se koristila inačica crkvenoslavenskog jezika. Hrvatima se ne može silom nametati izmišljotina konstruiranog jezika. Došlo je vrijeme, kaže on, da se ta magla u slavistici rasprši. Nažalost i nadalje se preferira učiti srpski i hrvatski zajedno, kao neko pseudojedinstvo.

Artur R. Bagdasarov

je kroatist iz Moskve koji se dugo bavi hrvatskim jezikom, te aktivno radi na nekoliko

L. Auburger, Z. Áldott , A.R. Bagdasarov

ko moskovskih fakulteta. Objavio je i knjigu „Hrvatski jezik i njegova norma“, kao i mnoge zanimljive jezične priloge u Hrvatskom slovu pod naslovom „Pogled iz Moskve“.

Hrvatski jezik je veliki dio mog života, rekao je Bagdasarov. Primjerima je upozorio na normativnu nesređenost, te ukazuje na razlike između hrvatskog i srpskog jezika. O prijedlozima nekih zastupnika u Europskom Parlamentu kako bi za čitave prostore naše regije trebalo uvesti jedan, srpsko-hrvatski jezik, reagirao je napomenom kako su prijedlozi apsolutno nedopustivi. ■

OVAJ ČLANAK POSVEĆUJEM SVOM DRAGOM PRIJATELJU NINJI07

○ ISTINI I LAŽIMA, PONOVNO

Diana Majhen, www.dragovoljac.com

Povod za ovaj članak je rasprava koju sam vodila sa svojim prijateljem, vezano za laži i istine, te tumačenje istih od strane jugokomunjara i naše strane. Čovjek je rekao da je umoran više od ponavljanja jednih te istih stvari i kako ne vidi svrhu u tome da se stalno iznova govori isto, jer onaj tko nije shvatio iz prve, neće ni shvatići. I nastaviti će po svom.

Razumijem u potpunosti svog prijatelja. Čovjek je hrvatski branitelj, dragovoljac od prvog dana, tri puta ranjen. Dao je

za Hrvatsku sve što je mogao. I dosta mu je toga da istinu mora ponavljati ne neprijateljima, nego ljudima sa kojima se borio rame uz rame, ili onima koji su svim srcem za slobodnu i neovisnu Hrvatsku, svojim istomišljenicima. Ali mu ovim putem želim reći da grijeshi.

Trebali smo nešto naučiti iz povijesti. Trebali smo puno toga naučiti od neprijatelja. Od svršetka 2 s.r. prošlo je 65 godina. Sve do Domovinskog rata mi smo više od pola stoljeća svakodnevno slušali laži kojima su nas zatrpanivali putem televizije, časopisa i raznoraznih komunističkih skupova i govora. Dvije generacije Hrvata rasle su slušajući te laži, a odgovoriti istinom na laži, u ono vrijeme, bilo je staviti potpis na svoju smrtnu osudu ili tzvovsku kaznu. I to je bilo uspješno. Ljudi su se rađali i odrastali u uvjerenju kako je

lijepo biti Jugoslaven, u Jugoslaviji, te da slobodnu i samostalnu Hrvatsku žele samo ustaše i ekstremisti.

Od završetka Domovinskog rata prošlo je petnaest godina. I svo to vrijeme, ponovno slušamo laži. Laži kojima se truje hrvatski narod, kojima se pokušava izbrisati sjećanje na Domovinski rat kao na nešto časno i plemenito, te stvoriti neka nova istina, u kojoj su agresor i žrtva izjednačeni u nekom tamo građanskom ratu, koji je započet bez ikakve potrebe.

Ponovno nove generacije Hrvata od rastaju hraneci se lažima. Kojekakve udruge, koje su sve, samo ne hrvatske, poput Documente, GOLJP-a, REKOM-a, uče nas hrvatskoj povijesti, u kojoj su hrvatski branitelji zločinci za čije se zatvorske kazne i osude oni bore u naše ime. To su ljudi kojima ništa nije sveto, a ►

ponajmanje Hrvatska država, Domovinski rat i branitelji. I takvi nas ljudi zastupaju, bez da smo ih mi za to ovlastili, u kreiranju naše, hrvatske povijesti. Takvi ljudi, koji ne znaju što je rat, jer su ga ili proveli u podrumima ili u inozemstvu, nama govore o tome što smo u ratu smjeli, a što nismo. Oni se postavljaju kao moralni autoriteti svima onima koji su branili Hrvatsku, a ja duboko i iskreno vjerujem, da bi najradije htjeli da nas nema, da si svi proviramo glavu ili da nas strpaju u zatvore.

Ali, ovaj put, bar ne moramo šutjeti. Dapače, ne smijemo šutjeti. Na svaku njihovu laž, taman da je tisuću puta ponove u jednom danu, mi moramo tisuću i jedan put odgovoriti istinom.

Znam da je takvo stajalište teško prihvati. Teško je dovesti se u situaciju kada moraš nekom svom suborcu objašnjavati što se doista događalo. A bio je tamo.

Teško je narodu, za čiju si slobodu bio spremjan umrijeti, govoriti o istini, jer polaziš od stajališta da je istina jedna, jedina, te da ju svi znaju. Ali to je pogrešno.

Ljudi istinu jednostavno ne znaju. Ono što znaju, to je ono što pročitaju ili vide na televiziji. A to je jedna laž veća od druge, koja im se kontinuirano, iz dana u dan, tim putem ulijeva u glavu. Tako dugo, dok ta laže ne postane istina.

Nije dovoljno to što MI znamo istinu. Tu istinu mora znati svijet, ali prije svega, tu istinu mora znati hrvatski narod. Nikako nije dovoljno misliti kako si jednom svoje rekao i nemaš više što za reći, a da se ne ponavljaš. Jer, treba se ponavljati. Stalno i iznova. Treba se ponavljati tako dugo, dok se ponavljaju jugokomunističke i pročetničke laži.

U protivnom, mi svojom šutnjom potvrđujemo te laži, prešutno im dopuštamo

da govore u naše ime, puštamo ih da u svojim lažima odgajaju sve buduće naraš-taje Hrvata. Ne činimo li i mi onda zločin, jer svojom šutnjom pomažemo svim ne-prijateljima Hrvatske da budu još glasniji. Ako netko govori u moje ime, nešto sa čim se ja ne slažem, ja će odreagirati svaki put nakon izrečene laži. Jer, šut-njom ču tu laž potvrditi.

Borba za Hrvatsku nije gotova. I ne vidim joj skori kraj. Ovaj čas, nemamo protiv sebe četnike i jugoslavene naoružane puškama i tenkovima, nego te iste ljudje, ovaj put naoružane hrptom medija koji su u njihovom vlasništvu, te debelo novčano potpomognute od strane svih antihrvatskih organizacija, kako u zemlji, tako i u inozemstvu. Rat još nikako nije gotov. A mi ćemo se ili boriti govoreći istinu, ili ćemo se predati šutnjom. Odluka je naša! ■

PREDSTAVLJEN POLITIČKI POKRET HRVATSKI RAST (HRAST)

Slušali smo i poslušali glas Hrvata da nije dovoljno samo više ili manje točno dijagnosticirati novu zabunu hrvatske politike, nego djelatno i odlučno poduzeti sve kako bi se Hrvatska vratila na pravi put državne samostalnosti i narodnoga dostojarstva. Vrag je, naime, odnio šalu i bili bismo ništarije, kao što reče Stepinac, ako ništa ne bismo poduzeli u ovoj dubokoj političkoj krizi koja prijeti opstanku Republike Hrvatske. Ne može se i ne smije dogoditi da se birači na parlamentarnim izborima opredjeljuju isključivo za dvije stranke, koje su u zadnjem desetljeću pokazale i nesposobnost i amoralnost i nepoštenje, odnosno izigrala hrvatski narod.

Okupili smo se dakle mi, predstavnici udruga koje su postale snažne i utjecajne, građanske inicijative, predstavnici stranaka koje su shvatile da ne će izgubiti išta od svoje autentičnosti ako se njihovi predstavnici nađu na sjedinjenim listama Hrast-a, te osobe koje su kao predsjednički kandidati na zadnjim izborima skupile lijep broj glasova, Miroslav Tuđman i dr. Josip Jurčević. Rekli smo ovako: hrvatska politička scena zahtjeva potpunu preobrazbu, a nju može realizirati samo pokret. I pokrenuli smo se. U tijeku smo zadobivali pristaše, pripremali temeljne dokumente, najavljujali pokret bez navođenja njegova imena, ali i samo taj znak da nas ima i da smo tu, izazao je ogroman interes. Zašto? Pa zato jer je taj pokret već godinama u srcima hrvatskih građana, koji su zgroženi nad činjenicom da je hrvatska politika u 21. st. krenula u pravcu odustajanja od samostalne državne politike, rasprodaje nacionalnoga blaga i prodaje hrvatskoga dostojarstva. Eto zato taj naš pokret nije umjetna tvorevina, nego izraz volje hrvatskoga naroda.

Pokret postoji već i u zbiljskom smislu jer već sada okuplja nekoliko stotina tisuća ljudi, a mnogi će se još pridružiti. Zašto je Hrast novost? Klasični pokreti u demokratskoj povijesti imali su karizmatičnog ili manje karizmatičnog vođu, koji je sam ili u užem krugu diktirao izborne liste. Mi smo odlučili raditi drukčije. Po modelu što ga je

postavio Ivica Relković, predsjednik Obiteljske stranke i sjajan organizator, liste i redak na listama ne će određivati nitko od nas, niti zajedničko tijelo u kojemu su predstavnici utemeljitelja (Središnje vijeće), nego će izborne liste sastavljati narod. Kako? U pretkampanji će se građani izjašnjavati o kandidatima i njihovu poretku - činit će to na internetskim stranicama i u anketama koje će se provoditi uz nastupe i tribine u cijeloj Hrvatskoj, pa što Bog dade i sreća junačka, kako bi rekao Jelačić. A sve je u ljudima. Stranke su u zadnjem desetljeću upravo bezočno pokazale kako im do ljudi nije stalo, pa su na liste stavljale više imena onih koji će poslušno slijediti vođu, a manje kreativne i nezavisne ljudi, te na kraju imena s liste i nisu bila važna, nego samo ime stranke. To nas je, između ostalog, i dovelo do ove strašne i duboke krize. Hrast odbacuje takav način kreiranja lista, i to je nesoporna novost u hrvatskom političkom životu. Birači ne žele samo sposobne i stručne ljudi - ta otranca fraza već je stotinu puta viđena - nego žele ljudi koji uz te preporuke imaju i onu najveću: da su vlasnici prirodnoga hrvatskoga osjećaja, da hrvatsko društvo osjećaju kao svoju obitelj a hrvatsku državu kao svoj dom, da Hrvatsku osjećaju kao dio svoga tijela. Takvi ju ljudi nikada ne će izdati i uvijek će, jer i ne mogu drukčije, raditi za njezine probitke. Pa eto, ako se takvi ljudi nađu na listama, a bit će tako, vjerujem, onda nam je samo nebo granica.

Citatelj će se logično zapitati kako se pokret može pojavit na izbornom listiću. Ne može, zakon mu ne dopušta. Zakon dopušta da se pojavi stranka, koalicija stranaka ili nezavisna lista, a četvrti mogućnosti nema. Zato će isključivo kao oblik pojavljivanja pokreta na izborima biti potrebna stranka istoga imena. Ta je stranka utemeljena, u postupku joj registriranja i obaviti će svoju dragocjenu ulogu u konačnici. Predsjednica stranke je liječnica, dr. Željka Markić, dopredsjednica poznate udruge Grozd, ujedno naravno i članica Središnjeg odbora pokreta Hrvatski rast (Hrast), kao što je to i predsjednik rečene udruge, Ladislav Iličić.

Kako će se predstavnici stranaka koje su uključene u pokret naći na listi Hrast-a (dakle u konačnici ipak, zbog rečenih

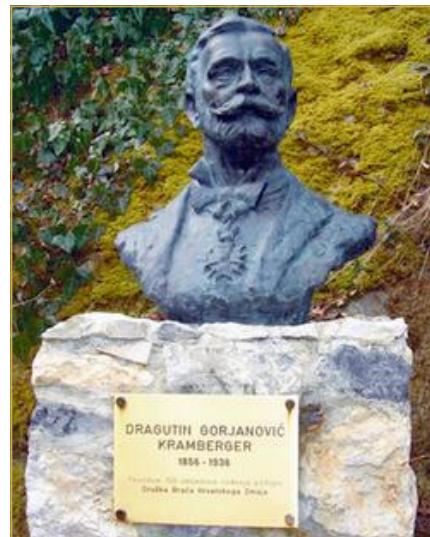
zakonskih propisa - stranke)? Zamrznut će članstvo u svojoj stranci i naći se kao nezavisni kandidati na sjedinjenoj listi. Mnoge su stranke razumjele da se samo u okružju Hrast-a i pod njegovom egidom mogu naći u pobjedničkoj momčadi, a među njima prva je bila Hrvatska republikanska zajednica, predvođena Marijom Ostojićem.

Hrast je kratica imena *Hrvatski rast*. Hrvatski rast zato što je suprotstavljen aktualnom propadanju, zato što želi uputiti Hrvatsku prema rastu u svakome pogledu. I to je i te kako izvedivo, jer su Hrvati vitalan i marljiv narod, imaju snage, znanja i hrabrosti, što su dokazali i u Hrvatskom domovinskom ratu - samo nemaju sreće. Nemaju sreće u zadnjem desetljeću s ljudima koji su se nudili da ih vode, štošta obećavali, a onda iznevjerili. S pravim ljudima, već opisanih vrlina, Hrvatska se može izvući iz blata u koje je upala grijehom klateži iz postojećih stranaka i postati dobro uređenom, uglednom državom koja drži do sebe, koja je štit i okvir hrvatske kulture i koja štit u svakom trenutku svoje građane, a ne izručuje ih sumnjivim međunarodnim sudovima. Rečena klatež treba nestati s političke pozornice.

SADA IMATE ZA KOGA GLASOVATI

Pojavom Hrasta i njegovim izlaskom na izbore za Hrvatski sabor nestaje ona izlika (do sada opravdana) da nemate za koga glasovati, da ne ćete glasovati za SDP i njegove kukurikavce, ali da ne ćete glasovati ni za HDZ jer je izručio Gotovinu, jer se odrekao gospodarskog pojasa u Jadranskom moru, jer služi tuđim interesima isto kao i SDP dok je bio na kratkotrajnoj vlasti, da je dopustio Sanaderu da čini što je činio itd. Sada postoji Hrast i glasuje za njega. Srite glas o Hrast-u, budite njegovi podržavatelji, budite njegovi glasnogovornici i pomognite njegovu rastu u svakome pogledu jer ćete tako i Hrvatskoj pomoći da raste. Neka Bog poživi Vas i Vaše obitelji i neka smireniji dočekate Božić. Hrvatska jest u teškoj krizi, ali nije propala ni u mnogo većima, pa ne će ni sada. Budite sigurni.

Hrvoje Hitrec, Hrvatsko kulturno vijeće

**VRHUNSKI UREĐEN I
MULTIMEDIJSKIM SADRŽAJIMA
OBOGAĆEN**

MUZEJ KRAPINSKIH NEANDERTALACA

Priredila Dunja Gaupp

27.02.2010. g. svečano je otvoren potpuno preuređen *Muzej krapinskog neandertalaca*. U gradnju i opremu uloženo je 60 milijuna kuna. Velika investicija za koju se s punim pravom može ustvrditi da je opravdana i isplativa. Muzej već danas slovi kao jedan od najmodernijih muzeja svijeta i može se pohvaliti s više nagrada primljenim od različitih međunarodnih institucija.

Područje Hušnjakovo u Krapini najpoznatije je, i fosilnom zbirkom najbohatije, svjetsko nalazište neandertalskog čovjeka, stoga je i zaštićeno kao prvi paleontološki spomenik prirode u Hrvatskoj.

Nakon šetnje kroz lijepu šumu s drvenim skulpturama, posjetitelj se nađe pred velikim betonsko-staklenim zdanjem, koje u prvi trenutak djeluje prije odbijajuće nego privlačno. No, sve što se nalazi unutar zidina, pravi je izazov. S ulaznicom, posjetitelj dobiva i elektronski vodič kroz muzej. U ulaznoj dvorani s jedalice i veliko filmsko platno. Čuje

se rika životinja, glasanje neandertalskih lovaca, pred očima se odvija život neandertalske zajednice muškaraca, žena i djece.

Nakon filma krećemo u razgledavanje muzeja. Glas elektronskog vodiča upozorava nas da šetnja započima 23. kolovoza 1899. godine, kada je krapinski učitelj Rehorić našao neke čudne kosti i poslao ih Dragutinu Gorjanoviću Krambergeru. Tim je pronalaskom započela priča o prvom Krapinskom čovjeku.

No, muzejska priča počima s nastankom svijeta, *velikim praskom*, prvim jednostavnim organizmima, nastankom životinja, pojavom prvih hominida.

U jednom se vremenskom periodu pojavio i neandertalac, Krapinski čovjek, kojega je u realistične skulpture uobličila francuska umjetnica Elisabeth Daynes. Jedna od mnogobrojnih tema vezanih uz život neandertalca, govori o njihovom načinu sporazumijevanja, bolestima koje su ih mučile, ozljedama nastalim u lovu i posmrtnim obredima.

Osvrtom na ubrzani tehnološki razvoj čovjeka, priča nas dovodi do zadnje postave o astronautima i izlaznih vrata muzeja. Ta su na uzvisini brežuljka Hušnjaka i na početku stazice koja nas vodi do špilje u kojoj su nađeni ostaci *Homo sapiens neanderthalensis*, t.j. Krapinskog čovjeka, ili kako ga neki od milja zovu – do dedeka Kajbumčaka i njegove obitelji.

Iskapanja pod nadzorom prof. Dragutina Gorjanovića Krambergera, poznatog hrvatskog geologa, paleontologa i paleoantropologa trajala su šest godina. U naslagama špilje (visine oko 8 metara) nađeno je oko 900 fosilnih kostiju ljudi različitog spola i životne dobi od 2 do 40 godina. Nađeni su i brojni fosilni ostaci špiljskog medvjeda, vuka, losa, golemog jelena, toplodobnog nosoroga, divljeg goveda i drugih životinja. Više od tisuću pronađenih komada kamenog oruđa iz razdoblja paleolitika, odnosno starijeg kamenog doba, svjedoči o materijalnoj kulturi krapinskog pračovjeka. Starost ovog bogatog paleontološkog područja seže u vrijeme od prije 130000 godina.

Muzej preporučujemo svim uzrastima, no upozoravamo da je za djecu mlađu od 6 godina nerazumljiv i zato možda naporan.

**MUZEJ KRAPINSKIH
NEANDERTALACA**
Šetalište Vilibalda Sluge bb
49000 Krapina
<http://www.mhz.hr/> ■

NAJKRAĆA ŽIČANA ŽELJEZNICA
NA SVIJETU

120 GODINA ZAGREBAČKE USPINJAČE

Priredila Dunja Gaupp

Drahtseilbahn, parni uzvoz, željeznica na uže od žice, stara dama, pa čak i zapinjača, bila su imena kojima su Zagrepčani u razna vremena nazivali najstarije prijevozno sredstvo svoga grada (godinu dana starije od konjskog tramvaja).

Najkraći put između Donjeg i Gornjeg grada bio je onaj kojim se iz Brezovite ulice (danasm Tomićeve) stubama dolazilo do Strossmayerovog šetališta, odnosno kule Lotrščak. Kako je grad rastao, tako se povećavao i promet. Na Gornjem gradu je i dalje bilo središte političkoga, administrativnoga i duhovnog života, dok se Donji grad povećavao prije svega doseljenicima sa sela, zanatlijama, trgovcima itd..

Frekventnost pješačkog prometa mjerio se jednostavnim brojanjem prolaznika upravo tim stubama. Zaključeno je kako bi se umjesto stuba, trebala napraviti uspinjača poput one u Budimpešti ili Zuerichu.

Za izgradnju uspinjače zaslužan je osječki poduzetnik D.W. Klein. Godine 1888. podnio je Gradskom poglavarstvu zahtjev za izdavanje građevinske dozvole, dobio odobrenje i iduće godine započeo gradnju uspinjače. Otvorena je 1890. godine, ali kao da je stajala pod nesretnom zvjezdrom. Problemi su je pratili već od prve pokušne vožnje. Često je imala zastoje ili se jednostavno nije htjela pokrenuti s mjesta, sve dok je putnici nisu pogurali, zbog čega su je i nazivali „zapinjača“. Kabine uspinjače imale su odjeljke 1. i 2. drugog razreda, a cijena vožnje u jednom smjeru u 1. razredu bila je tri, a u 2. dva novčića.

Tehnički problemi uzrokovali su i novčane, tako da je Klein morao dignuti ruke od uspinjače. Nakon nekoliko pokušaja njenog spašavanja, uspinjača je došla u vlasništvo grada Zagreba. ZET je preuzeima 1929. godine i provodi razna poboljšanja. Mijenjaju tračnice, drvene pragove zamjenjuju željeznim, stare vagone novima koji više nisu imali unutarnje pregrade za dva razreda.

Šezdesetih godina prošlog stoljeća us-

NEKOLIKO PODATAKA

Dužina pruge: 66 m

Visinska razlika: 30,5 m

Nagib pruge: 52 posto

Širina kolosijeka: 1,2 m

Snaga motora: 37 KW

Brzina vožnje: 1,5 m/seck.

Trajanje vožnje: 55 sek.

Dva vagona, s po jednom kabinom

Kapacitet kabine: 28 odraslih putnika
(16 sjedećih, 12 stajaćih mesta)

pinjača je ostvarila prosječno 55'000 vožnji na godinu. Došlo je vrijeme za temeljitu obnovu. S obzirom na dotrajalost postrojenja i derutnost zgrada obiju postaja, odlučeno je da se ništa od toga više ne popravlja, nego da se sagradi nova uspinjača. Stare stanične zgrade, gornja i donja, srušene su do temelja i nanovo sagrađene – oblikom i izgledom jednakе starima, čime je očuvana izvorna arhitektura toga zakonski zaštićenog spomenika tehničke kulture. Jedino je na gornjoj postaji, umjesto dotadašnja dva vozna otvora, sagrađen samo jedan, širi, čime je strojar koji upravlja vožnjom dobio bolji vidik na prugu, a stužište za nuždu (između obaju kolosijeka) dovedeno je izravno u postaju. Veliki stari pogonski zupčanici s izmje-

njivim drvenim zupcima, vučno uže i ostali vitalni dijelovi postrojenja, predani su na čuvanje Tehničkom muzeju. Od stare je uspinjače ostao samo zidani vijadukt. Građen iz opeke još potkraj 19. stoljeća pokazao se dovoljno jakim i izdržljivim da podnese daljnji promet. No zato je obnovljen armiranobetonski donji postroj pruge, instalirana je posve nova (automatizirana) pogonska, sigurnosna i zaštitna oprema, a kao vrhunac sagrađene su nove, dotjerane kabine.

2004. godine ugrađena je hidraulična podizna platforma za lakši pristup osobama s invaliditetom. 2005. ugrađen je i novi upravljački pogon. Danas je uspinjača uhodani, besprijekorno održavani prometni pogon s višestrukim sigurnosnim sustavom i ljubaznim zaposlenicima Zagrebačkog električnog tramvaja (ZET). ■

OD KUDA IME CMROK?

80-ih god. 19. st. Tuškanac je bio periferija grada Zagreba. Na zavodu Jurjevske prije nego se ona spoji s Tuškancem, nekada je postojala gostionica koju je držao gospodin Rok. Navečer bi svirao na 'bajsu' i zajedno sa malim sastavom zabavljao goste. Jednostavni bi Zagrepčani rekli "Idemo k Bajsu", a zagrebački purgeri koji su rado govorili 'hoh', rekli bi "Idemo zum Rok". Izgovaralo se to kao jedna riječ - 'cumrok', pa je s vremenom nastalo i ostalo ime Cmrok. Danas je to dio grada, ali još uvijek atraktivna zbog lijepa prirode. Kao malo dijete, moja su me starija braća vodila na sanjkanje na Cmrok, što i danas rado čine roditelji s djecom. Položaj je izvrstan, jer se na kraju jedne padine, uzdiže brežuljak, tako da se ništa strašno ne može dogoditi malim avanturistima. (dg)

LJEPOTA ETNO BAŠTINE MATERINA PRIČA

Priča je to o stvaralaštvu hrvatskih žena, o ljepoti koju su osmisile i svojim rukama u stvarnost pretvorile i u baštunu utkale. Generacije hrvatskih žena, naših mama, baka, prabaka i njihovih ženskih predaka, bile su važan privredni čimbenik i prije nastanka pojma „žensko poduzetništvo“.

Projekt „Materina priča“ putuje Hrvatskom i svijetom u pratinji glazbenih umjetnika koji uokviruju izložbe rukotvorina i izvornih suvenira, kvalitetnih izvornih hrvatskih proizvoda i starih zanata. Jedan od dragulja u ogrlici „Materine priče“ je modna revija prelijepih kreacija autorice Mine Petre.

Etno kolekcija „Licitarsko srce“ kreirana je za mlade, a nadahnuta je motivima licitarskog srca, najznačajnijeg tradicijskog obilježja i najčešćeg ukrasa na narodnim nošnjama Slavonije, središnje Hrvatske, Zagreba i njegove okolice. Srce kao motiv često je korišteno u hrvatskoj tradicijskoj kulturi kao detalj na torbicama, šeširima, suvenirima i raznim uporabnim predmetima u domaćinstvu. Ovaj simbol ljubavi, odanosti i priateljstva donio je autorici Mini Petri nagradu Turističke zajednice grada na natječaju za najbolji izvorni suvenir Zagreba.

ETNO KOLEKCIJA „TKANICA“

„Tkanica“ je ručno otkana od lana-nog platna, s uresima i motivima s područja Šibensko-kninske županije i sjeverne Dalmacije. Uporabom tradicijskih motiva, materijala i ručnog rada na atraktivan način povezuje tradicijsko i moderno, a motive iz tradicije unosi u predmete svakodnevne uporabe i odjevanja za modernu ženu.

Posebno lijepi detalj modne revije je hrvatska poslovna torba „Tkanica“, izrađena po dizajnu Mine Petre, a prema

motivima ženske pregače Šibensko-kninske županije. Torba „Tkanica“ je dio zajedničkog nastojanja na razvoju i promicanju tradicijskog tekstilnog rukotvorstva u funkciji poticanja malog ženskog poduzetništva i samozapošljavanja žena u Kninu kao području od posebne državne skrbi.

Izvornost i kvalitetu ove vrijedne rukotvorine potvrđuju brojna priznanja i nagrade, kao primjerice priznanje za najatraktivniji proizvod u okviru projekta *Eko etno Hrvatska*, prva nagrada i *Grand Prix* na izložbi suvenira *Kvarner expo* u Opatiji, nagrada izložbe hrvatskih inovatora ARCA i Posebno priznanje Kongresa ruralnog turizma u Malom Lošinju. Na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu torba *Tkanica* je dobila visoke ocjene i pohvale, a nose je i u svijetu poznate osobe (predsjednica Vlade RH Jadranka Kosor, britanska princeza Anne, Ursula Plassnik austrijska veleposlanica u Švicarskoj, španjolska kraljica Leticija, Doraja Eberle članica vladе pokrajine Salzburg i dr.).

Poslovna torba *Tkanica* postala je autohtoni suvenir Šibensko-kninske županije i novi hrvatski 'brand'.

Poslovna torba Tkanica

S ponosom ističemo kako smo bili među prvima koji su prepoznali ljepotu i vrijednost modnih odjevnih predmeta dizajnerice Mine Petre. Već 2000. g., kao posebno iznenadjenje Hrvatskog bala u Dolderu, organizirali smo modnu reviju pletenih vunenih i pamučnih odjevnih predmeta ove poznate Hrvatske dizajnerice. (d.g.) ■

Modna revija na Hrvatskom balu

MODERNA MAFIJAŠKA DRŽAVA **HRVATSKA**

Jeffrey T. Kuhner

Hrvatska se nalazi na raskrižju. Prijašnja jugoslavenska republika je na pragu ulaska u Europsku uniju. Pristupni pregovori su u tijeku i mnogi se Hrvati nadaju ulasku u EU naredne godine.

Oni zabludjelo misle da će članstvo u prestižnom klubu, Hrvatsku preobraziti u prosperitetnu državu zapadnog stila. Zagrebačke političke elite, i desne i lijeve, zamišljaju da će EU poslužiti kao lijek za sve probleme državnoga sustava. Ona to neće.

U stvari, pomahnitala jurnjava prema članstvu u EU obavijena je moralnom truleži u srcu zemlje – socijalnim karcinomom, koji prijeti proždiranjem ovoga malog naroda od nešto više od četiri milijuna stanovnika. Glavni je problem Hrvatske, što se ona nikada nije razračunala sa svojom tragičnom komunističkom prošlošću.

Hrvatska je pod srpskom dominacijom u Jugoslaviji bila svedena na ekonomskog vazala Beograda. Od 1945. sve do svoje smrti 1980., komunistički diktator Josip Broz Tito je nametnuo brutalnu policijsku državu. Njegovo multietničko carstvo, podjarmilo je jugoslavenske konstitutivne narode – posebice Hrvate. Tito je nastojao razbiti dva velika izvora opozicije njegovoj totalitarnoj vladavini: hrvatsko seljaštvo i Rimokatoličku crkvu. Njegov režim je ubio više od 200.000 Hrvata, uključujući i bezbroj svećenika i časnih sestara. Crkve su bile konfiscirane.

Ateizam pod pokroviteljstvom države sustavno se usađivao u mladež. Slobođene tiska bile su ukinute. Disidenti i antikomunistički intelektualci bili su strijeljani ili zatvarani. Okoliš je bio opustošen. Ekonomski kolektivizam je unišio privatna poduzeća i osobnu odgovornost. Postavljanje na položaje stranačke poslušnike i korupcija naglo su bujali. Hrvatski nacionalizam je bio divljački potisnut. Ukratko, hrvatska moralna i povijesna jezgra – tradicionalno katoličanstvo uraslo u srednjoeuropsku civilizaciju – bilo je iskorijenjeno.

Nakon četiri godine rata sa pobunjenim Srbima, zemlja je postigla državnu nezavisnost. Ali za nju se platila visoka cijena: ukorijenilo se balkansko kriminalno podzemlje, krijumčarenje oružja, droge i cigareta, tijekom mnogih borbi. Mnogi su se gangsteri infiltrirali u vlast. Također, mnogo je bivših komunista jednostavno zamijenilo titovu crvenu zvijezdu sa hrvatskom šahovnicom. Oni su zadržali svoje autoritarne, korumpirane navike. Hrvatska država je postala bremenita novom kriminalnom elitom, čiji krakovi dopiru u svaki sektor društva.

Vladajuća Hrvatska Demokratska Zajednica, poznata po svojem akronimu

A screenshot of The Washington Times website. At the top is the masthead "The Washington Times". Below it is a navigation bar with links: NEWS, OPINION, SPORTS, CULTURE, BOOKS, BLOGS, COMMUNITIES, MULTIMEDIA, EDITORIALS, COMMENTARY, LETTERS, WATER COOLER, DECKER, KUHNER, NUGENT, and MA. Below the navigation is a breadcrumb trail: HOME > OPINION > COMMENTARY >. The main headline reads "KUHNER: A modern mafia state" followed by the subtitle "Communist-era corruption still persists". Below the headline is the author's name, "By Jeffrey T. Kuhner - The Washington Times". To the right of the text is a large circular portrait of Jeffrey T. Kuhner, a man with short brown hair, wearing a dark suit, white shirt, and striped tie, looking slightly to his left. In the bottom left corner of the page is a small graphic featuring the flag of Croatia (red, white, and blue) with a blue bandage over the European Union flag, accompanied by the caption "Illustration: Croatia by Linas Garsys for The Washington Times".

HDZ, je politički izraz te vladajuće klase gangstera. Njihov bivši premijer, Ivo Sanader, je pod istragom zbog pronevjere, mita, korupcije i utjecaja na razne subjekte. Visoko pozicionirani izvori unutar vlasti i izvan nje, kažu, da je zajedno sa svojim pajdašima opljačkao javna dobra. Oni su zgrnuli ogromno osobno bogatstvo – sve na teret hrvatskih poreznih obveznika. HDZ-ova elita je ukrala ili isisala oko 1 milijarde dolara – groteskni iznos za tako mali narod. Gospodin Sanader zaslužuje jedno mjesto: optuženičku klupu. On za svoje kriminalne radnje mora odgovarati hrvatskom narodu.

Štoviše, HDZ odbija provesti sveobuhvatne reforme potrebne za pokretanje hrvatskoga tromog gospodarstva. Zagreb i dalje nastavlja s prihvaćanjem birokratskog korporativnog modela obilježenoga proširenim javnim sektorom, destimuliranim regulacijom i teškim porezima. Razlog je jednostavan: kreiranjem prave ekonomije slobodnog tržišta oslabio bi čvrsti stisak, koji vladajuća garnitura ima na društvo. Hrvatski političari dobivaju svoju snagu – i bogatstvo – iz etatizma i goleme birokracije, stvarajući stroj pod svojim pokroviteljstvom dijeleći radna mjesta vjernim saveznicima. Dakle, malo je transparentnosti i otvorenosti. Političke veze i mito su potrebni za osobno napredovanje. Zdravo, vitalno društvo se temelji na pluralizmu, vladavini prava, utvrđenog prava privatnog vlasništva i meritokraciji. Hrvatska nema ništa od toga. HDZ je samo na riječima za te ciljeve. U stvarnosti, on djeluje upravo suprotno: kleptokracija na balkanski način koja vrši znatan utjecaj na medije, poslovanje i gospodarstvo.

Status quo može dobro služiti elita-
ma, ali ne i velikoj većini Hrvata. Neza-
poslenost je 18 posto. Ogromni nacio-
nalni dug dugoročno prijeti budućnosti
zemlje. Strana ulaganja i prijeko potre-
bni.

ban poslovni kapital bježi od Hrvatske. Započela je gospodarska stagnacija. Jaz između bogatih i siromašnih opasno raste, vodeći potencijalno do socijalne nestabilnosti. Srednja klasa je u opadanju. Hrvatska postaje društvo na dvakata, podijeljeno na one koji imaju i one koji nemaju. To nije neovisna Hrvatska o kojoj su mnogi sanjali – ili za nju položili život.

Hrvatska mlada demokracija ima potencijal postati Švicarska – ili točnije, Austrija – jugoistočne Europe. Ona ima talentirano, inovativno i intelligentno stanovništvo. Svojim prirodnim ljestvama i zapanjujućom jadranskom obalom već čini zemlju turističkom Mekom.

Njezine drevne veze sa Austro-ugarskim carstvom čvrsto su ukorijenile njenu kulturu u kulturu Zapada. Njezin tisak može biti energičan, ratoboran i pametan – kada bi mu se dozvolilo dje-lovanje oslobođeno političkog uznemiravanja. Ipak, nikada neće ostvariti svoj nacionalni potencijal ili civilizacijsku sudbinu, dok ne započne ozbiljan rat sa korupcijom. Njezin gangsterski režim ne izvodi samo ekshibicije sa razvojem zemlje, već odvodi iz zemlje dragocijenu energiju i blago. Brojni stručni i obrazovani Hrvati emigriraju iz zemlje, te masivni odljev mozgova osiromašuje zemlju vitalnim ljudskim kapitalom.

Mnoge države imaju mafiju. U Hrvatskoj, međutim, mafija ima državu. Dok se to ne prizna i istinski rješi, nastaviti će se nemilosrdno klizanje prema gospodarskom ponoru. Nema tih EU subvencija koje to mogu promijeniti.

<http://www.washingtontimes.com/news/2010/sep/30/a-modern-mafia-state/>

www.portaloko.hr ■

POTREBNA JE HITNA FORMACIJA KATOLIKA ZA POLITIKU VJERA U SJENI POLITIKE

Prateći neobično zanimljive emisije Radio Marije *Vjera u sjeni politike* (sve četvrte nedjelje u mjesecu), poželjeli smo pozvati u goste ing. Damira Borovčaka, voditelja emisije. Tim više, što je povodom stote emisije izašla njegova četvrtka u nizu knjiga pod istim naslovom. Gospodin Borovčak se ljubazno odazvao našem pozivu, i tako smo prvo predstavljanje napravili u suradnji s *Hrvatskim domom Zrinski* u Luzernu u subotu 09.10.2010. g., a u nedjelju 10.10.2011. u suradnji s HKM u Dullikenu i Solothurnu.

KAKO JE NASTALA EMISIJA

Glavni urednik Radio Marije, p. Stjepan Fridl, razmišljaо je o tome kako bi programom trebalo pokriti sve važne sastavnice ljudskog života, tako se tu našla i politika, kao nezaobilazni faktor. Emisiju je onda osmislio i uredio Damir Borovčak. Neophodnost katoličkih moralnih načela u politici svakim je danom sve izrazitija, pa je i materijala sve više.

Treba napomenuti kako je krajem 2008. g. Vatikan objavio da je potrebna *Hitna formacija katolika za politiku* (Glas Koncila, br. 47, 23. studenog 2008.). Papa Benedikt XVI. je upozorio: „Osobito naglašavam potrebu i hitnu obvezu evanđeoske formacije i pastoralne podrške za novi naraštaj katolika zauzetih u politici, koji će biti dosljedni vjeri koju isповijedaju te će imati moralnu odgovornost, sposobnost kulturne prosudbe, profesionalnu kompetenciju i strast za služenje zajedničkom dobru.“

Tema nam je utoliko zanimljivija, što koji puta čujemo primjedbu kako se mi, kao kulturna udruga, ne bismo smijeli izražavati po političkim pitanjima (poseban osvrt – vidi članak na stranici 16). Naši su stavovi drugačiji i posve identični onima sestre Milosrdnice Berislave

Grabovac. Stoga donosimo dijelove njenog proslova na predstavljanju jedne od knjiga.

HODOČAŠĆE DO ISTINE, KROZ GRMLJE I TRNJE LAŽI I MANIPULACIJE

Knjiga *Vjera u sjeni politike* nastala je iz zapisa sadržaja emisija na Radio Mariji, tijekom dvije godine. Niz od 25, usudila bih se reći, političkih meditacija, kolikogod na prvi pogled ta dva pojma izgledala nespojiva, jer su nam prečesto slike politike servirane kao nešto čega se pošten čovjek treba kloniti, a meditacije kao nešto odvojeno i udaljeno od svijeta i života. A ovi tekstovi imaju obilježja upravo meditativnih promišljanja političkih zbivanja, jer:

- su nadahnuti Evangelijem i stavljeni u svjetlo Božje Riječi
- predstavljaju potragu za истинom
- u sebi nose poziv na promjenu, na djelovanje
- su prožeti vjerom i optimizmom, zagledani u budućnost koja prelazi granice vremena i prostora, i zato ni kad govore o najtežim nepravdama i zločinima, u njima nikad nema očaja.

Knjiga već i samim naslovom spaja vjeru i politiku. Jer, odvajati vjeru i politiku – osiromašuje politiku i uspavljuje vjeru. Pratiti, promišljati politiku, znači tražiti istinu, odrediti sebe, preispitivati stavove i informacije koje imamo i kojima možda naivno vjerujemo ili im, bez provjere, dopuštamo da nas oblikuju, vode, nadahnjuju. Udaljavati kršćanina od politike znači stvarati autistično kršćanstvo, a to onda nije kršćanstvo. Kršćanstvo je vjera utjelovljenja, dolazak Boga u vrijeme i prostor, u stvarne okolnosti. A ako je On želio doći, mi ga nemamo pravo tjerati. On djeluje u kršćanima ovdje i danas, dajući im milost i darove, ali i tražeći odgovornost za prostor i vrijeme u kojem žive, narod kojemu pripadaju. Autor je svoj dar zapažanja, pronicavosti, intelektualne oštchine i logičke jasnoće, rječitosti i široke kulture, stavio na raspolaganje svom vremenu i svom narodu. U obliku pisane i

izgovorene riječi, ali i u obliku ovakvih i sličnih susreta i predstavljanja širom Domovine, gdje živa riječ pokreće srca i tamo gdje pisana ostane nijema.

Knjiga *Vjera u sjeni politike* je i svojevrsna reakcija na neobičnu medijsku blokadu u današnjoj Hrvatskoj, ako se to tako može uopće reći, aako ne može - teško je naći pravi izraz za vapijući nedostatak istine u medijima, za bolesnu poplavu laži i prljavština koje gledamo, slušamo i čitamo na svakom koraku, za stalnu nedostupnost poštene i istinite informacije. To bi se gotovo moglo smatrati fenomenom u vrijeme toliko dostupnih medija, u vrijeme kad svatko može imati i vrlo često ima svoj medij, kad informacije teku sa svih strana. Možda je dio problema baš u tome, jer stavlja čovjeka u šumu, a ne dati mu putokaz, znači osudit ga na lutanje. Ili su možda oni koji žele biti na vodećim položajima upravo zbog te raširenosti i dostupnosti medija postali tako nasilni i razorni. Bila bi to posebna tema za raspravu. I nikada joj ne bismo došli do kraja. Autor u knjizi ne raščlanjuje medije kao feni-men. On raskrinkava njihove laži. Bez ljutnje, smireno, razložno, dokazima. Raskrinkava njihov jezik verbalne kamuflaže. (...)

Knjiga *Vjera u sjeni politike* strpljivo je hodočašće do istine kroz grmlje i trnje laži i manipulacija. Istina nije samo intelektualni stav. Istina nije samo stvar spoznaje. Istina je temelj na kojem se gradi život. Iz neistine proizlazi nepravda, iz nepravde zlo. Borba za istinu, borba je za dobro, mir i pravdu. (...)

Puno se nepravde spominje u ovim tekstovima. Da su pisani u nekim drugim okolnostima i na neki drugi način bilo bi preteško čitati. Vodili bi u očaj i klonulost, ali to nije slučaj s ovom knjigom. Kristove riječi, i po njima Njegova prisutnost, s nama su na svim stranicama knjige. Isprepletene sa svim onim što je donijela naša prošlost, što se događa u sadašnjosti, za čim čeznemo u budućnosti. Ta prisutnost, Bog utjelovljen u ljudsku povijest, daje nam snagu i nadu. ■

85. EMISIJA – NEDJELJA 25.

SIJEČNJA 2009.

GVOZDANSKO – ZABORAVLJENO JUNAŠTVO!

Piše Damir Borovčak

U današnjem Evanđelju Isus poziva prve učenike da ga slijede, poziva na obraćenje, preobrazbu ljudskog srca i duše te povratak k Bogu (Mk 1; 14-20). Kako kroz sva prohujala stoljeća, tako posebno danas.

U krvavom 16. stoljeću Hrvatska se borila za goli opstanak zbog neprekidnih ratova s Turcima. Brojnim poznatim i nepoznatim junaštvinama ostaci ostašaka nekad slavnog Hrvatskoga kraljevstva ipak su spašeni od silovitih turskih naleta. Tu je hrvatsku obranu i sam papa nazvao predzidiem kršćanstva - *Antemurale Christianitatis*. Iz tih je vremena u hrvatskome narodu ostala u povijesnom pamćenju turska opsada Sigeta 1566. g. i junačka smrt posljednjih preostalih branitelja na čelu s Nikolom Šubićem Zrinskim. To je junaštvo opjevano u operi Ivana Zajca s poznatom budnicom *U boj, u boj...*.

Ovih su dana mediji usmjereni na Svjetsko rukometno prvenstvo u Hrvatskoj. Šal s natpisom *U boj, u boj*, poklikom koji je hrvatski velikan Nikola Šubić Zrinski uzviknuo prije nego što je iz tvrdave Siget u 16. st. navalio na Turke, bio je nepoželjan u splitskoj areni Spaladium na utakmici Hrvatska - Kuba, piše *Večernji list* 21. siječnja o.g. pod naslovom *Poklik 'U boj... nije zabranjen* opisuje se kako je Šibenčanin Ivan Papak ipak ušao u dvoranu, ali tek nakon što je takav šal ostavio na ulazu u dvoranu. Ni njemu nije bilo jasno zbog čega, jer Zrinski i bitka s Turcima nemaju nikakve veze s ustašama. Razlika je barem u 400 godina.

No na snazi su oštре mjere protiv ustaškog znakovlja pa je neki neuski redar očito bio previše revan. Izvršni odbor Grada Splita izdao je nalog u kojem piše što je zabranjeno unositi u dvoranu, među inim i zastave na kojima je hrvatski grb s bijelim početnim poljem. To je rekao Petar Škorić, šef sigurnosti dvorane u Splitu, koji se pohvalio da je na internetu proučavao kako izgleda ustaški grb! Za zaključiti je kako hrvatski povijesni grb, kao i u komunizmu, postaje po nečijoj procjeni i nalogu nepoželjan. Nevjerojatno je koliko daleko seže glupost pojedinaca. Po primitivnoj bi logici nepodoban mogao postati i krov crkve Sv. Marka u Zagrebu, nasuprot Saboru i Vladi jer je na njemu, eto, hrvatski grb s bijelim početnim poljem. Krivotvorine o hrvatskoj povijesti, hrvatskom grbu, hrvatskom novcu, poklicu *U*

boj, u boj... ili o pozdravu *Za dom spremni*, uvijek šire političari ulizice. Oni su spremni bez ikakvog povjesnog znanja tumačiti podobnost hrvatske baštine, pa zašto to sada ne bi mogli i redari na utakmicama?

A hrvatska je povijest puna nedovoljno istraženih događaja, o kojima mnogi Hrvati nemaju pojma. Tako je nepoznato i da u Hrvatskoj postoji utvrda koja je doživjela sudbinu sličnu Sigetu, a izbrisana je iz hrvatskog sjećanja. U svjetskoj su literaturi nadasve poznata imena židovske utvrde Masade, portugalskog Alkazara ili teksaškog Alamo. To su istoznačnice svjetskih razmjera za iznimnu hrabrost i žrtvu za domovinu, za junački otpor branitelja, za borbu do posljednjeg čovjeka. Tužno je i tragično što je u hrvatskoj povijesti namjerno zapostavljen isti takav primjer! Riječ je o utvrdi Gvozdansko i velikom hrvatskom junaštvu, kojeg se potrebno prisjetiti 13. siječnja svake godine.

Župa Gvozdansko osnovana je davne 1334., a obnovljena 1769. g. Gvozdansko se spominje i 1488. g. kao posjed obitelji Zrinskih. Moći su Zrinski tu imali vlastitu kovnicu novca te bogate rudnike željeza i srebra. Poznat je i prvi hrvatski novac kovan u Gvozdanskom. Kad su Turci 1556. g. osvojili utvrdu Novigrad, današnji Dvor na Uni, Gvozdansko je postalo ugroženo. Dolinom potoka Žirovnice vodio je na zapad stari put koji je time postao nebranjen i otvoren za turske provale. Gvozdansko postaje važna strateška točka na tom putu, kao štit pred tursko-vlaškim osvajačima s istoka. Od 1571. do 1577. g. tursko-vlaška vojska poduzela je četiri ne-uspješne vojne na taj starohrvatski grad. Svaki je put posada Gvozdanskog u dramatičnim okolnostima odbila napa-de i uspjela zadržati utvrdu. Obližnji rodni grad Nikole Šubića Zrinskog, utvrda Zrin, pao je već 20. listopada 1577. g. Tako

Gvozdansko ostaje jedina bra-na od prodora Turaka u srednju Hrvatsku i dalje prema Europi. Tek nakon pete višemjesečne opsade, 13. siječnja 1578. g. Turci su osvojili utvrdu Gvozdansko. No nisu dobili bitku. Kako to?

Još je prije tri godine, u glasilu *Hrvatski vojnik*, mjesecniku Hrvatske vojske (br. 68, siječanj 2006. g.) taj događaj podrobno prikazan na temelju kronika iz tog vremena. Utvrdi Gvozdansko branilo je oko 300 hrvatskih vitezova, 50-ak vojnika Zrinskih i 250 seljaka, ruderara i žena s djecom. Obraonom su upravljala četiri hrabri satnika: Damjan Doktorović, Juraj Gvozdanović, Nikola Ožegović i Andrija Stepšić. Podno grada utaborila se vojska od 10 tisuća turskih napadača zajedno s vlaškim četama. Osvajanje Gvozdanskog započelo je 3. listopada 1577. i trajalo je nepredviđeno dugo - čak tri mjeseca, sve do 13. siječnja 1578. U vrijeme osvajanja, branitelji Gvozdanskog nisu bili u vezi sa slobodnim dijelom Hrvatske, pa pomoci ni u ljudstvu, ni u hrani nije stizala. Zalihe su bile potrošene, toga je bio svjestan i turski osvajač Ferhat-paša. Ponudio je braniteljima Gvozdanskog da slobodno napuste utvrdu sa svom pokretnom imovinom i odu na slobodni prostor Hrvatske. Treće noći nakon ponude još uvijek nije bilo predaje. Tih noći u siječnju, zime Gospodnje 1578., drveće je pucalo od hladnoće u šumama oko Gvozdanskog, dok su konji na otvorenom počeli ugibati. Ferhat-paša je zapovjedio stražama da nalože još nekoliko vatri. Istovremeno su se vatre u utvrdi Gvozdansko noću 12./13. siječnja ugasile. Sve je utihнуло i tako uznenimirolo turske straže. Zbog bojazni da bi mogao uslijediti napad iz utvrde, turska je vojska bila u pripravnosti.

U zoru 13. siječnja 1578. Ferhat-paša zapovjedio je svojoj vojsci pokret prema utvrdi zametenoj snijegom. Kad su Turci prišli bedemima grada, na njima su vidjeli nepomične stražare kako

Provalili su gradska vrata i našli samo smrznuta tijela. Tri stotine muškaraca, žena i djece, mjesecima bez dovoljno hrane, vode i ogrjeva, ostali su zaledeni u junačkoj obrani Gvozdanskog. Turci su dobili grad, no ne i bitku. Tolika hрабrost i izdržljivost zadivile su Ferhat-pašu, te je naredio da se pronađe katolički svećenik te da se branitelji pokopaju na kršćanski način. Bio je to čin posmrtnе počasti i poštovanja.

Junačka obrana utvrde Gvozdansko gotovo je izostavljena iz hrvatske povijesti, no začudo ostavlja trag u književnosti. Hrvatski političar i književnik Ante Tresić Pavičić napisao je ep o najvitešnjem i najnevjerljivijem djelu u povijesti čovječanstva. Nakon tri godine rada, od 1937. do 1940. g. ispjевao je najdulji hrvatski ep *Gvozdansko*, sastavljen od 21.406 rimovanih deseteraca u 24 pjevanja. Autor je želio očistiti hrvatsku povijest od laži i izopačivanja. Tresić završava svoj ep mišiju da nijedan narod nije prolio toliko krvi za obranu kulturnih stećevina čovječanstva kao hrvatski. Ep je objavljen tek šest desetljeća kasnije, u slobodnoj Hrvatskoj 2000. g., ali ni do danas nije dobio dostojnu pozornost.

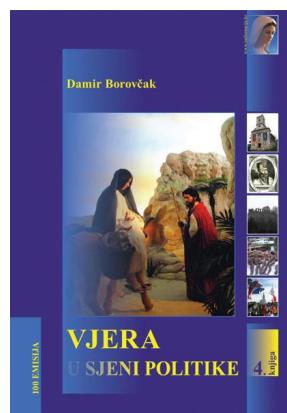
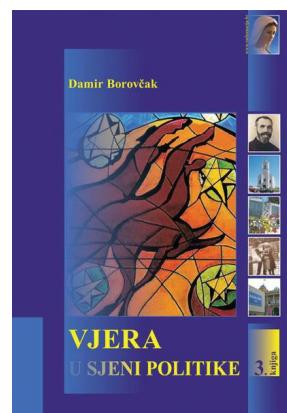
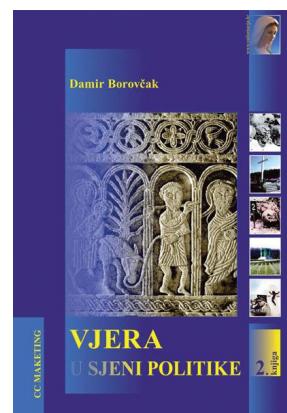
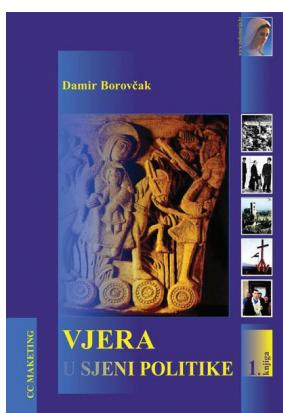
Poviše sela uz cestu Glina - Dvor, na strmom brijegu još uvijek strše ruševine utvrde Gvozdansko. Hrvati katolici preživjeli su turska osvajanja što potvr-

đuje i crkva Sv. Filipa i Jakova, ponovno izgrađena 1796. g. Ipak se stradanja Hrvata u Gvozdanskom nastavljaju. Za Božić 1941. pokolj Hrvata čine oni čiji su vlaški preci prije nekoliko stoljeća pomagali Turcima. Selo su napali četnici, Hrvate su poubijali i protjerali, kuće opustošili i na kraju zapalili zajedno s crkvom. Istu su sudbinu 9. rujna 1943. doživjeli i stanovnici Zrina, koji se nikada kasnije nisu smjeli vratiti na svoja ognjišta. Crkva u Gvozdanskom obnovljena je tek 1963., a zatim ponovno srušena 1991. g. Tada su se dogodili novi zločini. Zaklani su Mate Grabarević sa suprugom Anom i Boško Šesto, te su zajedno s kućom zapaljeni. U svibnju 1999. g. podignut je spomenik s imenima 58 četničkih žrtava. Podiglo ga je *Društvo prijatelja Zrina* na ruševinama rodne kuće Martina Grabarevića u kojoj su mu 1941. Srbi ubili oca. Martin, povratnik iz Kanade, otkrio je spomenik. U Kanadi je 1982. g. napisao knjigu *Kalvarija hrvatskog vojnika* (obnovljeno izdanje, Zagreb, 1993.) u kojoj je opisao svoj životni put, kao i stradanja mještana Gvozdanskog u 2. svjetskom ratu.

U Gvozdanskom danas nema ni oznaka, ni povjesnice s opisom junačkih događaja. Nema ni mostića preko potoka Žirovnice, kojim bi se lakše stiglo do ostataka sablasne utvrde. U utvrdi je

teško ući, čak i zimi, jer je sva obrasla trnjem i gustim raslinjem. Arheološka istraživanja nisu nikada provedena, iako se spominje da su branitelji pokopani podno zidina. Napunila se 431. obljetnica junačke obrane Gvozdanskog, mediji šute, ne istražuju, o tom hrvatskom junaštvu ne uči se ni u škola-ma. No političari ipak nešto znaju. Objećano je da će se ceste do utvrda Zrin i Gvozdansko urediti još 2006. g. i da će započeti restauratorski radovi u koje će Ministarstvo kulture uložiti 2 milijuna kuna. Nakon toga Gvozdansko se trebalo proglašiti hrvatskim vojnim svetištem, uz podizanje cijelog projekta na nacionalnu razinu. Sve su to obećali vrhovni zapovjednik oružanih snaga i predsjednik RH Stjepan Mesić, na sastanku s izaslanstvom *Društva prijatelja Zrina*, održanom 21. studenoga 2005. g. u Zagrebu. No ništa od obećanog nije učinjeno!

U Gvozdanskom nema tragova nikakvih radova. Je li to možda zbog zločina koji su se tu događali od 1941. do 1945., a koji se lažno predstavljaju kao antifašistička borba? Hoće li se obećani projekt hrvatskog vojnog svetišta u Gvozdanskom ipak ostvariti? Hrvatima je ipak nužna preobrazba povijesnog sjećanja, ali i srca i duše. ■

BILJEŠKA O AUTORU

Damir Borovčak, (1949.) rođen je i odrastao u središtu Zagreba. U studentsko vrijeme početkom '70-ih godina redovito dolazi u *Palmu* na poznate mesece za studente i intelektualce.

Završio je studij na FSB-u u Zagrebu kao diplomirani inžinjer strojarstva. Od 1986. g. do 1991. g. živi u Kanadi (Kitchener, Mississauga). U veljači 1991. prekida svoj boravak u Torontu i vraća se u obranu Hrvatske. Od 1991. do 1993. društveno je djelatan i politički aktivran. 1993. i 1994. radi volonterski na poslovima humanitarne skrbi hrvatskih ratnih invalida i pomoći prognancima. U ratno vrijeme, u informacijskoj blokadi tijekom agresije na Vukovar i Dubrovnik, uz poslove u državnoj službi, izvješćuje i komentira događaje iz

Zagreba za hrvatske radijske emisije u Torontu. Tada piše za *Hrvatske novine Toronto*, *Hrvatski vjesnik Melbourne* i *Zajedničar CFU Pittsburgh*. Prvi predsjednik RH dr. Franjo Tuđman odlikovao ga je s tri državna odličja. Za svoj rad dobio je mnoge zahvalnice i priznanja.

U rujnu 1996. jedva je preživio tešku operaciju glave s neizvjesnim ishodom i mukotrpnim oporavkom. Božnjim čudom ostaje živ. Ponovno uči govoriti, čitati, pisati i druge funkcije tijela i umu. Lako je vjerski odgojen, poslije tih događaja bitno mijenja svoje stavove prema vjeri, uz posebno blizak pristup i zahvalu svemoćnom i milosrdnom Bogu.

Od 1998. g. piše članke i osvrte u obliku reagiranja i komentara na aktualna politička zbivanja koje mu objavljuju *Vjesnik*, *Slobodna Dalmacija*, *Hrvatsko*

slovo, *Glas koncila*, *MI - list mladih*, *Narod*, *HKR Marulić*, *Naša ognjišta*, *Politički zatvorenik*, *Društvene obavijesti HKZ Švicarske*, te *Spremnost* iz Syd-neya. Za *Hrvatsku iskru* Toronto i *Fokus* pisao je političke kolumnne. Bio je suradnik *Zrcala* - internetskog tjednika, a kasnije portala *Hrvati AMAC*, *Katolici* na Internetu, *HKV* portala (Hrvatsko kulturno vijeće) i *Horvatska* – mrežne stranice. Članke mu na internetu prenose i razni drugi portali.

Objavio je slijedeće knjige: *Hello Toronto* - ovdje Zagreb (2001.), *Vjera u sjeni politike* (2004.), *Vjera u sjeni politike* – 2. knjiga (2006.), *Voliš li Hrvatsku?* (2007.), *Vjera u sjeni politike* – 3. knjiga (2008.), *Hrvatski osvrti* (2009.), *Vjera u sjeni politike* – 4. knjiga (2010.). ■

ISKLJUČUJU LI SE KULTURA I POLITIKA

Piše: Osvin Gaupp

Politika nije nauka, kako si to umišljaju mnoga gospoda profesori, nego umjetnost. - Bismarck, njemački političar

Rat je umijeće za uništavanje ljudi, a politika je umijeće za prevaru ljudi. - D' Alembert, francuski znanstvenik

Živa kultura obuhvaća sav život. Sve što život stvara radi života, svaki rad svaki posao, je kultura. - Aron David Gordon

Na ovogodišnjem Saboru Hrvatske kulturne zajednice u toku sveopće rasprave dotakli smo se na kratko i pitanja koliko se, i smije li se uopće, udruga sa nazivom kulturna baviti politikom. Obzirom da sam i prije u nekoliko navrata čuo izjave poput "mene zanima samo kultura, a ne politika", želim upoznati čitatelje s mojim razmišljanjima.

Sjećam se, da je ta tema bila već jednom diskutirana na Saboru HKZ-a, negdje početkom 90-ih godina. Na primjedu da se HKZ treba kloniti politike, ako sam dobro upamlio, Marijan Jakovović, član UO-a je odgovorio otrilike ovako: "sve je politika, i kultura je politika". Tom mišljenju bih se priklonio, ako bi zamijenivši pojmove politika i kulura rečenicu promijenili kako slijedi: sve je kultura, i politika je kultura.

Imam dojam da mnogi pojам kultura poistovjećuju s pojmom umjetnost, a pri tome ne dijele mišljenje Bismarcka u gornjem citatu. Zato je važno razjasniti pojmove prije svake diskusije.

Što je politika?

Riječ politika je inačica starogrčke riječi *polis*, što znači grad odnosno grad-država, jer su antičku Grčku sačinjava-le gradovi-države. Politika je dakle dje-latnost u svezi sa državom. Ta djelatno-st se u većini slučajeva sastoji u promi-canju interesa i ideologije, a to je prije svega vezano sa umijećem uvjerenja ljudi i stvaranja interesnih grupa. Bismarck je to nazvao umjetnošću i time je želio naglasiti da se zbog neuračunljivo-sti ljudi, politika ne može voditi znatvenim metodama. D' Alembert, znanstvenik, je politiku vidio u negativnom svjetlu zbog ne uvijek časnih metoda kojima se služe političari u postizavanju svojih ciljeva.

A što je kultura?

Kultura dolazi od latinske riječi *cultio* = obrađivanje zemlje. Tome izvornom pojmu su najbliže poljoprivredne kulture, kultiviranje zemlje, kultivator (poljoprivredno oruđe). Pojam kultura se onda proširio na druge materijalne djelat-

nosti (materijalna kultura), pa onda na umne djelatnosti, dakle na duhovnu kulturu, koja obuhvaća znanost, umjetnost, običaje i moral, organizaciju društvenog i državnog života. Pa čak i sport je dio kulture, i u moje doba smo u školi imali sat *fiskulture*. Prema tome približavamo se izjavi Gordon-a u citatu u naslovu da je svaki rad kultura. Kako znanstvenici definiraju taj pojam? Pojam *kultura* u znanstvenom smislu obuhvaća sve djelatnosti i ponašanje čovjeka, koje nisu genetski uslovljeno odnosno nisu instinktivne. Životinje u pravilu reagiraju kako im instinkti nalažu, a u instinktima, dakle genetski, je pohranjeno iskustvo milijuna generacija. Čovjek također ima instinkte, ali ima razum i slobodnu volju, pa prema tome može odlučiti hoće li u svakoj situaciji slijediti instinkt. Zato govorimo da je čovjek kulturno biće, što znači da se pojedina saznanja i iskustvo mogu prenijeti od pojedinca na pojedinca, od generacije na generaciju bez genetske promjene. Na taj način se u raznim društвima pored kumulacije znanja formiraju različiti običaji, vrijednosni kriteriji i moral, koji mogu biti različiti u različitim društvenim skupinama, pa govorimo o različitim kulturama.

Podjela može ići po povjesnim razdobljima (antička kultura), religijskoj pripadnosti (kršćanska, islamska itd. kultura), kontinentalnoj pripadnosti (europska, azijska, ... kultura), nacionalnoj pripadnosti itd. Za promjenu kulture nije potrebna genetska promjena, pa je čovjek daleko fleksibilniji na promjene u životnim uslovima nego životinje. Prema tome kultura se može relativno brzo mijenjati, i mi smo sudionici drastičnih promjena u europskoj kulturi.

Iz gore izloženog je nesumnjivo politika također dio kulture i možemo govoriti o različitim kulturama politike. Smatram primjerice da je politička kultura SAD na visokoj razini i tamo je nezamislivo da se novi predsjednik države tako odnosi prema svom predhodniku, kao što se Stipe Mesić odnosio prema dr. Franji Tuđmanu. Isto tako u SAD-u ne-ma toliko radikalnih zaokreta u vanjskoj politici kao kod nas, i to zato jer postoji suglasnost o bitnim pitanjima. Barack Obama, u kojem su Europljani vidjeli novog Mesiju i podijelili mu unaprijed Nobelu nagradu za mir na osnovu maglovitih predizbornih obećanja, ne vodi ni njihovo veliko iznenađenje bitno drugačiju vanjsku politiku od G.W. Busha.

Ne samo da je politika dio kulture, nego se i drugi dijelovi kulture miješaju u politiku. Mnogi književnici u svojim djelima daju političke poruke, a mnogi se i direktno miješaju u politiku. Zar *De-klaracija hrvatskih intelektualaca o stanju i položaju hrvatskog jezika* nije bila u stvari politički čin? Zar *Matica Hrvatska*, čuvarica nacionalne kulture, nije u razdoblju hrvatskog proljeća djelovala

politički, jer na kraju krajeva očuvanje nacionalne kulture je i politička zadaća?

A ne treba zaboraviti da je Hrvatska kulturna zajednica do zabrane djelovanja *Matrice Hrvatske* bila njezin ogrank. Pitanje odnosa HKZ-a prema politici ima izvjesne sličnosti sa pitanjem odnosa katoličke crkve prema politici. Katolička crkva se u Hrvatskoj naime često napada zbog navodnog miješanja u politiku, što je po mišljenju kritičara nedopustivo za religioznu instituciju, koju djelomično financira država.

Prvo, ti isti kritičari ne uskraćuju masivno političko djelovanje raznim takozvanim nevladinim udrugama, a koje u potpunosti financira država. Samo za razliku od nevladinih udruga, koje iza sebe imaju minorno članstvo, katolička crkva zastupa većinu hrvatske populacije. Drugo, i tu je izvjesna paralela sa HKZ-om, ako crkva zastupa izvjestan sustav vrijednosti, u ovom slučaju kršćanski, onda je to zastupanje nemoguće bez zauzimanja stava o zakonima koje tangiraju te vrijednosti, primjerice o homoseksualnim brakovima, a to je već određeno političko stajalište..

Postoje različite hrvatske udruge u Švicarskoj: sportske, zavičajne, kulturno-umjetnička društva (KUD), političke udruge i sl. To su specijalizirane udru-ge sa relativno uskim programom rada: nogomet, odbojka, zavičajno druženje, narodni ples i glazba određenog kraja, zastupanje politike određene stranke.

Program HKZ-a ne može biti to gore navedeno, a koji pokrivaju specijalizirane udruge. Program HKZ-a treba biti sveopća odnosno nacionalna kultura Hrvata i upoznavanje naše švicarske okoline sa tom kulturom, a to znači i borbu za istinu, koja je političkim djelovanjem nama nesklonim zemljama, tu prije svega mislim na Veliku Britaniju, toliko izopačena.

Program HKZ-a nije i ne smije biti politika određene stranke, ali borba za istinom je u neku ruku i političko djelovanje. Zastupanje nacionalne kulture, koja se može održati samo nacionalnom državom, također ima izvjesni politički prizvuk. U Hrvatskoj ne postoji suglasnost o bitnim nacionalnim interesima. U Hrvatskoj ima struja koje žele Hrvatsku vratiti u bilo koji oblik i pod bilo kojim nazivom u neku novu Jugoslaviju, a u tu svrhu treba obezvrijediti Domovinski rat. Treba jasno reći da su takve namjere u suprotnosti sa očuvanjem nacionalne kulture što znači i u suprotnosti sa programom HKZ-a, a to je u neku ruku također političko izjašnjanje.

HKZ je kulturna udruga i u svojim redovima pozdravlja različita politička stajališta, ali HKZ i DO moraju imati jasan profil, a to znači da postoji suglasnost o bitnim nacionalnim pitanjima i o

28. STUDENI 2010.,
HRVATSKA KUĆA OLTEN
**37. SABOR HRVATSKE
KULTURNE ZAJEDNICE**

Ovogodišnji Sabor bio je izborni, zato je možda i odaziv bio bolji od lanjskoga.

Kao obično, rad Sabora započeo je pozdravnim slovom predsjednika HKZ, prof. Ivana Matarića. S veseljem je zaključio kako imamo i novih članova. Ne-kolicina je večeras po prvi put s nama i njima iskazuje posebnu dobrodošlicu.

Predloženi dnevni red je prihvaćen, izabrani su zapisničarka i brojači glasova. Unaprijed podijeljen zapisnik 36. Sabora jednoglasno je prihvaćen kao i izvješća Upravnog odbora, Uredništva Društvenih obavijesti i Nadzornog odbora.

Diskusija po izvješćima bila je zanimljiva i konstruktivna. Posebno nas veseli što su se svojim prijedlozima o radu HKZ uključili i novi članovi.

Predstavljeni su kandidati za radna tijela, a onda se pristupilo glasovanju.

Izabrani su u:

- Upravni odbor: Ivan Matarić, predsjednik, Marija Čulap, Dunja Gaupp, Milica Krakan i Tomislav Kukalj.

- Uredništvo Društvenih obavijesti: Osvin Gaupp, glavni urednik, Dunja Gaupp, Darko Kolić, Tomislav Kukalj i Marija Vučković

- Nadzorni odbor: Jura Milivoj Cinzek i Marija Macukić

Prije zvaničnog završetka radnog dijela Sabora, oprostili smo se od Franjice Kos, koja se već u proljeće ove godine sa suprugom Dragecom vratila u Hrvatsku. Franjica je dugi niz godina članica Hrvatske kulturne zajednice, a 2002. godine ušla je u Nadzorni odbor. Ovo je bila njena zadnja kontrola blagajničkih knjiga, za koje je ustvrdila da su uvijek bile uzorno vođene, pa joj taj posao nije teško padaо. No, Franjica se

nije ograničila samo na kontrolu knjiga. Na njenu smo pomoći mogli računati i kod organizacije različitih priredaba, posebno onda kada je trebalo pripremiti aperitiv za više ljudi ili objed za mnogo-brojne goste.

Što za oproštaj darivati takvoj osobi, a što bi je podsjećalo na lijepa zajednička druženja? Ideja je rođena, album slike sa priredbama HKZ na kojima je bila prisutna obitelj Kos. Na prikupljanje fotografija i izradu albuma dala se Dunja Gaupp. I, ako je suditi po reakciji same Franjice, bilo je to veliko i lijepo iznenadenje. Na unutarnje korice albuma posvetu je napisao predsjednik Matarić, a upisali su se i svi sudionici Sabora. Ne-koliko zadnjih stranica ostale su prazne i čekaju fotografije ove oproštajne večeri, koje će naknadno biti zaljepljene na predviđeno mjesto.

Završetkom zvaničnog dijela Sabora, započelo je ugodno druženje uz večeru. A i ta je bila proizvod zajedničkog rada Franjice i naše Zajednice. Vino je 'špendirao' predsjednik Matarić, sokove i rizi-bizi HKZ, a meso i kolače Franjica Kos. Time se još jednom pokazalo kako

zajedništvo može biti lijepo, kada su ljudi spremni žrtvovati dio sebe i svoga vremena.

Družili smo se do kasnih sati. Prvi su se oprostili članovi iz Wallisa i predsjednik, ispred kojih je ležao daleki i ne sasvim bezopasan put, jer bilo je snijega i leda tih dana. Na cesti naravno, u srcima učesnika bilo je lijepo i toplo. Potvrda tome bile su telefonske i elektronske poruke i zahvale idućega dana.

Hvala svima na dolasku i konstruktivnoj suradnji. Ovom prigodom pozivamo one članove koji se rijetko ili nikada ne pojavljuju na Saborima ili drugim našim priredbama - dođite slijedeći puta, uključite se u Zajednicu i svojim osobnim prisustvom. Naravno da su članarine važne, jer bez njih puno toga ne bismo mogli napraviti. Ali, ništa manje važno nije prijateljstvo koje nastaje u osobnom kontaktu. Razmjenom mišljenja, raduju se nove ideje, a te mogu biti od presudne važnosti za budućnost udruge.

Upravni odbor ■

I JOŠ MALO O SLUČAJU THOMPSON

Piše: Osvin Gaupp

Klevećite, klevećite, nešto će uvijek od toga ostati.

Beaumarchais, Le Barbier de Seville

Mislili smo da je slučaj Thompson, barem što se tiče Hrvatske kulturne zajednice, prošlim brojem završen. Dobili smo i čestitke za našu akciju, tako je primjerice jedan čestitar između ostaloga napisao:

"Mega vijest je broj ljudi (5'738) koji su se odazvali na poziv HKZ-a, čijem vodstvu šaljem moje najis-krenije čestitke i veliki BRAVO. BRAVO i za novu internetsku stranicu, čudo dobroga se može pročitati."

Ovaj elektronski dopis na internetskoj stranici www.hous.hrvati-amac.com ponukao je "našeg prijatelja" T. Nuića da se obruši na autora čestitke i obogati svoj rječnik nazvaši ga fukarom. Bilo je tu i tipično nuićevskih insinuacija, koje je dotični ovako komentirao: "sklon sam vjerovati ljudima, koji kažu da je čovjek pošandrcao".

Ne ulazeći u te Nuićeve insinuacije i već standardna etiketiranja obitelji Gaupp, osjećamo se ponukani komentirati njegove poruke upućene HKZ-i.

U prvoj tvrdi: "Optužuje me se što koristim svoje demokratsko pravo (za, protiv, suzdržan)". Ta izjava ne odgovara činjeničnom stanju. Mi niti jednom jedinom rječju nismo niti izdaleka dali našlutili, da nam je žao što nije podržao našu akciju, niti smo mu to predbacili, a Bože sačuvaj da bi ga zbog toga optužili, jer ni u snu nismo očekivali njegovu podršku. Mi smo samo u prošlom broju Društvenih Obavijesti (DO br. 105, str. 16, članak 'Bijeda hrvatskih intelektualaca') dokazima demantirali laži, koje su njegov pajdaš i on širili o nama u svojoj kampanji protiv akcije Thompson.

Druga poruka je daleko značajnija i otkriva karakter njezina pošiljatelja. T. Nuić traži od 5'738 potpisnika naše ak-

cije, pa prema tome i od nas, slijedeće, citat:

"Da bi potpisnici dokazali da su iskreni Hrvati kojima je stalo do ugleda Hrvatske, neka pokrenu peticiju u kojoj se od MPT traži da se ispriča hrvatskom narodu što je baš on, u više navrata, bio povodom da se Hrvatskoj nameće gradjanski rat i što je izazvao strana javna pripčila (opaska O.G: valjda misli 'priopčila') da o Hrvatima šire besramne legende o genocidnosti".

Ova je logika dostojna ući u antologiju komunističke dijalektike. Ponajprije, odakle Nuiću saznanje kako je Thompson "u više navrata bio povodom da se Hrvatskoj nameće gradjanski rat"? Odakle Nuiću saznanje kako u svezi sa Thompsonom strana javna 'pripčila' šire besramne legende o genocidnosti? Može je duboko uvjerenje, da su to ista takova saznanja kao i njegova besramna laž, kako su na Thompsonovom koncertu 25.01.2003. u Buchsu, citat: "...ti 'nacionalno' svjesni Hrvati nanijeli objektu, u kojem su se zabavljali, popriličnu materijalnu štetu." (DO br. 93/94, str. 26, 27).

Ja nikad nisam video ni u kakvim javnim medijima - naglasak je na 'javnim' - bilo što tome slično. A ako T. Nuić zna o nekom stranom novinarskom uradku - naravno iz zapadnih glasila, a ne neku srpsku propagandu - kojeg nismo primjetili, a u kojem se Hrvati označuju genocidima, bez obzira je li to u svezi sa Thompsonom ili ne, neka nam ga pošalje, pa ćemo se mi pobrinuti za tužbu zbog rasizma.

U svezi sa "nametanjem gradjanskog rata Hrvatskoj" istina je, da se jednom u svezi sa Thompsonom Hrvatskoj, ne nametnuo (Srbi su nam nametnuli rat) kako kaže T. Nuić, nego podmetnuo građanski rat. Ali, to nije bilo u javnim priopčilima nego u službenom dokumentu, koji nije dostupan široj javnosti. Taj dokument je bio jedan od podvoda za našu žalbu na odluku švicarske federalne policije o zabrani ulaska M. P. Thompsonu u Švicarsku, kako smo opširno izvestili.

Međutim, sve dosada rečeno nije glavna tema, jer radi se 'samo' o ubičajenoj taktici T. Nuića, koju najbolje opisuje aforizam iz seviljskog brijača citiran na početku ovog članka.

Glavna tema je logika, koju je upotrijebio Nuić u tom savjetu svim potpisnicima naše akcije i koja u potpunosti odgovara komunističkoj dijalektici. T. Nuić nas naime uči slijedećem: nisu krivi mediji u Hrvatskoj, koji od jedne ustaške kape - koja je možda od istih bila podmetnuta - na koncertu sa 100'000 ljudi pišu o ustaškom *'happeningu'*, nego Thompson koji pjeva domoljubne pjesme (DO br. 101, str. 8). Nije kriva švicarska administracija, koja se služi falsificiranim prijevodom i upotrebljava izraz *'građanski rat'*, nego Thompson, jer

da nije namjeravao doći ne bi ni bilo tih objeda. To je slično kao i optužiti silovanu ženu, a ne silovatelja, jer da ona nije naišla ne bi on bio uveden u napast.

Ako nam se zbog Thompsona podmeće građanski rat, pitamo onda Nuića kako on opravdava vijest švicarske agencije SDA da je Hrvatska u vojnoj akciji 'Oluja' protjerala 200'000 Srba sa njihovih ognjišta, kad nije bila provocirana Thompsonom? Smatra li Nuić da je izjava tadašnjeg premijera Sanadera povodom 10-godišnjice *'Oluje'*, citat: "Hrvatska je vrlo ponosna na te dane", bila upravo ta neprimjerena provokacija? Smatra li Nuić da uopće ne smijemo slaviti *'Oluju'*, jer provociramo Srbe, ili je čak istog mišljenja sa gđom. Pusić da je *'Oluja'* nacionalna sramota?

Mi smatramo da je *'Oluja'* bila opravdana, neophodna i daleko čistija nego sve vojne akcije onih koji nas kritiziraju, i to sam u ovdajnjim novinama i javno objavio (DO br. 97, prosinac 1995., str. 13). Pitamo g. Nuića kako on opravdava vijest web stranice 'swissinfo' povodom pobjede HDZ-a na izborima 2003. g., a kojom se stranka ukoruje da se nije ispričala za ratne zločine hrvatske vojske u ratu sa Srbijom. (Koje ratne zločine? Nad onih 10 Srba kojima se tereti general Gotovina, od kojih 5 šetaju živi i zdravi Beogradom?) Znači HDZ ne smije pobijediti, jer onda provočira, ili u najmanju ruku se mora ispričati, usprkos toga što se za mnogobrojne srpske zločine i prije svega srpsku agresiju nitko nije ispričao. Mi smo reagirali za razliku od Nuića (DO, br. 95, str. 14).

Tihomir Nuić nam u stvari svojom logikom poručuje: dobar Hrvat je onaj Hrvat, koji se ne izjašnjava Hrvatom, jer inače provocira da ga se nazove ustašom, a ustaša je sinonim za genocid. Tako misli T. Nuić. To je logika iz komunističke Jugoslavije.

Ali ima još jedna logička besmislica u umovanju g. Nuića. Ako bi Thompson na osnovu objeda u Domovini i u Švicarskoj mogao kod Švicaraca izazvati bojazan da bi na njegovom koncertu moglo doći do nacionalističkih izgreda, kakve veze ima Thompson sa kvalifikacijom 'građanski' rat. To je očito u Švicarskoj službeni naziv agresije na Hrvatsku.

Zato ja vidim potpuno obrnuto od onoga što nam savjetuje T. Nuić. Baš je dobro, da je Thompson namjeravao nastupiti u Švicarskoj, jer smo za tu kvalifikaciju tako saznali i dobili priliku reagirati. A samo našim reagiranjem imamo izgleda ispraviti neistine o Hrvatima i Hrvatskoj. ■

POSAVSKI DRAGULJI - WALLIS DRUGA ZABAVNA VEČER

Piše Marija Ćulap

18.09.2010. god. po drugi puta su roditelji članova skupine Posavski Dragulji - Wallis organizirali hrvatsku zabavu.

Zabava je održana u dvorani crkve u Glisu, koja je bila popunjena do zadnjeg mesta. Osim hrvatskih gostiju mogao se uočiti i znatan broj Švicaraca, zato su Sara i Marija čitale pozdravni govor i na njemačkom jeziku.

Stipo Božić i njegov band su svojom glazbom napravili tako ugodnu i zabavnu atmosferu te večeri, da samo nekolika posjetitelja nije plesala. Ugodno me iznenadila mnogobrojna prisutnost naših mlađih, koji su skoro cijele večeri plesali.

Nastup folklorne skupine "Posavski dragulji -Wallis" je uljepšao svojim nastupom cijeli program te večeri.

Od domaće kuhinje i kolača svatko je mogao izabrati po želji, jer je svega bilo u izobilju, a kolača kao u slastičarnici. Na kraju bogata tombola je pojedince obradovala vrijednim nagradama. Zabava je okončana u dva sata u jutro, kada su oduševljeni i zadovoljni ljudi otisli kući. ■

Pozdravna riječ

Pozdravljamo sve vas ovdje prisutne u ime hrvatske folklorne skupine "Posavski dragulji" i našeg predsjednika Mate Lacić, voditeljice Jelenke Jurkić i voditelja Draženka Bičvić.

Veseli nas i velika nam je čast da možemo svima pokazati kulturu i tradiciju našeg rodnog kraja, naše domovine i nadam se da će vam se svidjeti naš tradicionalni ples i nošnje.

Mi smo startali kao folklorna skupina već prije 4 godine, a ove godine smo se registrirali kao udruža, kao i druge udruge u Wallisu. U Oberwallisu i Unterwallisu živi 1400 Hrvata, tako da nemamo mogućnost za veće folklorne skupine.

Pokušavamo naučiti od naših voditelja narodne plesove iz rodnog kraja naših roditelja, što uopće nije lako ni jednostavno, pošto smo svi mi ovdje rođeni i nemamo puno kontakta sa folklornim plesovima iz Hrvatske, ali se trudimo i imamo veliku želju to naučiti. Mi svi još idemo u školu, imamo puno drugih aktivnosti i obveza, ali smo pronašli i vremena za sate učenja našeg tradicionalnog plesa i ponosni smo na to kao i naši roditelji koji su nam velika podrška. Bez njihove pomoći ne bi mogli napraviti vidljive korake pomaka, oni ulažu puno vremena i truda u nas, čak su nam kupili i tradicionalne narodne nošnje koje nisu jeftine.

Nastupamo na mnogim hrvatskim priredbama tokom cijele godine prema našim mogućnostima. Pošto mi živimo ovdje, a ne u Hrvatskoj, želimo osobama iz Wallisa pokazati našu kulturu i tradiciju, da nas uoče i da nas bolje upoznaju.

Koristimo priliku zahvaliti se našim roditeljima na velikoj podršci u svemu. Zahvaljujemo se našoj voditeljici Jelenki i voditelju Draženku na njihovom uloženom vremenu i trudu sa nama. Posebno veliko hvala želimo iskazati našim sponzorima i članovima novo registrirane udruže, na tako širokogrudnoj gesti, kojom su dali veliku potporu našoj folklornoj udruzi.

Na kraju zahvaljujemo se svima Vama što ste večeras u ovako velikom broju uveličali našu zabavu. A sada uživajte u našem tradicionalnom hrvatskom plesu.

Sara i Marija

VESELI SMO HRVATI ČITAJU I PIŠU

Nismo ni znali da u Švicarskoj ima toliko naših ljudi koji pišu, prije svega za svoje vlastito zadovoljstvo, ali mnogi od njih su napravili i slijedeći korak i svoje radove objavili u obliku knjige.

U svakom broju Društvenih obavijesti nađe se mesta za po koju pjesmu nadarenog čitatelja, tako je i s ovim brojem. No, proteklih smo mjeseci dobili više radova nego obično.

Na stranicama koje slijede, donosimo razgovore s čak troje autora i predstavljamo njihove radove. To su gospođa Marija Vučković, gospodin Ilija Ico Blažević i gospodin Ivica Ivanković.

Njima neka to bude posebni Božićni dar Hrvatske kulturne zajednice, a onima koji se još nisu odlučili "razotkriti", podstrijek da to urade, jave nam se i pošalju svoje radove. ■

MARIJA VUČKOVIĆ, AUTORICA

KNJIGE

„BICE ENIGMAE“

Razgovor napravila Marija Ćulap

Što Vas je potaknulo na pisanje knjige i zašto ste izabrali upravo tu temu?

Knjiga je publicističkog karaktera, u kojoj sam iznijela svoja promišljanja, ideje i način na koji možemo pronaći mir u sebi, ne zanemarujući pri tom niti okolinu u kojoj živimo. Čovjek je društveno biće i potreben su mu kvalitetni međuljudski odnosi, koji ne će narušavati postignuti unutrašnji mir. Jedno bez drugoga ne može, a da bismo postigli takav život, moramo uložiti dio svoga vremena i znanja. U knjizi ukazujem na oruđe koje je u našoj moći, i kojim možemo promijeniti stvari koje nam zadaju glavobolju, kao i na to kako se suočiti, nositi i prihvati ono što ne možemo promijeniti.

Pišem o tome zašto je važno njegovati pozitivne strane osobnosti, zašto je važno sebi i drugima priznati da smo mogli biti i drugačiji, te zašto se trebamo odreći negativnog ponašanja, i što nam to donosi.

Knjigu sam prvo bitno zamislila kao dokumentiranje mojih misli i moga života, u svrhu ostavljanja pisane riječi generacijama moje obitelji, da onda kad nas ne bude, imaju gdje potražiti i uvjeriti se u naša promišljanja. Mnogo puta sam se pitala, kako su naši predci živeli i što su razmišljali, ali eto ne znamo, jer ih nema, a nema niti svjedoka, koji bi makar približno dočarali njihov život i promišljanja.

U svakom slučaju, svoju nakanu sam ostvarila, knjiga je tu, ali kako mi se u konačnici jako svidjela, zaključila sam da u ogromnom svijetu knjiga ne postoji slična, koja obuhvaća sve aspekte čovjekovog življenja. Da bismo otkrili pojedinosti kojima bismo lakše ostvarili sretan život, moramo pročitati puno knjiga, jer svaka se koncentrirala samo na jednu temu.

Kako kažete, knjigu ste napisali za Vaše sinove, a sada je nudite i široj publici. Zašto mislite da će zanimati i druge čitatelje?

Ono najvrijednije što čovjek posjeduje daje svojoj djeci, a sasvim sigurno im ne želi dati nešto što će ih unazaditi, već nešto što vrijedi i što će ih u životu pogurati naprijed. Ne zanemarujem niti to da se svaka dobra namjera može izvitoperiti, ali naglasak je na dobroj namjeri koja nije maska iza koje se sakrivaju neki drugi ciljevi, pa ne bi trebalo biti problema. Kad nekoga volimo, želimo da se ostvare njegove želje, a ne naše, i ta iskrenost ljubavi je u pravilu dovoljna da zadovolji obje strane. Iako

sam knjigu pisala za svoje sinove, ona meni čini dobro, a što će biti dobro za njih, oni će odlučiti sami. Mislim da se slažu sa većinom što sam napisala, jer to su univerzalne vrijednosti, koje se mogu primijeniti na svačiji život i učiniti ga bogatijim za spoznaje koje olakšavaju život. Početak svake promjene je spoznaja. Većina patnji prouzrokovane su traumama, događajima koji su nas povrijedili, a koje nismo razradili i izvukli nešto pozitivno iz njih. Tako nastaju trajne štete, koje bi se mogle izbjegići kada bismo shvatili da je sve u životu prolazno. Potreba kompromisa i vođenja računa o našim bližnjima može itekako biti od koristi svima nama. Međutim često smo u stanju zanemariti posljedice negativnog ponašanja, a vidjeti samo ono što u momentu želimo ostvariti.

Živimo u demokratskom društvu u kojem su ljudi aktivni na različitim područjima djelovanja i razmišljanja. Mislite li da će Vaši savjeti pokrenuti i druge na slično razmišljanje i djelovanje u vlastitoj sredini?

Upravo ta neravnoteža, jedni daju previše, a drugi pre malo, nije dobra. Odlazak u bilo koji polaritet je štetan i to sam objasnila u svojoj knjizi. Koliko god egoisti grijese, tako i oni koji daju previše riskiraju svoju sreću, jer zaboravljaju sebe i svoje potrebe. Kad čovjek daje iz ljubavi, već je dobio puno nazad, jer je sretan zato što je sretan onaj kojeg voli. Međutim i u ljubavi se može pretjerati, jer ispunjavajući želje onome koga volimo možemo mu itekako otežeti put do osobne sreće. Bolesnim vezivanjem za sebe činimo drugoga nesamostalnim. U sretnim vezama, davanje i uzimanje je uravnoteženo. Uvažavaju se potrebe jedne i druge strane. ■

Što mislite, recite samokritično, u čemu se krije vrjednota Vaše knjige?

Postoji mnogo knjiga koje pokušavaju ukazati na manje trnovit put kojim se ipak stigne do raja, našeg osobnog

raja, mira sa samim sobom i sa cijelim svijetom. Međutim, niti jedna knjiga koju sam pročitala nije dala odgovore na većinu pitanja, koja su uvijek iznova izranjala. Zašto to mora biti baš tako, zato nismo sretni iako imamo uvjete za to? Iz osobnog iskustva znam da je moguće živjeti uravnoteženo, ako se pridržavamo nekih pravila. Patnje u životu ne možemo izbjegći, ali možemo izbjegći pretjerane patnje, koje mogu itekako uništiti osobnu sreću i miran život. Možda zvuči nemoguće, ali mnoge patnje možemo izbjegći razvijanjem karaktera koji ne dolazi često u sukob sa okolinom i sa samim sobom

Možete li nam nešto reći o sebi?

Živim sasvim običan i jednostavan život, iako nisam imala privilegiju živjeti na jednom mjestu. No to je možda u neku ruku i blagoslov, jer sam naučila neke stvari, povećala vidokrug. Bila sam suočena sa mnogim stresnim situacijama, ratom, privikavanjem na stranu zemlju i ljudi, bolešću. Slične nedaće su prošli i drugi ljudi, ali ne mora značiti da su manje sretni u životu od onih kojima je sve išlo lagano. Sve ovisi o tome kako tko uspije izaći na kraj sa svojim očekivanjima od života, sa otkrivanjem svojega poslanja. Znači stvar je u tome kako si tko organizira život. Za neka iskustva sam platila punu cijenu, a neka sam naučila od drugih, jer čovjek ne mora sve iskusiti sam da bi video što je dobro za njega. Isto tako sam mnogo čitala i učila iz knjiga, koje su ne rijetko pune stručnih izraza i zato dosadne za običnoga čovjeka. To me je motiviralo da svoje znanje i iskustvo pokušam darivati drugima, kako bi lakše došli do svoga cilja. Pisala sam razumljivim jezikom, misleći uvijek na čitatelja, jer sam željela da on na kraju kaže – aha, sada mi je sve puno jasnije. Nadam se da sam makar približno u tome uspjela.

Možete li nam reći gdje se može naručiti Vaša knjiga?

Ako tko ima interesa za knjigu mogu je naručiti na e-mail biceenigmae@gmail.com, a o knjizi više na blogu <http://biceenigmae.blogspot.com/>

Draga gospođo Vučković ja Vam se zahvaljujem na razgovoru. Moram priznati, meni se sadržaj knjige jako svidjeo i mislim da će svatko tko je pročita, naći puno toga poučnog i interesantnog. Želim Vam puno uspjeha u predstavlja-nju knjige i nadam se da će naići na velik odjek čitateljstva. ■

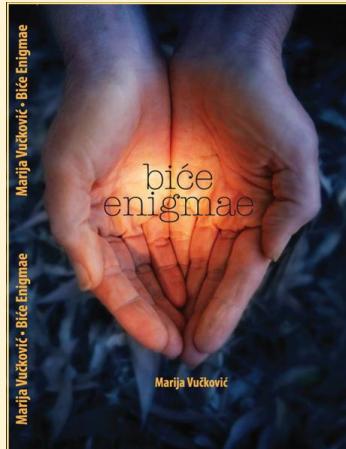
BIOGRAFIJA

Marija Vučković je rođena u Odžaku, Bosanskoj Posavini 1965. godine. Osnovnu i srednju ekonomsku školu završila je u Odžaku, a radila u tvornici „Borovo“. Udaljom za Antu Vučković 1987. preselila se u Gornji Hasic, općina Bos. Šamac, gdje su joj se rodila oba sina Mario i Mato.

1990. godine dolazi s djecom mužu Anti u Zermatt, Švicarska. Prvo vrijeme se posvećuje obitelji, svojoj maloj djeci pruža svu ljubav, a kada su porasli, Marija počima raditi u ugostiteljstvu.

2000. godine oboljeva od karcinoma štitne žlijezde i time za nju i cijelu obitelj nastaje težak životni period. Ali, Marija se bori s tom opakom bolešću i uspešno je pobjeđuje.

Iako dolazimo iz iste općine (Odžak) Mariju, do njenog dolaska u bonicu Brig, nisam poznavala. Upoznale smo se u toku njenog najtežeg životnog iskušenja, primjetile smo da nas puno toga povezuje i tako je nastalo naše veliko prijateljstvo. Marija je puno drugačija od većine ljudi, jaka je osoba koju ni teške situacije nisu bacile u očaj. Iz

svake je znala izvući i nešto pozitivno, pa je i onda kada joj je bilo teško, imala vremena za druge ljudе i razumijevanja za njihove probleme.

Marija je osoba s kojom se može razgovarati o svakidašnjim temama, ali i onima iz različitih područja znanosti. Puno čita i dobro je informirana. Kroz svoju bolest počela se zanimati za medicinu, psihologiju, filozofiju i socijologiju. U svojoj knjizi *Biće enigmae*, koja je izašla iz tiska u listopadu 2010. g., umješno koristi stečeno znanje i uspoređuje s primjerima iz svakodnevnog

NEKOLIKO CITATA IZ KNJIGE

... Sada ostaje vjera, ufanje i ljubav - to troje - ali je najveća među njima ljubav. Onoga tko voli lako je iskoristiti i navesti da učini one stvari koje inače ne bi, ali ljudima je toliko stalo do ljubavi da i to toleriraju samo da bi bili makar malo voljeni ili da bi sačuvali onoga koga vole. Mislim da je suvišno i govoriti o važnosti ljubavi u životu ljudi, jer to svi znaju i iskusili su na svojoj koži, ali zato što je važna, treba se dakle potruditi da je imamo u dovoljnoj količini. To ipak nije tako lako kako se čini, jer da je lako bili bi svi sretni i zadovoljni, a kad pogledamo oko sebe, vidimo sasvim nešto drugo.

Za ljubav treba imat dušu, što je jako istinito, duša je plemenita, ima suošćenja prema drugome i dušu treba hranići, duševno rasti, jer bez toga možemo lako ostati siromašni duhom ili pasti u duhovnu ružnoću, što se neće svidjeti niti nama samima, jer ćemo biti nesretni, a niti drugima, jer takve je ljudi jako teško voljeti, a i ako ih se zavoli iz bilo kojeg razloga, ružnoća duše vrlo brzo će ubiti tu ljubav.

Dakle da bismo voljeli sebe, a da bismo bili spremni voljeti i druge i za uzvrat zadataći i ljubav drugih, moramo biti bogati duhom. Moramo raditi na svojoj osobnosti, razvijati se i rasti duhovno, a kad smo bogati duhom to ljudi vrlo brzo prepoznaju i postanemo izuzetno privlačni i drugima, jer imamo ono što svi žele, i imamo što ponuditi.

POZIVNICA ZA PREDSTAVLJANJE KNJIGE

"Biće enigmae", Marije Vučković

Kath. Pfarramt Herz-Jesu 3920 Brig

23. siječnja/januara 2011.g.
sa početkom u 14:00 sati

Moderator: Marija Ćulap Imhof

Promotor: Književnik Sabahudin Hadžalić

gl.i odg. urednik Izdavačka kuća DHIRA, Küschnacht,

Švicarska- predstavništvo Sarajevo, BiH

Izabrane dijelove iz knjige čita: Ružica Gjajić

I...iznenadenje večeri...

DOBRO DOŠLI

<http://dhirasbk.weebly.com>

života bilo koga od nas.

Marija piše kao pravi znalac koji svoja osobna iskustva i stečena saznanja ubličuje u konkretnu preporuku čitatelju: moguće je ostati ili postati srećan, ostvariti kvalitetan život, samo ako to želimo i sami se potrudimo. Nije joj namjera nametnuti svoja saznanja bilo kome, nego želi ukazati na putokaze koji vode k željenom cilju. Knjigu bi se moglo okarakterizirati kao jedan od putokaza. ■

Onaj koji nema što ponuditi, teško će što moći i tražiti za uzvrat. Samo bogata duhovnost je garant da ćemo imati dovoljno ljubavi u sebi i oko sebe, a ne kao što je danas običaj, izvanjska ljepota, uspjeh, moć, novac, koji se vrlo brzo "istroše" kao adut, ako to ne podupremo ljepotom duše. Naravno da bi svatko želio da ga svi vole zbog njega samoga i da ništa ne mora učiniti za uzvrat, ali takva očekivanja su isprazna i mogu donijeti samo razočaranje, jer to nitko nije u stanju dati, jer svi smo mi ljudi i svi imamo potrebe da se i nas isto tako voli. Za jedan kvalitetan i ostvaren život svatko treba osobe oko sebe koje ga prihvataju, cijene i vole. Iako postoji mnogo ljudi koji imaju problema sa upoznavanjem osoba koje bi im odgovarale, mislim da se ne bi trebalo predavati u takvim situacijama, jer na ovom svijetu postoji toliko ljudi, da ako se samo ima potrebe i želje, može se upoznati mnoštvo interesantnih ljudi, koji su isto tako u potrazi za ljudima koji će ih voljeti, i koji su vrijedni njihove ljubavi.

... Ponekad, se samo treba oslobođiti prevelikih očekivanja, jer zbog toga što su se mediji toliko uvukli u naš život i toliko imaju utjecaja na skoro svakog pojedinca, dosta ljudi padne pod utjecajem kojeg stvaraju mediji, lansirajući sliku savršenog čovjeka i žene, koji izgleda kao maneken, bogat je kao Bill Gates, uspješan kao Steven Spielberg i zrači od sreće i zadovoljstva. Ono što nas fascinira kod tih osoba je to što mislimo da su sretni i to povezujemo sa onim što

su ili što su postigli, a novine su prepuñe sa problemima koje takve osobe imaju, i svako malo vidimo kako te osobe imaju i veće probleme nego mi obični ljudi, jer imaju i veće mogućnosti, tako da lako završe u nekoj krajnosti. Kad je netko sretan i zadovoljan, nije potrebno da nam to niti kaže, mi to osjetimo po njegovom ili njenom ponašanju, i u slučaju da smo mi nesretni, automatski će nas takva osoba privlačiti, i to je ona kemija koju svi traže, jer podsvjesno želimo naučiti od te osobe kako je došla do tog stanja. Iako, ako je čovjek sam i želi nekoga upoznati, nemu nešto znači manjka, pa niti ne može baš obavezno zračiti zadovoljstvom ili srećom, pa time zrači odbojnost.

... Svi smo mi jadni i smiješni u nečijim očima, a najgore je kad smo jadni i smiješni u svojim očima, onda ne možemo podnijeti niti podcjenjivanja, niti ponizavanja drugih, jer nam je previše i samo naše podcjenjivanje, a niti se možemo smijati sami sebi i pričati viceve o svojim nedostatcima. Međutim, aко smo realni i vidimo sebe onakvima kakvi stvarno jesmo i prihvaćamo sebe sa svim svojim manama i nedostatcima, onda možemo sa sigurnošću pretpostaviti da su i drugi ljudi takvi, nesavršeni, možda samo na neki drugi način, to znači da je normalno imati poneku nesavršenost. ■

ILIJA ICO BLAŽEVIĆ “ŠTA SAM - TKO SAM”

Piše Dunja Gaupp

Nakon što smo u prošlome broju objavili pjesme “Laž o Bosni” i “Podivljala pamet” gospodina Ilike Ico Blaževića, stigla nam je njegova knjiga poezije. Zahvalili smo se i zamolili za razgovor.

Prije svega se želimo zahvaliti na knjizi poezije "Šta sam - tko sam", koju smo sa zanimanjem pročitali. Poželjeli smo sazнати о Vama više nego što otvaraju one tri rečenice na poledini knjige. Biste li nam otkrili kada ste rođeni, što Vas je dovelo u Švicarsku i kada, imate li obitelj, roditelje, suprugu, djecu, što radite, koji su Vaši hobiji? Naravno, samo ako nismo previše indiskretni.

Obično količina teksta o piscu i otkriva njegov životni put, tako i moj, kako ste sami rekli, sažet u tri rečenice. Teško bi se tu moglo nešto više napisati, a da čovjek ne izgubi objektivnost i prepusti se onom valu osjećaja što nosi nostalgija, želje, snovi... Jer svi smo mi iščupani iz nekog vremena u tim našim mладалаčkim snovima, koji su puni raznih planova, ciljeva, želja. Tako se i moj životni put stvarno nalazio na relaciji kuća - škola - igralište. Rođen sam 03.03.1963. godine u jednom beznačajnom zapećku ovog globalnog svijeta, ali toplov i prijatnom zapećku. Među prijateljima uveliko vodimo raspravu oko starosti sela tako i naziva. Jer, izvorno ime koje se još zadržalo u narodu kao Jošava i to Gornja (jer postoji i Donja), dok je u dokumentaciji naziv sela Potočani 2. Kako sam oduvijek pristalica oprečnih zakona (znate ono: kao loš plivač, kad se pokušavaš održati na površini - ti toneš, a ako se pustiš - ostaješ na površini), tako i ja vođen željom zdrave i smiješne polemike navodim mjesto rođenja ovako ili onako.

Dakle, rođen u Bosanskoj Posavini u jednom selu nedaleko od Odžaka, poslije završene srednje ekonomski škole, uzaludnog traženja posla, kao i većina Hrvata u ovom dijelu tadašnje države odlazim „trbuhom za kruhom“ u Švicarsku davne 1984. g. Kao veliki dio zemljaka, poslije promijenjenih nekoliko profesija i gradova, konačnu ljepotu našao sam u Luzernu gdje se još nalazim. U tom predivnom gradu, zasnovao obitelj, sretno se oženio i dobio dvoje prekrasne djece. Kako kaže prijateljica iz škole, dva puta moraš u životu biti parmetan i to kad biraš životnu suputnicu i kad biraš posao. Eto, ja imam sreću da sam odabrao pametno i zato se sada mogu prepustiti ovozemaljskim malim glupostima kao što je pisanje poezije.

Pišete kako Vam se život odvijao na relaciji kuća - škola - igralište. Kada se

pojavio afinitet za poeziju, kada ste počeli pisati pjesme, jesu li one samo hobi ili možda dio Vaše profesije?

Teško je to odrediti kada se pojavila želja za pisanjem poezije, a zvuči mi previše stereotipno da govorim kako je ta želja oduvijek u meni postojala. Teško je bilo kakvu kreativnost vezati za određeni vremenski period. To je isto kao kad Vam netko kaže - daj napiši nešto sada o tome i tome. Kao kad bi Vam netko rekao - budi kreativan sad i to odmah ili sutra od 14 sati ću biti kreativan, to je nemoguće. Kao da Vam kažu - budi spontan. Kako se može biti spontan u datom trenutku i na komandu, spontan se rodiš ili ne.

Ja mislim da je svaki čovjek kreativan na svoj način, u nekom svome hobi ili profesiji. Tu kreativnost vidim kao balon koji svakodnevno napuhavamo svojim osjećajima (tuge, sreće, usamljenosti). Jer čovjek je čitav svoj život vođen tim osjećajima. Kako uskladimo ravnotežu između tih osjećaja, tako nam je i život sretan ili nesretan, jesmo li zadovoljni njime ili ne. Eto vidite, taj balon kreativnosti je sve veći i veći, ukoliko nemate ventil za ispuštanje kreativnosti, balon će puknuti i Vi ćete doživjeti duhovni, psihički kolaps. Kako ne bi prevladao osjećaj nepotpunosti, bezkorisnosti, mnogi će tražiti ventil u religiji, hobi ili eto, pisanju poezije.

Osim pisanja poezije, kako ja nazivam „duhovni guš“, potrebna je i jedna doza hrabrosti da se ona prikaže široj publici ili čak objavi. Poznajem par prijatelja Anto B. ili Iliju G. koji su napisali nekolicinu predivnih stihova, ali nedostaje im želja da ih i objave. Mada bi to bila odlična ideja, nekakav zajednički projekt.

U uvodniku pišete da je pjesnikova poruka izrečena kroz stihove. Iz njih iš-

čitavamo bol za rodnim krajem, izgubljenim vremenom u kojem ste bili bezbrizno dijete, osjećaj nemoći, osame i nerazumijevanja okoline. Je li to točno?

Da, pjesnikova poruka dolazi kroz stihove. Međutim, inspiracija nije uvek osobnog karaktera da bi se mogla vezati za pjesnika. Priča sa prijateljima, nekakav događaj ili jedna jedina riječ može navesti na početak pisanja i ako si u štimungu, rodi se pjesma. Tako i ja, rado se sjećam prijatelja iz školskih dana: Mije, Sladane, Enesa, Vesne i naravno žalim za tim vremenom, jer je bilo lijepo. Zato ponekad rujem po toj prošlosti kako bih iskopao onu nevidljivu nit. Jer ja prošlost vidim kao veliki šareni tepih pod kojeg se ponekad zavučemo u nastojanju sakriti se od svakodnjivih problema. Iako odrasli ljudi, potražimo zaštitu tepiha da bi se sretno i bezbrizno smijali, baš kao djeca ili mladi, nesvjesni svoje trenutačne sreće.

Priznajem, vrlo često pobegnem pod tepih, navučem ga preko glave i od srca se nasmijem, opustim ili isplačem, mada kažu kako muškarci ne plaču. Biće je osjećaja nemoći, bačen u životnu bujicu koja nosi kamo ona hoće, grčevito se boriš isplivati na obalu, međutim nema one ruke koja bi pomogla izlasku na suho. Onda se prepustiš bujici u nadu da će doći bolja vremena, da će te ionako izbaciti na suho u budućnosti koju si sebi zamislio kao bolja vremena.

Primjetili smo da su Posavci dobro povezani i vrlo aktivni. Pripadate li i Vi nekoj udruzi?

Da, Posavci su jako povezani narod, kako ovdje u Švicarskoj, tako i sa ljudima u Posavini. Ovdje smo uključeni u zavičajni klub „Župa Potočani“, družimo se kroz te sastanke i jednom godišnje imamo feštu Potočansko prelo. Svu novčanu dobit darujemo za ►

dogovorene projekte u rodnom kraju, kao primjerice: za Božićne blagdane pečenkama darivamo tridesetak materijalno ugroženih obitelji. Svake godine, drugog vikenda u rujnu, idemo na memorijalnu nogometnu utakmicu u Jošavu, gdje se uz jelo i pjesmu prisjetimo onog šarenog tepiha, t.j. prošlosti.

Kako ste saznali za Hrvatsku kulturnu zajednicu, što mislite o njoj, kako Vam se svidaju Društvene obavijesti?

Za Hrvatsku kulturnu zajednicu sam saznao sasvim slučajno preko web-portala „posavski vremeplov“ koji je objavljivao moje pjesme. Kulturnoj zajednici želim sve najbolje u budućnosti, a Društvene obavijesti bih volio da mi se nađu na stolu i u mojoj dubokoj starosti. Jer su jako zanimljive, kako kulturno, tako i informativno.

Imate li neku poruku za Hrvate u Švicarskoj?

Teško je danas, u ovo doba neuobičajene nesigurnosti, davati bilo kakve poruke, bilo kome. U proteklih nekoliko godina slomile su se mnoge tradicije obiteljskog i društvenog života, slomile su se države, padale su vlade, slabila ili jačala vjerska uvjerenja. Kako godine prolaze, čini mi se da imamo sve manje uporišta za koje bismo se mogli uhvatiti, sve je manje stvari koje bismo mogli držati posve ispravnima i istinitima.

Zivimo u vremenu globalne laži. Laž se toliko duboko uvukla u naše postojanje, da je to za mene opasan i užasavajući prekid s razumom i pameću. Bojim se da će naše postojanje postati beznadni kaos, a ljudski se život srozati na onu animalnu borbu, kako preživjeti. Nisam pesimista, ali govorimo kako je svijet postao jedno veliko selo, a sami

se zatvaramo u svoje lokalne misli, ideje, valjda misleći da smo tu najsigurniji. Nadam se, od srca se nadam, kako nismo ona gomila ljudi koja tumara u tami i dovukuje se samo kako bi se ohrabril, a ne i dogovorila. Ako nam je život, svjetlost između dvije tame. Nadam se da će ta svjetlost biti jaka i topla, a ne mlijeko, blijedo prolazna.

Poštovani Ico, zahvaljujemo na odgovorima i uloženom vremenu. Želimo Vam sve najbolje u budućnosti i da nas razveselite dalnjim lijepim stihovima.

Knjiga se može kupiti na slijedećoj adresi:

<http://www.unibook.com/hr/searchfunction?search=iliya ico blazevic>

BOSNA

U zemlji gdje je grozota dosta
I prošlost po leđima mlavi
Gje su kao do Boga držali gosta,
A sad su ljudi, tuđi i plavi.

U zemlji punoj otrovnih zmija
Gđe joj svaki radi o glavi
Nezna jadna da nije ničija
Jer su joj ljudi, tuđi i plavi.

U toj je zemlji nestalo misli
Neka se druga uzvišenost slavi
Svi se na svome nekako stisli
Možda su zato ljudi, tuđi i plavi.

U zemlji za izgnanima je vika
Sad u njihovu kožu bi da se stavi
A kad smo te trebali ko kisika
Bolji su bili svi tuđi i plavi.

U zemlji mržnja leti ko buktinja
I svatko o pravdi samo balavi
Tvoji su ljudi tebi sudac i sutkinja
A ne nekakvi ljudi tuđi i plavi.

KULTURNA KOPILAD

Kojim običajima sluga jaću biti
Ostavljen u čošku kao mlad
Kojom šutnjom ćeš prekriti
Da te zovu kulturna kopilad.

Čija himna kucat će u meni
Kojim će se grbom, kleti
Vjerovat će ko nevjernoj ženi
Jer kulturnu kopilad neće uzeti.

Mijenjaš sebe od palca do glave
Pokušavaš održati nekakav sklad
Nisi svjestan kako od tebe prave
Tu jednu, tuđu kulturnu kopilad.

Nekakve korijene spominješ samo
Kako si došo da pobediš glad
I da si najmilije ostavio тамо
Jer nisu nikakva kulturna kopilad.

Tako će te gledat ko dvorsku ludu
Vrati se. Iđi, ne drže te nikakve sile
Kad kreneš, gledat će ko u čudu
Ne shvataju da nisi kulturno kopile.

NAROD SNIVA

Pitaš, zašto su mi kopila pala
Zašto te đavli u snu gone
Kao da je smrt sa usana udisala
Zamislis kad na brodu stojiš, a tone.
Sinoć sam plovio oblacima sivim

Kao barkom po moru plavom
Gledao zemlju u kojoj živim
Tražio očima a ne glavom.
Slušao ljudje što žele reći
Iskreno, ko isповijed posmrtnika
Gledao hramove, sve veći i veći
Valjda dika pobjednika.
Dok ljudi drhte, traže bijeg
Ko srna bez zaklona nasred lovišta
Jer joj tragove odaje snijeg
Shvativši, osim života da nema ništa.
Crnih lešinara gledam jato
Gđe sa srne kida živo meso
Možda sam se i znojio zato
I ko prut na vjetriču treso.
A srna šuti, ništa da rekne
Ko narod ponosan, makar ga peko
Sve dok ne udari, prije no što klekne
Svom žestinom, ko da je to čeko.

ZABORAVI SVE

Stojte riječi rđavoga uma
Trulost duha ostavite sebi
I idite drugom stranom druma
Ja vas k sebi ni uzeo nebi.

Stojte misli, lažljivoga žara
Progledajte iz te crne tame
Nemoj glava da Vam srce vara
Jer će glava ostaviti Vas same.

Stojte želje, podlih iskušenja
Nek vam oči iz te tmine vire
Kao ružna smrtna prividjenja
Sudnjeg časa kad želja umire.

Stojte djela, puna srama
Gđe vam priča nije čast
Ni zaborav neće s Vama
Dok nosite teški, crni plast.

Potočani se nalaze u sjevernom dijelu Bosanske Posavine, oko 5 km zapadno od Odžaka. Župu su, tijekom rata 1992.-1995., okupirale srpske snage i

prognale sve Hrvate katolike. Župna crkva i drugi crkveni objekti srušeni su, a ista je sudbina zadesila i obiteljske kuće i gospodarske objekte nesrpskoga

puka.
Tekst i fotografija sa portala
<http://www.garevac.net>

IVICA IVANKOVIĆ “PJESME SU DIO MENE”

Piše Marija Ćulap

Gospodina Ivankovića nisam osobno poznavao, iako već dugo godina oboje živimo u istom kantonu, slučajno smo se upoznali na jednoj hrvatskoj zabavi. Uvijek mi je jako draga sresti i upoznati osobe iz naše Posavine koje, uz normalan život sa svim obvezama vezanim za posao i obitelj i svim osobnim problemima, nađu vremena i za nešto drugo (na pr. hobи, sport, socijalni i kulturni angažman i slično). Dobro znamo kako je teško naći slobodno vrijeme za bilo kakvu aktivnost, jer živimo ubrzanim tempom, gdje nam je svaki dan, tjedan i godina isplanirana.

Gospodin Ivanković je uspio naći to vrijeme i ravnotežu u svom životu. Mislim na ravnotežu koja je svakom potrebna, pored dnevnog stresa naći vrijeme za sebe, za unutarnje opuštanje.

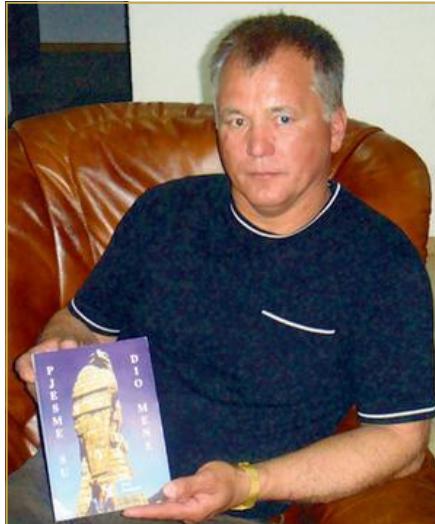
Gospodin Ivica Ivanković je rođen u Srednjoj Slatini, općina Bos. Šamac, 21.12.1960., tamo je živio do svoje 17 godine. Kao mladić je napustio roditeljsku kuću, rano se morao osamostaliti, radio je u mnogim mjestima, a prije odlaska u Švicarsku radio je u Zagrebu. Sa 25 godina, godine 1985. dolazi u Švicarsku, u kanton Wallis, u Visp. Našao je posao u privatnoj građevinskoj firmi Gasser & Wenger AG u Laldenu, gdje radi i danas. Naravno, nakon tolikih godina rada u istom poduzeću stekao je veliko povjerenje i ugled, pa danas preuzima mnoge odgovorne poslove te firme.

U Švicarskoj je upoznao suprugu Ljubicu. Brak su sklopili 1990. godine, a iste godine im se rodio sin Toni. Zbog ratnih okolnosti u Posavini gdje mu je kuća porušena, gospodin Ivanković je novu kuću sagradio u Hrvatskoj, u Sardinu Valpovačkom.

U razgovoru sa g. Ivankovićem osjeća se njegova mirnoca i opuštenost glasa i tijela, promišljenost i staloženost njegovih riječi iz kojih zrači velika ljubav prema svemu o čemu je pričao, naročito prema sinu, supruzi, majci i rodnom kraju.

Gospodin Ivanković je svoju poeziju počeo zapisivati od 2006. godine, mada je još ranije u svojim mislima sastavljaо kratke ili duže pjesme uz svakodnevnu šetnju obalom rijeke Vispe poslije radnog vremena. Danas posjeduje 3 debele bilježnice sa napisanim pjesmama, ali to mu je postao tako reći svakodnevni hobи, jer ga opušta i zadovoljava.

Prva zbirka pjesama je izašla iz tiska u proljeće 2010. g. pod naslovom “Pjesme su dio mene” u kojoj se nalazi 129 naslova. Sve sam njegove pjesme pročitala i moram priznati, jako me dir-

nuo njihov sadržaj. Pjesme su to o ljubavi i poštovanju prema rodnom kraju, majci, supruzi i sinu. Pogotovo me se dojmio način pisanja o rodnom kraju i

koliko puno razumjevanja ima zbog ratne situacije. U njegovim pjesmama nema ni malo mržnje ili zlobe, nikoga on ne osuđuje, ali vjeruje u pobjedu pravde i istine. Svim Hrvatima preporučujem njegovu knjigu „Pjesme su dio mene“.

Ali, pjesme nisu jedini hobи g. Ivankovića. Drugi njegov hobи zahtjeva veliku preciznost rada rukama i koncentracije u glavi. Izrada je to mini maketa različitih predmeta u staklenim bocama. To ne može svatko napraviti, a izgleda stvarno predivno.

Voljela bih kada bi g. Ivanković jednom napravio prezentaciju svoje zbirke pjesama uz izložbu svojih umjetničkih radova. Tada biste mogli doživjeti svu ljepotu njegovog stvaralaštva. I smatram da bi mi, Hrvati koji živimo u CH, trebali više podržavati naše ljudе s posebnim talentima, te cijeniti njihova umjetnička djela i dostignuća. ■

RASTANAK

Došao je dan rastanka
kada će se suze litи,
majka će nas zagrliti
i dugo, dugo ljubiti.

Sretan put nam poželjela.
Čuvaj te se djeco!
Ništa nisam na to reko,
U sebi sam jeco.

Žao mi je ostaviti staru i nejaku,
da pritisak malo snizim
uzeo sam žvakу.

Danas joj je dan godina,
na putu joj sva rodbina.
Brige danas preko glave
sve dok se ne javе.

Sjedi pored telefona
i moli se Bogu
Bože dragi nek se jave
spavati ne mogu.

POSAVINO

Posavino rođni kraju
kako si bez mene?
Razdvoji nas politika
razdvoji nas vrijeme.

Osta majka bez dijeta
a dijete bez majke.
Pa se svijetom muči
bez majčinog krila.

Posavino majko moja
uvjek si mila.
Posavino majko moja
šta bi bez tvog krila.

Uvijek si mi u mislima
posavino moja.
Pozovi nas k sebi
mi smo djeca tvoja.

Pozovi nas, doći ćemo
doći će djeca majci,
i živjeti kao nekad,
kao stari znanci.

TUŽNA MAJKA

Dok si živa majko draga
ja ču doći kad god mogu,
ja sam tvoje prvo djete i
molin se za te Bogu.
Da mi budeš živa, zdrava
da te sreća uvjek prati,
a što moram ovdje biti
znam da tvoja duša pati.

Sva su moja djeca negdje u tuđini
a ja osta sama u svojoj domovini.
Moja duša pati kako sama osta,
eto tako živim već godina dosta.

Da li je to kazna
da li je od Boga,
sto ja moram živit sama
bez ikoga svoga.

Brinem se za djecu
i molim se Bogu,
da ih čuva da mi dođu
da ih vidit mogu.
Kad blagdani dođu
Bit ču opet s njima,
Moja će se duša radovati njima,
A kad nazad podu

Majci srce pati,
Da li ču ih opet
Živa dočekati?

Djeca su joj u tuđini
Braću sestre zemlja krije,
Ostala je jadna sama
Još je samo sunce grijе.

PROJEKT INTEGRATIONSSTELLE OBERWALLIS **SUSRET TRI NACIJE U GLISU**

Piše Marija Vučković, Zermat, Wallis

U župnom centru (Pfereizentrum) u Glisu, 10 studenog 2010. u kantonu Wallis, gđa. Marija Ćulap Imhof, na zamolbu Integrationsstelle Oberwallis i Muttervereina iz Glisa, predstavila je Hrvatsku. Uz to su Švicarci predstavljali Švicarsku - Wallis, a Portugalci Portugal.

Uz ne mali odaziv, oko stotinjak posjetitelja razdijeljenih u tri grupe, svaki puta su mijenjali "državu", bez da su moralni proći carinsku kontrolu ili se dugo i daleko voziti.

Marija je ukratko predstavila najznačajnije odlike Hrvatske, naglasila da u Wallisu žive pretežno Hrvati iz Bosanske Posavine, a zastupljenost Hrvata iz Hrvatske je vrlo mala. To je potkrijepila statistikom koju je sama radila prije dvije godine, koristeći podatke Državnog statističkog ureda (Bundesamt für Statistik-BFS) iz koje se jasno vidi koliko Hrvata, odakle je, gdje živi. Prije toga su

se koristile statistike HKM, koje su nedovoljno obrađene i u kojoj su se vodile osobe koje su davno otišle iz Wallisa ili koje nisu Hrvati.

Jako je lijepo predstavila Hrvatsku, jer Marija je studirala povijest i geografiju u Zagrebu, boravila jednu trećinu svoga života u Zagrebu, gdje je i radila nekoliko godina. Iako potiče iz Bosanske Posavine, njeni srce kuća i za Hrvatsku, te je sasvim sigurno najbolja osoba koju poznajem za takvu vrstu posla.

Iako smo mi, Bosanski Hrvati, silom prilično otkorijenjeni iz svoga zavičaja, podijeljeni granicama, ali i razmišljanjima, raštrkani po cijelome svijetu, često se pitamo tko smo zapravo i kuda uopće pripadamo? To više nismo u stanju niti sami sebi odgovoriti, iako naše srce zna odakle je, odande je gdje zaigra kad se tamo nađe.

Mi smo u stanju identificirati se i sa Hrvatima, jer smo Hrvati, i sa Bošnjacima, jer smo se tamo rodili, ali i sa Švicarcima, jer ovdje sada živimo. Ipak doživimo često da nas se održi i jedni i drugi i treći, a onda kad nas trebaju otimaju se za nas. Možda bismo se najbolje osjećali kada nas više nitko ne bi pitao odakle smo, jer vremenom sve

nam je teže odgovoriti na to kompleksno pitanje. Eto, bili bismo najsretniji kad bismo mogli reći, mi smo stanovnici planete Zemlje, a po nacionalnosti smo čovjek.

Na kraju prezentacije lijepo smo se družili uz raznolik i bogat aperitiv sa drugim osobama koje misle da su Švicarci ili Portugalci i na kraju smo zaključili da smo svi mi samo ljudi. ■

SVE ZA NAŠE SELO **BALEGOVAČKA ZABAVA**

Piše Marija Ćulap Imhof

Sala Unterrohr u Schlierenu je oko 21 sat u subotu 25.09.2010., kako se moglo uočiti, bila popunjena skoro do zadnjeg mesta. Okupili su se Balegovčani gotovo iz svih kantona Švicarske, što se primjećivalo na parkiralištu po registracijama auta i autobusa. Bilo je gostiju koji su došli i iz Njemačke, a naravno i Hrvata iz drugih mjesta Bosanske Posavine i iz Hrvatske.

Radna ekipa (kuhinja, posluga, kontrola ulaza i bonova) sastavljena naravno isključivo od samih Balegovčana, isticala se po mnogobrojnosti osoba u žutim majicama, sa natpisom "Župa Novo Selo - Balegovac", ljubaznost i susretljivost je pokazivala kvalitetu dobre organizacije.

"Band Sova" je svojom glazbom zabilježio goste do ranih jutarnjih sati, gosti su mogli uživati uz ugodnu i zabavnu glazbu i u domaćim raznovrsnim kulinarskim specijalitetima i kolačima.

Nastupale su dvije folklorne skupine sa svojim programom: "HKUD Posavina Zürich" i "Posavski dragulji - Wallis", njihov dio programa je uljepšao i nadopunio kvalitetu programa te večeri. Moglo se uočiti na mnogim licima da su uživali gledajući i slušajući glazbu i folklorno umjeće iz njihovog rodnog kraja. Pogotovo se isticala ljepota u tome što su u obadva folklorna sastava isključivo omladina i djeca, koja su pokazala svojim nastupom da i druga generacija koja živi izvan rodnog kraja voli i njeguje njegovu tradiciju i kulturu.

Atmosfera cijele večeri je bila ugodna i opuštena, mnogi su uživali uz jelo i piće u razgovoru sa poznatim osobama, a mnogi mladi su cijelo večer uživali u glazbi i plesu. Bogata tombola je sigurno jako obradovala sretne dobitnike.

Pozvani i prisutni gosti večeri su bili bračni par Gaupp, gospoda Dunja, dopredsjednica Hrvatske kulturne zajednice u Švicarskoj i njen suprug Osvin, glavni urednik časopisa *Društvene obavijesti*, koji su isključivo imali ulogu novinara i fotografa i nadam se da su uživali u svemu kao i mi Balegovčani.

Na mene je ova zabava ostavila jaka upečatljiv i nezaboravan utisak, poslo i ja dolazim iz toga sela Bosanske Posavine. Razveselilo me što sam, nakon mnogo godina, vidjela mnoge moje Balegovčane i s njima mogla porazgovarati. Za mene su to bili dirljivi trenuci, jer pojedine osobe nisam čak ni prepoznačala, jer ih od djetinjstva nisam vidjela. A mnoge mlade osobe sam po prvi puta upoznala. Za mene, a vjerojatno i za mnoge iz Balegovca, ovakav način okupljanja je nešto jako vrijedno što se ne da

riječima opisati. To ima jaku emocionalnu komponentu, nije to bilo samo mjesto gdje se samo jelo i zabavljalo.

Pokazalo se da nas ima stvarno svuda, a mi smo sami pokazali da posjedujemo emocionalnu svezu sa rodom nam grudom. Bilo je dirljivo i lijepo vidjeti nas u tolikome broju te večeri, što kao goste, što kao radnu ekipu.

Nadam se da ne ćemo posustati, nego da ćemo i dalje nastaviti sa ovakvim i sličnim okupljanjima, jer pored emocionalne komponente, ovaj način okupljanja ima i drugu vrijednu značajku, zato što je humanitarnog karaktera. Sve za naše selo i njegovu budućnost, sve za nas i našu djecu! ■

BILO KUDA, POSAVCI SVUDA

Znali smo da je mnogo naših ljudi iz BiH tokom ratnih godina moralo napustiti svoje domove kako bi spasili život. No, tek od kada je Marija Čulap član Upravnog odbora Hrvatske kulturne zajednice u Švicarskoj, otkrivamo svu tragediju hrvatskog naroda Bosanske Posavine.

Rado smo se odazvali pozivu na Balegovačku zabavu. No, koliko god nas je ugodno iznenadio broj prisutnih, toliko nas je i rastužio. Činilo se da su svi Hrvati Bosavske Posavine u Schlierenu, pa smo se zapitali što je s njihovim domovima, ima li tamo još Hrvata i hoće li se ikad moći vratiti na svoja ognjišta?

Tragedija toga dijela hrvatskog korpusa dolazi do izražaja i kroz pjesme i članke koje dobivamo od čitatelja. U ovom broju smo za njih odvojili neuobičajeno puno stranica. Time izražavamo naše divljenje ljudima koji su doživjeli katarzu, ali nisu pokleknuli. Rade i bore se za bolju sutrašnjicu, a svoje rane vidaju prenoseći osjećaje na papir.

Najmanje što možemo napraviti, jeste, dati im prostor u *Društvenim obavijestima*, koje su dobrim dijelom životna kronika hrvatskog iseljenika. Pohranjene u Hrvatskoj nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu *Društvene obavijesti* već danas predstavljaju pisano svjedočanstvo o nevoljama izbjeglog i prognanog Hrvata u Švicarskoj i kao takve izvor su informacija za nekog budućeg povjesničara.

Pišite nam i u buduće, za svakoga će se naći mjesta. Potaknite i svoju djecu da se uključe u naš projekt osmišljen posebno za njih. UO i Uredništvo DO

MOLITVA

Molitva skrušena srca, ponizne duše
Iskreno kajanje
Molitva onog koga se voli
Kome se moli
Molitva... Vapaj...

Molitva ljubavi puna
Zrela ko trs
Dozrela ko plodovi jesenji
Molitva moja il' tvoja
Molitva svejedno koja
Za koga? Zašto?

*mikk

MIRNO SPAVAJ

Mirno spavaj, zlato moje
Neka ti anđeli na vjeđe stanu
Mirno spavaj, zlato moje
Dok usne te ne probude moje

Mirno spavaj, ja ču ti doći
Svejedno jel' ove il iduće noći
Mirno spavaj... Snivaj... Usni svoj
najljepši san
A kad se probudiš
Čeka te nov i sunčan dan

Mirno spavaj
Sutra je novi dan

*mikk

TRAŽIM TE

Kad u dubokoj noći
Bez nade, bez svjetla - tražim te

Kad u tuzi, boli i jauku zovem te
Bespomoćno tumaram - tražim te

Kad slomljena od tereta gluposti
Tvoj glas želim čuti - tražim te

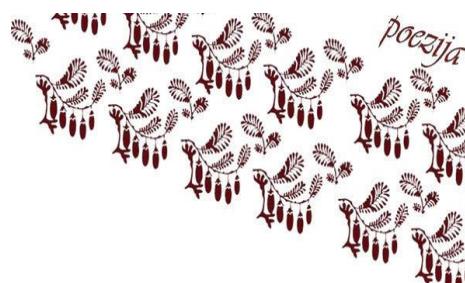
Kad ne shvaćam više ni sebe, ni
druge, niti tebe
– tražim te

Kad živim, a ne znam živjeti više
Pitam se; gdje, komu i čemu sam
bliže? – tražim te

Kad bespomoćno tražim neki spas
Novo sutra, novi glas - tražim te

O Bože, tebe želim čuti
Ja znam – Ti si mi jedini spas

*mikk

STAR DALMATINKA (NEDA)

Život nabro priču na čelu
I licu tvom
Nemiri i tuge i smija vriču
I ne sakri te u krilu svom.

Zasja suza u oku ka more
Na misesčini
Dojde ka plima, opis i kanu
Na žuljavu dlanu.

Krpa ti u baštinu da ne fali
Tuge
A isto smjerna i tiha, što
Krunicu moli i Biokovo sluša.

Franjo Grabovac

SJEĆANJE NA LJETO

Sjedeći pored mora na stijeni,
lagano i tiho netko priđe meni
pa mi reče: "Gledate u more?"
A ja velim: "Da mogla bih tako do zore".

Dok je more šumilo i mjesec sjao,
taj netko je nestao i ni ruku mi nije dao!
Ja sam gledala u široko plavetnilo
i u glavi mi se nešto dogodilo.

Učinilo mi se da u daljinu netko pjeva
ili da jedan glas drugi tjeri.
Ubrzo spoznahu da je bila sjena,
koja nije progovorila, bila je nijema!

Uživala sam u pogledu i razmišljanju,
a ta čarobna noć je ostala u sjećanju
Rado pomislim na lijepu trenutku i snove,
jer lakše putujem u izazove nove....

Dubravka Pranješ

REKLI SMO ILI HRVATSKI, ILI NIŠTA

Štovani

Procitavši Vaš članak, rekoh: Bogu hvala da se netko sjetio nešto poduzeti. Jer ovo je sramotno što godinama mo-

ramo gledati, slušati i čitati. I sama sam po institucijama, a posebno se to odnosi na općine i škole, već odavno kao i Vi reagirala. Znamo već kako to kod Švicaraca ide. Na reakcije pojedinaca nitko ne reagira. Ispadala sam puno puta smiješna pred Švicarcima. Što se ja tu imam buniti kad nemaju nikakve reakcije od strane hrvatskih institucija. Pa tu su, ili bi trebali biti nekakvi predstavnici države.

No, od osnutka, osamostaljenja Lipepe naše mi kao da nemamo nikakve predstavnike. Očito, ti koji bi nas trebali predstavljati u punom smislu riječi, razumiju sve te nakaradne srbo-jugobosansko-hrvatske prijevode pa ih i nije briga hoćemo li mi taj jezik razumjeti. Ili, možda i nisu u toku događaja, što je isto toliko žalosno kao i ovo prvo.

Ni meni nije ništa drugo preostalo nego zahtijevati da sve obavijesti (od-

nosi se posebno na škole i kad su djeca bila mala) primam samo na njemačkom. I to je godinama bilo tako.

Rado se odazivam za pomoć. Živim u Luzernu pa bi na ovom terenu mogla možda nešto učiniti. Jedno vrijeme sam i radila kao prevoditeljica usmeno i pisno. Problem je dosta kompleksan. Na ovom prostoru imamo dosta "prevoditelja", pa i Hrvata, koji ili ne znaju hrvatski, ili taj svoj hrvatski jezik prilagođavaju po potrebi.

Želim da ovaj poziv, OBRANA HRVATSKOG JEZIKA zaista uspije na dobrobit svih nas Hrvata i naših potomaka. Vaše zalaganje je hvale vrijedno. Pozdrav, K.M. ■

ŠTO SE DOGAĐA NA AUTOPUTU U SLOVENIJI, ČLANICI EU

U četvrtak 19.08.2010. krenuo sam u Hrvatsku dionicom Thun-Chiasso-Milano-Trieste-Ljubljana-Zagreb. Na ulazu u Sloveniju kupio sam vinjetu za autoput (cijena vinjete je 95 eura za godinu, 30 eura za jedan mjesec). U uzporedbi sa Švicarskom, gdje vinjeta za jednu godinu košta 40 Fr., takva je cijena obilno preskupa, obzirom na kilometražu autoputa u Švicarskoj i Sloveniji. Prije su Slovenci naplaćivali korištenje autoputa barijerama sa naplatnim kabinama, istim sistemom kakav je u Italiji.

Usprkos uvođenju vinjete zadržali su prolaze kroz te naplatne barijere, gdje se stvaraju nepotrebni zastoje. Dionica Sežana-Ljubljana-Zagreb (cca 250 km) ima tri takve barijere. U ponedjeljak 30.08. vraćao sam se istim putom u Švicarsku (prespavao sam u hotelu "Grosuplje" pred Ljubljonom). Prolazom

kroz barijeru kod Sežane između betonskih blokova i naplatnih kabina, uz zeleno svijetlo, oko 9.30 sati, spustila mi se na vjetrobransko staklo motka i razbila mi je staklo. Dežurni mi je službenik objasnio, da na takvima vozačima poput mene, oni primjenjuju takvu metodu, to jest, razbijaju auto i ugrožavaju život vozača i putnika.

Zbog navedenog primjera preporučam svim vozačima Europe, a posebno svojim Švicarcima i Hrvatima, da izbjegavaju ("malu, ružnu, vlažnu"- citat) zemlju Sloveniju. Tu će preporuka proslijediti od Berna do Bruxelles-a, preko Austrije i Njemačke do Hrvatske.

Naravno putem suda zatražiti će odgovarajući odštetu zbog šoka, ugrožavanja života i oštećenja privatnog vlasništva, kao i tekućih posljedica nepotrebnog i opasnog incidenta.

Tu mi se nameće neka pitanja, vezana uz opisano, ali bih prije pripomenuo neke važne ili nevažne detalje: U mlađim godinama proveo sam mnogo lijepih vikenda s obitelji i prijateljima na

Otočcu ob Krki (viteško nabodalo), kupao sam se u Čatežu, jahao kroz Mokrice, skijao kod Bleda, a tjedan dana bračnog putovanja proveo sam na Bohinjskom jezeru.

Kakva i koja smjena generacija je dovela do toga, da sve te lijepo uspomene moram naopakice promijeniti, na koji i koliki dio slovenskog naroda morao bih primijeniti slijedeći zaključak o mentalitetu:

Pljačkaški - (cijena vinjete), barbarsko-razbijajući - (razbijanje vozila i ugrožavanje života), primitivno-balkanski - (obrazloženje dežurnog službenika)?

Juraj Milivoj Cinzek, Thun, Švicarska ■

POSTOJI LI UOPĆE BALKAN ZABLUGE NEPOSTOJEĆEG POLUOTOKA

prof. dr. sc. Dragutin Feletar
Meridijani, siječanj 2010.

S obzirom na to da se i u Hrvatskoj opet sve više koriste pojmovi *Zapadni Balkan*, balkanske zemlje ili Balkanski poluotok, potrebno je ponovno pobliže obrazložiti taj geografsko-politički pojam.

Vrlo je neprimjereni uvrštvati Hrvatsku u nekakve balkanske države, jer ona tamo ne pripada ni u geografskom ni u povjesno - društveno - političkom smislu. Svrstavajući Hrvatsku u *Zapadni Balkan* (zemlje bivše Jugoslavije, minus Slovenija, plus Albanija), europski politički moćnici još jednom ponižavaju našu zemlju. To čine i svi oni u samoj Hrvatskoj koji su taj naziv i takvo svrstavanje prihvatali.

Razmotrimo najprije pojam Balkan s geografskog stajališta. Da bi neki dio kopna mogao geografski biti poluotok, morske (vodene) katete moraju biti duže od kopnene. To kod tzv. Balkanskog poluotoka nije slučaj. Kopnena kateta od Trsta do Odese duga je oko 1330 km, što je više od morske istočne katete Odesa - Rt Matapan (Peloponez) koja je duga 1230 km. I druga, zapadna morska kateta od Trsta do rta Matapan (Peloponez) nešto je kraća od kopnene duga je 1270 km.

Zapravo, nikome u geografskoj znanosti nije jasno kako je kopno koje je tako širokim krakom vezano za kontinent uopće moglo biti proglašeno poluotokom. Da bi ti geografski parametri bili još nevjerojatniji, valja spomenuti da je od crte Trst - Odesa (1330 km) mnogo bliže Trstu luka Szczecin (920 km) ili Rostock (950 km) na Baltičkom moru!

POGREŠKA STARĀ 200 GODINA

Ako i zanemarimo geografsku definiciju poluotoka (što nikako ne bismo smjeli učiniti), i onda je posve nejasno zašto je taj dio jugoistočne Europe dobio ime baš Balkanski poluotok. Naime, Stara planina nalazi se na sjeveru Bugarske i ne dominira ovim dijelom Europe. Više od nje ovim prostorom dominiraju, recimo, Dinaridi, Velebit ili Prokletije i slično. Francuski geolog Ami Boue (1794. - 1881.) nije ni slutio kada je u jednom svojem radu bugarsku Staru planinu nazvao Balkan - kakve će probleme ovdašnjim narodima izazvati.

Naziv Balkan dolazi od turske riječi *balkan* ili *balkanar*, što znači šumovite planine. Kako to obično biva kad nam stranci daju imena, u jednom svojem radu njemački geograf J. A. Zeune 1809. g. upotrijebio je naziv Balkanski poluotok ili Balkan. Do toga je u stvari došlo Zeunovom pogreškom. Ne proučavajući atlas i karte, on je mislio da je

Stara planina ili Balkan dominirajući središnji planinski sustav jugoistočne Europe. Zeunova pogreška nije u početku prouzročila neke teže posljedice u geografskom nazivlju Europe. Naime, naziv Balkanski poluotok se kroz gotovo cijelo 19. stoljeće u geografskoj literaturi vrlo malo koristio.

Potkraj 19. st., preko francuske literature, "otkrili" su ga srpski geografi. To se poglavito odnosi na najvećeg srpskog geografa Jovana Cvijića (Loznica 1865. - Beograd 1927.). Nasuprot nizu europskih geografa koji su ukazivali na nelogičnost proglašenja ovog dijela jugoistočne Europe poluotokom, Cvijić i njegovi sljedbenici čvrsto su se "uhvatili" za taj geografski termin. Doduše, već tada, pa ni danas, nije jasno gdje je granica između tzv. Balkanskog poluotoka i ostatka Europe. U literaturi, osobito srpskoj, upotrebljavala su se dva tumačenja. Prema jednima granica je tekla rijekama Dunav, Sava i Kupa pa na riječki zaljev na sjevernom Jadranu. Prema drugima, Balkan je bio mnogo veći: granica je tekla Dunavom, pa Savom sve do Ljubljaskog barja, onda rijekom Idrijicom na Soču pa na sjeverni Jadran. Zapravo, ta sjeverna granica Balkana prema Europi nikad nije točnije definirana, pa čak ni u redovima srpskih geografa.

BESMISLICA KOJA JE UŠLA U ZEMLJOVIDE

Zašto je Cvijić tako objeručke prihvatio naziv Balkan i zašto ga je nastojao maksimalno afirmirati (u čemu je, nažalost, dobrom dijelom i uspio)? U traženju odgovora na ovo pitanje dolazimo do društvene, socioološke i političke komponente pojma Balkan (ili Balkansko poluostrvo, kako ga naziva Cvijić). Naime, Cvijić je bio ponajprije fizički geograf (geomorfolog), ali i etnolog i političar. Volio je kada su ga zvali i "balkanologom". Kao rektor Beogradskog univerziteta i predsjednik Srpske akademije nauka i umjetnosti, te jedan od najuglednijih srpskih znanstvenika, Cvijić je upregao sve svoje snage služeći afirmaciji srpskoga, srpske nacionalne ideje i širenja srpske dominacije, pa i države, na cijeli prostor Južnih Slavena.

Pod okriljem znanosti i tzv. objektivnosti Cvijić koristi naziv Balkan da bi potkrijepio punu opravdanost postojanja tzv. Balkanske istorijske tradicije. Pojam *Balkansko poluostrvo* iznimno je dobro povezivao srpska "znanstvena" tumačenja da u toj *balkanskoj istorijskoj tradiciji* postoji i razvija se ideja sjedinjenja svih *balkanskih plemena* jer su njihovi pripadnici zapravo srpskoga podrijetla, samo povijesnim slijedom ponešto različiti i zagađani utjecajima s rubnih područja.

Sintagma *balkanska istorijska tradicija* izvrsno je sublimirao prof. dr. sc. Ratimir Kalmeta u svojoj knjizi "Zemljopisne i druge rasprave" (2009.).

Cvijić tu tzv. Balkansku povijesnu tradiciju tumači kroz nekoliko "znanstvenih" zaključaka o južnoslavenskim narodima ("plemenima"):

1. Srbi su u vrijeme Prvoga srpskog ustanka izrazili beskrajno snažno čuvstvo koje se u novostvorenoj srpskoj državi očitovalo u oslobođilačkim pohodima Karađorđevih ustanaka prema zapadu i istoku. Srbijanski seljak je gibak, elastičan, intelligentan, misaon, u sebi posjeduje skrivene pojedinačne inicijative, čuvstven je, njegovi živci brzo i s velikom amplitudama vibriraju.
2. Narod Bosne i Hercegovine je jedan od najsvježijih i najjačih dijelova srpskoga naroda, a u nacionalnome smislu tvori cjelovitost s narodom Zapadne Srbije, Novopazarskoga Sandžaka i Crne Gore. Bosanski katolici su bezimena etnička skupina, sastavljena od Hrvata, Srba i saksonskih rudara.
3. Bosna i Hercegovina je za Srbiju ono što je Moskovska oblast za Rusiju.
4. Najveći dio Hrvatske je napučen izmiješanim pučanstvom, koje se ističe balkanskom istorijskom tradicijom.
5. Pučanstvo Jadranskoga primorja najviše svoga vremena provodi izvan kuće, vrlo je osjetljivo na plemičke titule i odličja. To je regija koja je dala velik broj pustolova.
6. Hrvati su Srbi rimokatoličke vjeroispovijedi.
7. *Slavonski varijitet* nas podsjeća na rusku dušu.
8. Mongoloidni tipovi su na prostoru Južnoslavjanskog slabije intelektualne i čudoredne energije i vrlo brzo popuste u borbi za svoj opstanak - takve su značajke prirođene pučanstvu Baranje, Bačke i Banata.
9. Makedonci su amorfna slavenska masa.
10. Bugari ne odišu istinoljubljem i oštroumljem. ►

Planinski masiv Balkan zaokružen je crvenom linijom

Takva "znanstvena" etnološla tumačenja Cvijić iznosi u svojem znamenitom dvotomnom djelu "Balkansko poluostrovo i južnoslavenske zemlje" (Pariz 1918., Beograd 1922. i 1931.) Za takve u osnovi nacionalističke i rasističke "znanstvene teze" koristi naziv Balkan-

skog poluotoka, odnosno "balkansku istorijsku tradiciju". Ako se s time povežu tadašnje političke, gospodarske i strateške prilike u jugoistočnoj Europi, onda je jasno da je postajalo sve toplije u tzv. Balkanskom kotlu naroda i vjera. To stanje, koje traje već dva stoljeća,

ključalo je do usijanja u ratnim sukobima i stalnim trvjenjima. Kako piše Miroslav Krleža, nalazimo se u "balkanskoj krčmi" u kojoj je netko ugasio svjetlo.

HRVATSKA JE

SREDNJOEUROPSKA ZEMLJA

Stoga je jasno da je pojma "biti na Balkanu" poprimio posve nepovoljno, pa čak i pogrdno, pejorativno značenje. Kada se u bilo kojoj regiji svijeta govor o nacionalnoj netrpeljivosti, ratnim i drugim sukobima, vjerskoj i drugoj netoleranciji, onda se vrlo često koristi termin "balkanizacija". Hrvatska je stoljećima pripadala i gradila mediteransku rimokatoličku kulturu i srednjoeuropski kulturni krug. Njezini stanovnici ne mogu prihvati bilo kakve "balkanske" kvalifikacije. Pa čak ako i postoji geografski pojam Balkana, ona se ni tada ne nalazi u njegovu sastavu. Hrvatska je po svojem geografskom položaju sredozemna i srednjoeuropska zemlja. Nikome ne pada na pamet da Grčku naziva "balkanskom" zamljom, iako ako se tko nalazi na poluotoku, onda su to Grci.

Ovo je poziv hrvatskoj geografiji i znanosti, a pogotovo političkoj eliti da maksimalno ustraju na objašnjavanju i znanstvenom tumačenju stvarnih komponenti geografskog položaja Hrvatske. Svrstavanje Hrvatske u bilo kakve okvirne ili nazive "Balkana", "Zapadnog Balkana", "Balkanskog poluotoka" i slično, ne možemo prihvati. Ni po koju cijenu! ■

ZNAMO LI KAKO JE I KADA NASTAO MIROGOJ

"Na Mirogoj (mirni gaj) često dolazim, jer računam: bolje da odem, nego da me odnesu!" Zvonimir Milčec u knjizi "Zagreb je Zagreb!"

Misle li tako i drugi mnogobrojni i redoviti posjetitelji Mirogoja i drugih hrvatskih mirnih gajeva, to neznam. Ali dvije stvari su sigurne. Prvo, Zagrepčani imaju smisla za humor i kada se radi o vlastitoj smrti. I drugo, rijetko se gdje mogu vidjeti tako lijepa i uređena vječna počivališta kao u Hrvatskoj.

Svaki naš posjet Zagrebu ujedno je i posjet našim pokojnjima u mirnom gaju. Ružu ostavljamo na grobu pokojnog predsjednika Tuđmana, svjeću zapalimo kod spomenika "Glas hrvatske žrtve - Zid boli", a onda se prošetamo kroz arkade i prisjećamo velikana naše povijesti, kakvih u današnjoh Hrvatskoj više nema.

"Zagrebačka smrt ima više ukusa od zagrebačkog života, ovdje su se zauvijek preselili mnogi poznati Zagrepča-

ni..." rekao je Matoš. Danas je ta njegova izjava aktuelnija nego ikada do sada.

Na Dan Svih svetih mislimo na naše drage, pa, prisjetimo se kada i kako je nastao Mirogoj.

KAKO JE I KADA NASTAO MIROGOJ?

Godine 1850. Zagreb objedinjuje sve svoje dijelove u jednu općinu, a varoški sudac Gradeca, Josip Kamauf, postaje prvi gradonačelnik. Broj stanovnika raste i postaje potrebno planirati razvoj grada. Među prve tečevine tih dana spada izmjera zemlje za katastar, u svezi s kojom nastaje i prva karta Zagreba i okolice, tiskana u Beču 1853.-54. godine. Katastarski popis kuća napravljen je 1864., ali su kuće bile označavane po popisnim brojevima, što je silno otežavalo orientaciju, jer bi dvije susjedne kuće imale često posve razdaleke brojeve. Tada Zagreb dobiva novi način označavanja kuća po uputnim brojevima, kako to gradu pripada. Izmjenjena su 22 imena, a 26 ulica dobilo je nov naziv. Godine 1878. Gradsko poglavarstvo izdaje "Novu numeraciju kuća", pomno izrađeno djelo, s ozna-

kom vlasnika svake kuće, pa se lako uočavala promjena posjednika, u usporedbi sa predhodno napravljenim katastrom.

U to su vrijeme postojala gradska groblja sv. Rok (današnji Rokov perivoj), Jurjevsко, sv. Tomo, Vojničko groblje, sv. Petra, sv. Juraj, dva židovska groblja i groblje za pravoslavne. Sva su bila prepunućena, te je valjalo osmislići prostor za novo gradsko groblje. Igrom slučaja, veliko imanje dr. Ljudevita Gaјa, poslije njegove smrti 1872. g., završava na dražbi. Kupuje ga grad Zagreb 24. siječnja 1873. g. s namjerom preuređenja u centralno zagrebačko groblje. Gradska se općina obavezala ne dirati Gaјev perivoj, što je ispoštovala, a da bi se sačuvao izgled parka, uz puteve su zasađeni drvoredi divljeg kestena, javora, smreka, lipa i drugih stabala, pa je Mirogoj postao jednim od najljepših groblja u zemlji.

Groblje je bilo predano na uporabu 1. studenoga 1876., službeno je otvorenje bilo 6. studenoga 1876. g., a prvi je "stanovnik" bio Miroslav Singer, nastavnik tjelesnježbe i mačevanja, kojem je grad pripredio veličanstven sprovod. ►

Mirogoj je skupno groblje za pripadnike svih vjeroispovijesti. Prvotno su postojali odvojeni odjeli za različite vjeroispovijesti. Odjel A određen je za sljedbenike katoličke vjeroispovijesti, odjel B za pravoslavne, odjel C za protestante, odjel D za židove. Svakoj je od spomenutih i zakonom priznatih vjeroispovijesti Statutom bilo zajamčeno "potpuno i neograničeno vršenje vjerskih obreda kod pogreba mrtvaca na groblju". Ubrzo se pokazalo da ta konfesionalna podjela donosi velike poteškoće prvenstveno tehničke naravi. Uprava groblja je s blagonaklonošću i olakšanjem dočekala tzv. Interkonfesionalni zakon 1879. g. temeljem kojeg groblja iz crkvenog prelaze u općinsko (gradsko) vlasništvo što je iznjedrilo vrlo povoljnu mogućnost konfesionalne podjele. Uprava je odmah prihvatiла tu odluku i ukinula odjele za pojedine vjeroispovijesti.

VELIKE ARKADE

1879. g. graditelj Herman Bollé započima gradnju veličanstvenih arkada koje je dovršio 1917. g.. U tom vremenu dovršene su zapravo arkade, ali ne i portal i kapela koji spajaju južne i sjeverne arkade.

Neispunjena želja graditelja Bolléa bila je ostvariti središnji spoj južnih i sjevernih arkada (portale i kapelu) nakon završetka svih radova na arkadama kao krunu svoga pothvata. Godine 1914. bio je izrađen nacrt portala velikih razmjera, no u ratnim i poratnim godinama nije bilo sredstava za izvedbu takvih zamisli. Bollé nije dočekao ostvarenje svoje zamisli. Umro je 17. travnja 1926., a gradnja je završena 1. studenog 1929.

Arkade su vrlo kvalitetno izgrađene što je potvrđeno 1880. g. kada je Zagreb pogodio snažan potres koji je teško oštetio oko 1700 kuća, uključujući i one kojih su zidovi bili deblji od dva metra. Premda je središte potresa bilo u neposrednoj blizini groblja (na Medvednici) arkade nisu pretrpjele niti najmanje oštećenje čime su Bolléov projekt, ali i sama izvedba dobile najviše ocjene za

solidnost i izdržljivost.

U jednu od prvih arkada pokopan je 14.07.1879. g. velikan hrvatske kulture Petar Preradović. Sve su trgovine i uredi toga dana bili zatvoreni, a svečana je povorka s vojskom i glazbom na početku krenula prema posljednjem počivalištu na Mirogoju. Spomenik na njegovu grobu isklesao je kipar Ivan Rendić.

Dana 15. listopada 1885. dovršena je gradnja arkade u koju su, uz prigodnu svečanost, pokopani posmrtni ostaci dr. Ljudevita Gaja, Stanka Vraza, Živka Vukasovića, Vjekoslava Babukića, Franu Kurelca, Vatroslava Lisinskog, Dragutina Seljana i dr. Dimitrija Demetra, a naknadno su ovdje još ukopani Franjo Žigrović, Dragutin Rakovac, Ivan i Antun Mažuranić, Mirko Bogović, Pavao Štoos, grof Janko Drašković, Antun Mihanović, dr. Matija Smodek i drugi. Odluke o osobama koje će biti pokopane u arkadi preporoditelja donosilo je Gradsko poglavarstvo.

Zatvaranjem starih zagrebačkih groblja - društva, znanstvene udruge i ustanove, pripadnici svih vjeroispovijesti, nastojali su prenijeti na Mirogoj ostatke svojih zaslužnih članova kao i njihove nadgrobne spomenike. Među mnogim zaslužnicima svoje novo počivalište dobili su na Mirogoju Vatroslav Lisinski, Dragojlo Kušlan i Mijat Sabljar (prenešeni iz Rokova groblja), također Dragutin Rakovac, Šime Balenović i Vatroslav Lichtenegger (iz Petrova groblja) i dr. Dimitrije Demetar (iz Pravoslavnog groblja na Pantovčaku).

Mnoge seobe spomenika i posmrtnih ostataka bile su povodom i političkih demonstracija. Tako je bilo i pri preseljenju posmrtnih ostataka srpskih žrtava koja se pretvorila u višestruku protumadaronsku demonstraciju. U zagrebačkoj povijesti zabilježena je 1845. godine tiha, ali krvava protumadaronska demonstracija kada su na licu mjeseta poginula devetorica, 27 građana je ozlijedeno, dok su sedmorica umrla kasnije od zadobivenih rana. Posmrtni ostaci srpskih žrtava preneseni su na Mirogoj s Jurjevskog groblja u zajed-

ničku grobnicu. I danas njihovo posljednje počivalište resi spomenik prenijet s Jurjevskog groblja.

Nekada se običavalo pokojnika kod kuće postaviti na odar, a potom skolkom prevozilo na groblje. Skolku je izmislio zagrebački obrtnik, tapetar Dragutin Hirc. Bio je to odar od četiri dijela, presvučen crnim lakom, a stajao je na zlatnim nogama. Skolke su se mogле voziti, pa je dovitljivi obrtnik unajmio slugu koji je mrtvace prevozio od kuće do groblja. Kažu da nije bilo imućnijeg Zagrepčana kojega Hirc u vremenu od 1850. do 1876. nije postavio na svoje skolke. Zagrepčani su ga prozvali Totenvogel (ćuk, ptica smrti) i sklanjali mu se s puta. Onima koji su mu se izdaleka grozili i rugali, Hirc je hladnokrvno govorio: "Nek se samo groziju, nebudu mi vušli. I oni buju došli vu moje ruke".

1885. je donešen "Naredbenik za obču mrtvačnicu u Mirogoju i pogrebni red", a u travnju 1886., nakon 3 godine gradnje, bila je dovršena gradnja mrtvačnice. Prvi pokojnik koji je ležao u mrtvačnici bio je gosp. Ivan Mischinger 15. siječnja 1866. g.

NETKO 'CIPELZUGOM', A NETKO FIJAKEROM

Na Mirogoj se uglavnom išlo pješice, dok su imućniji građani koristili fijaker. Naime, tramvajem s konjskom zapregom koji je prometovao Zagrebom od 1811. g. nije bilo mogućnosti dovesti se do grada mrtvih zbog strmine Mirogojske ceste (tadašnjeg Gajevog obronka). Uvođenjem tramvaja na električni pogon 1910. g. položene su i tračnice Bakačevom ulicom, preko Kaptola i Nove vesi na Mirogoj. Godine 1931. ukinuta je izravna pruga do Mirogoja i uvedeno presjedanje na Gupčevoj zvijezdi do koje se dolazio novom prugom preko ulice Medveščak. Tramvaj je na Mirogoj vozio do 1954. g. kada se dogodila teška prometna nesreća nakon koje je pruga bila ukinuta. ►

Nakon 52 godine, 1928. Mirogoj je prešao graničnu brojku od 100'000 po-kopanih. Godine 1934. se počeo širiti i izvan arkada i to prema sjeveru, u okolicu današnjeg poštanskog tornja. Tu su se nalazili vinogradi Duhovnog stola Kaptola i zemljište obitelji Majcen, praktički naslednjih upravitelja groblja koji su na tom prostoru imali vrtlariju za potrebe uređivanja groblja. Groblje se nije širilo do današnjih dana kada je otvorilo nove prostore poginulim ratnicima i ostalim stradalnicima Domovinskog rata.

Sve do 1962. Mirogoj je bio prepušten sâm sebi. Unutarnji zidovi arkada su uništeni od prokišnjavanja. Tada se pristupa izradi plana uređenja i održavanja groblja, generalno se popravljaju arka-de, obnavljaju zidovi, uređuju krovišta. U iduće četiri godine restaurirano je 77 velikih i 69 malih arkada, 12 kupola na velikim i 5 na malim arkadama te spojevi između Kapele i velikih arkada. Uređuju se parkovi, putevi, ceste, vodovod, kanalizacija. Preuređuju se čitava polja, grade grobnice tamo gdje je nemoguć klasičan ukop.

Godina 1967. na svaki je način posebno značajna za Mirogoj - od 7. siječ-

nja 1967. godine najveće zagrebačko groblje ima vlastitu profesionalnu glazbu. Uređuju se kiosci za prodaju cvijeća i svijeća, vrtlarija je značajno proširena i obogaćena novim sadržajima. Građevno-klesarska radna grupa osnovana je 1972. g., opremljena posebnim strojevima za izradbu nadgrobnih spomenika

od raznolikog materijala, a 1973. sagrađena je i primjereno uređena Zajednička grobnica posmrtnih ostataka ekshumiranih iz grobova na Mirogoju.

Tekst i fotografije D. Gaupp ■

DIJASPORA I HRVATSKA TKO JE KOME POS- LJEDNJA PRILIKA?

Jedna od obaveza Ive Sanadera koju je dobio od svojih mentora pred zauzimanje vršnog položaja u HDZ-u bilo je de facto odustajanje od Tuđmanove ostavštine u odnosima s iseljenom Hrvatskom. O tome smo pisali u tekstu s početka rujna ("Tko je onda Veliki Meštar") koji je izazvao ogroman interes i brojne reakcije u 'hrvatski' orijentiranim medijima. Sanader je i ovu obavezu ispunio do posljednjeg slova. Što se uopće o svemu tome zna u hrvatskoj javnosti?

Kako funkcioniraju odnosi hrvatskih diplomatskih predstavnštava i hrvatskih građana u svijetu? O tome se, po logici stvari, ne zna ništa. Naime, diplomacija je samo jedan od oblika državne (elitne) birokracije pa u susretu pojedinca i te birokracije pojedinac nema šanse za preživljavanje. U srazu nije i pojedinca, pojedinac je unaprijed izgubljen.

O odnosu jugoslavenskih diplomatskih predstavnika prema Hrvatima u inozemstvu prije 1990. g. s jedne se strane zna sve, a s druge, nikad se ne zna dovoljno. Oni koji su s njima dolazili u kontakt sjećaju se neobjašnjive nezainteresiranosti diplomatskih službi za uobičajene poslove pomaganja građanima koji su tražili neku pomoć. Već je desetljećima poznato da je jugoslavenska diplomacija u svim državama s većim brojem Hrvata prije svega bila samo

ispostava jugoslavenskih obavještajnih službi koje su se bavile 'emigracijom'.

U obavljanju takvih poslova većinom 'obavještajne' prirode jugoslavenska diplomacija napravila je o sebi sliku agresivne obavještajne službe koja se skrivala iza paravana uobičajenih diplomatskih predstavnika.

Ova je neslavna karakteristika jugoslavenskih diplomatskih predstavnika bila toliko uvriježena da je za osobe s hrvatskim putovnicama sve do posljednje četvrтine devetog desetljeća bilo nemoguće ući u bilo koji američki diplomatski klub - sve dok i 'State Department' na koncu nije prihvatio činjenicu da nekadašnja jugoslavenska diplomacija i nova hrvatska diplomacija (te poslijedno i hrvatski građani) ne dijele iste osobine. Susreti s novom hrvatskom diplomacijom u inozemstvu su sve do prvih godina XXI stoljeća bili krajnje jednostavni i produktivni. Razlog tome ponavljaje se ležao u činjenici da su niži diplomatski službenici u dobroj mjeri bili u vezi s dijasporom ili su iz nje potekli pa su odlično znali kako se treba ponašati u svakodnevnim kontaktima s iseljeništvom.

Nakon dolaska na vlast koalicjske vlade, sve se to promijenilo. Nova vlada pod dirigentskom palicom Ivice Račana nije samo mijenjala datume državnih praznika već je ispreturala i Ministarstvo vanjskih poslova. Dobar dio kadrova postavljenih u vrijeme formiranja službe najuren je, a na njihova mjesta došli su oni 'iskusni' - dakle ljudi koji su radili na diplomatskim položajima prije 1990. g.. Razlog je bila 'prekaljenost' u diplomat-

skoj službi. Iako ni koalicjska vlast ni HDZ nisu ni u jednom trenutku prestali namještati ljude u MVP prema kriterijima političke pripadnosti (u čemu se istaknuo S. Mesić), dobar dio najvišeg i najveći dio srednjeg kadra po diplomatskim predstavnstvima do položaja je došao bez osobite veze s profesionalizmom u obavljanju poslova, po babama i stričevima svih vrsta. U takvoj situaciji, kad se svatko osjeća zaštićen od jednog ili nekoliko 'mentora' a politika same nije sposobna biti jasna u zahtjevima prema onome što je zapravo dužnost tih ljudi, svatko radi što hoće i kako hoće.

Zbog toga, iako nitko ne može potvrditi da su našim diplomatima dane instrukcije da se prema klijentima ponašaju neljubazno ili da ignoriraju dijasporu (tamo gdje je ima), logikom stvari to se događa danomice. Priča o neljubaznim službenicima po hrvatskim diplomatskim predstavnstvima ima na svakom koraku, a odnose se posebno na neke konzulate u SAD-u. Je li to čudno ako se ima na umu što je radio i kako se ponašao naš tamošnji veleposlanik, Neven Jurica? Inspirira li takvo ponašanje jednog veleposlanika njegove podređene na savjesno obavljanje njihovih poslova? Je li moguće ustvrditi kako je stil kojim jedan dio hrvatskih diplomata u svijetu komunicira s hrvatskim građanima rezultat 'kontinuiteta' dobrog broja pojedinaca koji su radili u toj službi prije i nakon 1990? Je li slučajnost ignoriranje hrvatske dijaspore ili čak opstruiranje odnosa s dijasporom znamo li da je danas u državi matici na vlasti ►

ista politička struja kao i pred 1990., a MVP naseljen ako više i ne istim ljudima onda njihovim duhom koji je kao u štafeti predan 'novima'?

Tko će znati iz kojeg razloga, no čini se da je nekome u MVP-u palo na pamet nešto učiniti kako bi se odnosi s dijasporom postavili na organiziranu osnovu - štogod to značilo. U tu svrhu početkom kolovoza u državama u kojima se nalaze neka su Veleposlanstva razdijelila 'Prijedlog za izradu Zakona i strategije o odnosima RH s Hrvatima izvan Republike Hrvatske' koje im je uputilo Povjerenstvo organizirano upravo sa svrhom da se uvede reda u odnose s Hrvatima izvan matične države. Jedno od predloženih rješenja je i osnivanje tijela preko kojeg bi išle sve komunikacije s dijasporom, a ne da se kao do sad ta komunikacija odvija preko raznih ureda u više Ministarstava. Evo kakvu reakciju je polučila ova akcija među našim ljudima u Argentini:

Što se tiče našeg Veleposlanstva i njegovog odnosa sa emigracijom taj se spustio na razinu kakvu pozajemo iz vremena pred proglašenja nezavisnosti Republike Hrvatske. Uglavnom posjeta hrvatskim kulturnim priredbama i pojedinim filmovima i tu i tamo predavanjima o hrvatskoj povjesti. U Argentini je malo teško s obzirom da je to bila politička emigracija koja je intelektualno djelovala do 1975. po čitavom svijetu. U Domu imamo bogatu biblioteku o radu emigracije, ali nažalost od 1950. pa do danas nije bilo novih imigracija Hrvata, pa su se prva, druga i treća generacija asimilirale i integrirale u argentinske običaje, a hrvatski jezik se izgubio, tako da sve što dobijemo na hrvatskom jeziku je teško prenijeti na nove generacije zbog nepoznavanja jezika.

No, osim ove 'interne reakcije' dogodila se i ona službena koja je u obliku pisma otposlana hrvatskoj Veleposlanici u Buenos Airesu. Radi se dakle o službenoj reakciji organiziranog iseljeništva u Argentini na prijedlog o Prijedlogu već spomenutog zakona. Evo tog odgovora kojeg ovde iznosimo kako bismo dali do znanja javnosti da je hrvatska dijaspora još uvijek živa i da čak ima prijedloge koji su i više nego zanimljivi za Hrvatsku, ovakvu kakva je sada.

Štovana Veleposlanice,

Potvrđujem primitak vašeg pisma upućenog Hrvatskom Domu u Buenos Airesu, u vezi 'Prijedloga strategije o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske' koje je uputilo Povjerenstvo Vlade RH za izradu prijedloga 'Strategije i Zakona o odnosima RH s Hrvatima izvan RH'.

Od oslobođenja i proglašenja slobodne RH (1990.), Hrvati izvan domovine su zdušno surađivali sa domovinom i doprinijeli veliki obol njezinoj nezavisnosti, ne samo materijalno već i kao do-

brovoljci Domovinskog rata, a mnogi od njih su položili svoj život na oltar domovine. Nažalost, nakon smrti predsjednika Dr. Franje Tuđmana i dolaskom nove vlasti 2000. god. to prijateljstvo i suradnja između dijaspore i domovine je potpuno prekinuto i sa strane Vlade kao i od Predsjedništva Republike Hrvatske. Ta rastava domovine i dijaspore traje već deset godina i to nekadašnje zajedničko prijateljstvo je potpuno nestalo do te mjere tako da se je sistematski u domovini širila laž i mržnja na dijasporu, umjesto da su se sve više zbijali redovi na zajedničkoj izgradnji RH.

Da se uspostavi novo prijateljstvo, potrebno je ponovno upoznavanje i međusobni rad, a da se to postigne, najprije treba uspostaviti komunikacije, da se domovina i dijaspora ponovno upoznaju i da u slobodi izraze svoja mišljenja i prijedloge za zajednički boljat domovine.

Kao uvjet nove suradnje, imamo dva zahtjeva. Prvo: tražimo od Hrvatske Vlade da dodijeli dijaspori pet sati mješevnog prostora na državnoj HTV, da na taj javni način dijaspora iznese svoje mišljenje o gospodarskim, političkim i kulturnim programima. Kao primjer: Hrvatski Dom je podržavao i posluživao hrvatski štand na sajmu knjiga u Buenos Airesu te je ponudio svoj prostor za stalnu izložbu hrvatskih proizvoda. Stavio je na raspolaganje Veleposlanstvu svoje prostorije za razne kulturne sastanke i proslave državnih praznika. Ništa od toga se nije prihvatilo. A drugi zahtjev je da se dodijeli besplatno hrvatsko državljanstvo (Domovnica) prvoj drugoj i trećoj generaciji hrvatskih emigrantova, obzirom na loše ekonomske prilike u Rep. Argentini, a po uzoru drugih europskih država, a osobito Republike Izrael.

Bez ponovnog zbližavanja i slobode mišljenja u traženju zajedničkog nazivnika za zajedničko dobro, teško da će se uspostaviti iskreno prijateljstvo i zajednički rad na dobrobit naše domovine S poštovanjem, ...

Nema dvojbe da je u slamanju svačake nade hrvatske emigracije da bi mogla postati sudionikom razvoja Hrvatske presudnu ulogu odigrao Stipe Mesić i grupa ljudi t.j. savjetnika oko njega među kojima je najvažniji Budimir Lončar. Nakon povratka HDZ-a na vlast, nastavilo se tamo gdje je Račanov SDP stao - razloge znamo. Treba imati na umu da se sve ovo odigrava nakon što je hrvatska politička dijaspora svedena na tri zastupnika u Saboru, bez obzira jesu li na izbore izšla tri iseljena Hrvata ili pak njih tri milijuna. Ove ustavne promjene donijete su ponajviše zbog političke slabosti HDZ-a koji zbog zadržavanja vlasti koalira s bilo kime pa i s 'neprijateljem' t.j. sa strankom nekih hrvatskih Srba čiji su ciljevi potpuno obrnuti od hrvatskih; umjesto integriranja Srba u hrvatsko

društvo oni se od njega izoliraju.

Drugim riječima, u tom cijelom kompleksu političkih odnosa raznih čimbenika u državi korak po korak vraćamo se na točno ono mjesto s kojeg smo otišli 1990. Hrvatska dijaspora pomalo ostaje apsolutno jedini 'čisti' hrvatski element kojem s obzirom na njezin povijesni ali i sadašnji geografski položaj nije moguće predbacivati bilo kakve politikantske potreze, kalkuliranja i slično. Za razliku od toga, u matičnoj državi nema nikoga za kojeg nije moguće pretpostavljati da je u nekoj vrsti dogovora s 'vlašću'; dakle da nije u iščekivanju nagrade za trajnu disperziju političkih opcija umjesto da je obrnuto. Da ovdje mislimo na t.z. 'desne' stranke ne treba ni spominjati. Treba li se dakle čuditi da ni vlasti ni opoziciji ne pada na pamet pomoći dijaspori da se na neki način integrira u hrvatsko društvo?

Bilo bi nam i više nego draga da nemamo pravo, ali dok ne dobijemo argumente koji bi nas mogli navesti na drugačije mišljenje, zadržat ćemo ovo koje imamo.

Što bi se dogodilo da se na HTV-u jedan sat tjedno daju emisije koje bi politički oživile iseljeništvo? Što bi se dogodilo da se u Hrvatsku počnu vraćati Hrvati makar i oni u trećoj generaciji - umjesto da nam po ulasku u Europsku uniju u zemlju ulaze useljenici s kojima Europa ne će znati što će, a mi ćemo ih prihvatići jer smo odšutjeli besmisao Sanaderovih riječi kako 'nema toga što ne ćemo dati za članstvo u EU'? U Izrael se vraćaju potomci Židova koji su napustili Palestinu prije dvije tisuće godina; u Njemačku su se vratili rumunski Nijemci nakon pet ili šest generacija. Mora li Hrvatska biti izuzetak u takvim kretanjima? Nije li trenutna ekonomska kriza koja je prije svega izraz društvene krize i krize vlasti znak da se na sadašnjim političkim paradigmama ne može dalje?

Ne treba imati nade da će ovi posve logični zaključci naći odraza u nekakvima promjenama aktualnih politika, jer je previše onih koji bi u Hrvatskoj radije vidjeli useljenih dva milijuna pripadnika plemena Masai nego li sto tisuća iseljenih Hrvata. Povratak iseljeništva u Hrvatsku, posebno onih treće generacije, bio bi prije svega demografski poticaj državi kojoj je sve važnije od reprodukcije vlastita stanovništva. O ekonomskim rezultatima ne treba ni govoriti. Hrvatska dijaspora još uvijek ima priliku, a priliku ima i domovina njihovih djedova i otaca. Odrekne li se ova država toga; te možda posljednje prilike za kvalitativnu promjenu politike koja nas je dovela do sadašnjeg stanja ostat će nam na raspolaganju samo jedno - promjena vlasti s kojom smo stigli do ove točke.

Spectator, Hrvati-AMAC.com

NAPREDNE ŽENE SVOGA DOBA ZABORAVLJENE ZAGREPČANKE

Priredila D. Gaupp

U prošlom sam broju pisala o nekim Zagrepčankama koje su obilježile 20. stoljeće i najavila napis o ženama ranijih stoljeća. Ali, s kojom ženom ili ženama početi? Ima ih puno koje su zaslужile da ih se ne zaboravi.

OPATICE KLARISE

Znate li, primjerice, od kuda naziv „Opatička ulica“ u Zagrebu? Nalazi se na Gornjem gradu i čovjek ne može dočekati zašto se tako zove, kada nigrdje u blizini ne postoji ništa što bi podsjećalo na opatice. „Red svete matere Klare kloštra zagrebačkoga opatice“ ili jednostavnije opatice Klarise, došle su u Zagreb 1676. g. iz Požuna i do izgradnje samostana živjele u kući Doroteje Vragović. U novosagrađeni samostan, koji je bio tik uz Popov toranj, uselile su se 1679. g. Bilo je to u Opatičkoj ulici na današnjem broju 20 gdje se nalazi Muzej grada Zagreba. Na broju 18 bila je njihova crkvica Sv. Trojstva, koja je u 19. stoljeću porušena, a na njenom je mjestu grof Drašković sagradio svoju palaču, koja je u povijest ušla kao *Narodni dom* ili *Ilirska dvorana*.

U red sv. Klare mogle su ući samo devojke iz najodličnijih hrvatskih plemićkih, grofovskih i kneževskih obitelji. Na čelu opatice i samostana stajala je tzv. *majka batista*, a jedna od najpoznatijih u cijelokupnoj povijesti gornjogradskog samostana bila je Judita Petronila Zrinska, kći nesretnog Petra Zrinskog i Katarine Zrinski, rođene Frankopan. U samostanu je bila više od 30 godina, a funkciju *majke batista* obnašala je oko 25 godina. U samostanu je i umrla, a pokopana je u samostanskoj crkvi Sv. Trojstva. Iza nje su ostala pisma u kojima se na hrvatskom jeziku dopisivala sa svojom majkom Katarinom Zrinskom.

Klarise su „gojile svoj materinski jezik hrvatski i to onu intimnu kajkavštinu, koja toliko godi i najčišćim štokavcima“. Prve su u Zagrebu organizirale i vodile školu za devojke; u dvije prostrane učionice nastavu je pohađalo 36 učenica. Uz opće obrazovne predmete pučke škole, polaznice su učile pjevanje i glasovir.

Sada će te se pitati, pa kako su, kada i zašto nestale Klarise. I tu je opet, kao često u našoj povijesti, stranac imao glavnu i presudnu riječ. Godine 1782. kralj i car Josip II ukinuo je red Sv. Klare, kao što je ukinuo i pavlinski red, tzv. *bijele fratre* koji su stolovali u Remetama. Carski dekret o ukidanju njihovog reda za opatice je bio pravi šok, jer su izgubile svoj životni smisao.

Najstarija opatica, Marta Vojković imala je tada 62 godine od kojih je 48 provela u samostanu. Opatice su izgubile svoj životni smisao, a Zagreb je izgubio ustavovu koja je prva pokrenula i održavala organizirano školovanje malih Zagrepčanika.

„DAME BIRAJU“

Kako se približava vrijeme tradicionalnog *Hrvatskog bala* u Švicarskoj (26.02.2011.), pomislila sam da će možda biti zanimljivo potpisjetiti se kada je ples stigao u Zagreb i nekih davnih običaja koji su ga pratili.

Za dolazak plesa u Zagreb odgovorne su zagrebačke dame. Prvi se puta u plemenitaškim salonima zaplesalo 1749. godine i to pod krabuljama. Organizatorica toga plesa bila je vesela grofica Erdödy, koja je tom društvenom igrom jedne oduševila, a druge zgražala. Evo kako je taj događaj u svojim „Anuama“ 1954. zapisao Baltazar Adam Krčelić:

„Ove zime više nego ikad ispoljila se u Zagrebu raskalašenost u zabavama i, da tako kažam, trijumf razblude. Doduše, već god. 1749. pokojna grofica de Erdödy uvela je javne plesove, koji se prije toga nisu u Zagrebu nikad ni vidjeli, ni čuli, tako da se nije znalo što je to ples. Ona nije smatrala nedostojnim sebe, da sama s nekoliko pripadnika prvih obitelji predstavlja u nekoj njemačkoj komediji prema čemu je ipak građanstvo i plemstvo osjećalo neku odvratnost. Njima se to nije ni moglo svidjeti, jer su prije smatrali obrazinu i krabulju nečim đavolskim.“

Zagreb je, dakle, proplesao sredinom osamnaestog stoljeća, povodeći se za modom carskoga Beča, a ta nova društvena igra izazvala je, eto, različite komentare.

Prava plesačka grozница grad zahvaća u 19. stoljeću, kad ples izlazi iz plemićkih dvorova i kad se počinju graditi građanske plesne dvorane. Gradnjom tzv. Stankovićevog kazališta na Markovu trgu, Zagreb 1834. dobiva prvu javnu plesnu dvoranu, koja će pod imenom „Redutna dvorana“ ostati zabilježena kao jedna od glavnih pozornica zagrebačkoga društvenoga života.

Kada su godine 1846. Gaj i njegovi ilirski sljedbenici kupili Draškovićevu

pa-laču u Opatičkoj ulici (vidi priču o opati-cama Klarisama) i pretvorili je u Narodni dom, koji će postati kulturnim, zabavnim i političkim središtem ilirskog pokreta, Zagreb je dobio reprezentativnu dvoru-nu za zabavu i ples.

Plesalo se i u Banskim dvorima, Hrvatskom glazbenom zavodu, pa čak i u Nadbiskupskom dvoru na Kaptolu. Nada Premrl zapisuje: „Plesovi su glavni oblik druženja i zabave gdje se okupljalo najviše ljudi svih slojeva“. Isprva se plesao menuet, cottilon i kadrila, dok se u 19. stoljeću vrtjelo po taktovinama „jednostavnijih, veselijih i demokratskih plesova građanskih slojeva“. Pleše se valcer, slavenska polka, galop i mazurka. Oko valcera su se lomila koplja. U Francuskoj je bio zabranjen kao nedostojan ples zbog 'grljenja' plesača. U vrijeme ilirizma u Zagrebu nije bilo puno bolje. „Vodila se živa borba protiv zavodljivog bećkog valcera, kojeg su naše dame branile upornim molbama i molećivim uzdasim, pa je grof Jurica Oršić, vođa „Društva zagrebačkih strelnača“ našao rješenje kako da vuk bude sit, a plesači na broju. Snalažljivi je grof, naime, dao da se u tročetvrtinskom taktu za ples sviraju hrvatske melodije, pa je tako „rodoljublju bilo udovoljeno, a Walzeer se – ipak plesao“, zabilježila je Nada Premrl.

U ilirskom se Zagrebu, plesalo sve u šesnaest, o čemu svjedoči i „Matica ilirska“ u svojim izvještajima: „Balovi bez broja, muzika u svakom kutu, maškare čitave noći na ulicah, svagde vesela lica, svagde smeh i pesma“. Iz kronike zabave i plesova za vrijeme poklada 1843. iz pera Ljudevita Vukotinovića doznajemo da je Ban priedio „dva velikolepna bala“, biskup „tri prekrasna bala“, a uz to još svakog ponedjeljka „soiree“.

Običaj plesnih salona nalagao je da dame čekaju dok ne budu upitane za ples. Za tu svrhu imale su malu bilježnicu u koju su upisivale s kim će zaplesati slijedeći ples. No, biti biran, a ne moći birati, danas bismo rekli, nije demokratski. Kako bi i dame mogle zaplesati s partnerom po vlastitom izboru, sa neistrpljenjem se očekivala službena najačava, refren „dame biraju“. Bio je to izazov i iskušenje muškoj taštini, a veselje i srcu odušak damama. ■

Grofica Olga Erdödy i Aleksandrina Stanković, kći Kristofera, koji je Zagrebu darivao prvo kazalište

Zagrepčanke plešu u Ilirskoj dvorani u Opatičkoj 18

IMPRESSUM**NAKLADNIK / HERAUSGEBER:**

HRVATSKA KULTURNA ZAJEDNICA U ŠVICARSKOJ
KROATISCHER KULTURVEREIN IN DER SCHWEIZ

Društvene obavijesti -

GLASILO HRVATSKE KULTURNE ZAJEDNICE U CH

ZA POTPISANE ČLANKE ODGOVARA AUTOR, ZA NEPOTPISANE
UREDNIŠTVO

Uredništvo / Redaktion:

Osvin Gaupp, glavni urednik / Chefredaktor
Tomislav Kukalj, urednik web stranice
Dunja Gaupp, grafičko oblikovanje
Darko Kolić, član uredništva
Marija Vučković, član uredništva

Priloge i oglase slati na:

Kroatischer Kulturverein, Postfach, 8050 Zürich
e-mail: hkzkkv@hkz-kkv.ch

www.hkz-kkv.ch

**Vodstvo udruge /
Führungsorgane****Upravni odbor /****Vorstand:**

Ivan Matarić, predsjednik
Dunja Gaupp, dopredsjednica
Tomislav Kukalj, dopredsjednik
Marija Ćulap Imhof, tajnica
Milica Krakan

Nadzorni odbor /**Kontrollstelle:**

Jura Milivoj Cinzek, Marija Macukić

**Kolektivni član /
Kollektivmitglied:**
Hrvatsko glazbeno društvo
"Tamburica", Vorarlberg**Počasni članovi /
Ehrenmitglieder:**

ing. Stipe Roščić,
dr. Vlado Šimunović,
prof. dr. Marko Turina,
† prof. dr. Žarko Dolinar,
† fra Lucijan Kordić,
† dr. Jure Petričević,
† prof. dr. Vladimir Prelog,
† dr. Tihomil Rađa

Narudžbenica kojom neopozivo naručujem:

Naslov	CHF	Kom.
Predsjednik protiv predsjednika, Zdravko Tomac	25.-	
Ponoćne misli, Zdravko Tomac	25.-	
Trećejanuarska Hrvatska, Joško Čelan	25.-	
Oklevetani narod, Hrvati u BiH 1990.-2000. Joško Čelan	25.-	
Oteto zaboravu, Joško Čelan	30.-	
Presvjetli i Rabin, Miroslav Međimorec	30.-	
Anglo američki establishment, Carroll Quigley (prijevod Emil Čić)	45.-	
Haaški sud "Zajednički zločinački pothvat" - Što je to?	15.-	
S one strane granice, Š. Š. Čorić	25.-	
CD "Zabranjena priča", Dario Plevnik	15.-	
DVD "Oprez, Mine!" - Zbor Angelus humanitarni koncert "Pazi, ne gazi"	20.-	
Vjera u sjeni politike Damir Borovčak	20.-	

(poštarina nije uračunata u cijenu)

Ime i prezime, adresa i telefon naručitelja:

Potpis: _____

Narudžbenicu poslati na adresu:

Hrvatska kulturna zajednica
Kroatischer Kulturverein
Postfach, 8050 Zürich

Knjige se mogu naručiti E-Mail-om

Hrvatski bal

Subota, **26.02. 2011.**

Pribilježite datum i rezervirajte mjesto (ograničen broj)!
Za rezervacije nazovite 056 222 40 47

Pozivnica na
predstavljanje knjige
"Biće enigmae"

23.01.2011. u 14.00 sati

KATH. PFARRAMT HERZ-JESU, 3920 BRIG

**Važne adrese
Wichtige Adressen****Veleposlanstvo RH**

Thunstr. 45, 3005 Bern
Tel. 031 3520275, Fax: 0313520373
Konzularni odjel:
Tel. 031 3525080, Fax: 0313528059

Konzulat RH

Bellerivestr. 5, 8008 Zürich
Tel. 044 4228318, Fax: 044 4228354

Konzulat RH

Via Folletti 20, 6900 Lugano
Tel. 091 9666310,
Fax: 091 9672110

HRVATSKI SVJETSKI KONGRES CH/FL

Kroatischer Weltkongres CH/FL
Branka Lovrić, tajnica
Postfach 3664, CH-8021 Zürich
Tel./FAX 055 2407258
e-mail: Branka.Lovric@gmx.ch

HRVATSKI SVJETSKI KONGRES

Kroatischer Weltkongres
Glasnogovornik: prof. dr. Šimun Što Čorić
Untere Winkel 7, CH-4500 Solothurn
Tel. +41 32 62192022, Fax: +41 31 6219208
e-mail: scoric@swissonline.ch

HRVATSKA DOPUNSKA ŠKOLA

Zürcherstrasse 48, 8953 Dietikon
telefon 044 212 65 44; fax 044 212 65 46
e-mail: hds-ch@bluewin.ch

P.P./JOURNAL
CH-8050 ZÜRICH

AZB
CH-8050 ZÜRICH

ABSENDER: KROATISCHER KULTURVEREIN, POSTFACH 5837, 8050 ZÜRICH

